

Κείμενο 1

Η γλωσσική διδασκαλία του μέλλοντος. Το μέλλον της γλωσσικής διδασκαλίας

Το παρακάτω κείμενο (απόσπασμα) του Χρίστου Τσολάκη, ενός από τους κορυφαίους Έλληνες φιλόλογους και παιδαγωγούς, διαβάστηκε σε Ημερίδα της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (Δράμα, 30.3.2009).

[...] Η γλώσσα είναι κοινωνική ενέργεια, αφού παράγεται από τα μέλη της ανθρώπινης κοινότητας, από τα οποία εκπορεύεται, στα οποία απευθύνεται και τα οποία υπηρετεί. Για τη διδασκαλία αυτό σημαίνει ότι στο κέντρο των γλωσσικών φαινομένων βρίσκεται ο δρων κοινωνικά άνθρωπος. Επομένως, ο λόγος παράγεται κατά την επικοινωνία των ανθρώπων / μαθητών και δεν απομνημονεύεται από τα βιβλία.

Κι ακόμη, η γλώσσα είναι αλληλενέργεια κοινωνική και επικοινωνιακή, αφού με τη γλώσσα τα μέλη μιας γλωσσικής κοινότητας δέχονται και ασκούν επιδράσεις. Κοινωνικές και γλωσσικές δυναμικές επηρεάζονται και διαμορφώνονται αμοιβαία. Δηλαδή η ενέργεια που παράγεται στη ζωή επηρεάζει τη γλώσσα και αντιστρόφως, η ενέργεια που παράγεται με τη γλώσσα επηρεάζει, διαμορφώνει και προσδιορίζει τη ζωή. Επομένως, οι κοινωνικές διακυμάνσεις συνεπάγονται γλωσσικές διακυμάνσεις και οι γλωσσικές διακυμάνσεις συνεπάγονται κοινωνικές διακυμάνσεις. Για τη διδασκαλία αυτό σημαίνει ότι η γλώσσα πρέπει να παράγεται στο φυσικό της κοινωνικό αλληλενεργειακό πλαίσιο, όπου πάλλονται η ζωή και ο λόγος.

Αυτά δηλώνουν ότι η γλώσσα γεννήθηκε / διαμορφώθηκε κατά την επικοινωνία των ανθρώπων και αναδύθηκε από αυτήν. Εκεί διαμορφώθηκαν και από εκεί αναδύθηκαν και οι νόμοι που τη διέπουν και που περιέχονται στη γραμματική και στο συντακτικό. Επομένως, δεν μαθαίνει κανείς τη γλώσσα μαθαίνοντας τη γραμματική και το συντακτικό. Η γραμματική και το συντακτικό περιγράφουν τη γλώσσα, μιλούν γι' αυτήν. Ωστόσο, είναι αναγκαία η διδασκαλία τους, λέει ο L. Vygotsky¹, **αντλούμε πληροφορίες για τη γλώσσα, βαθαίνουμε στον κόσμο της και την κατακτούμε**. Γινόμαστε περισσότερο συνειδητοί χρήστες της. [...]

¹L. Vygotsky: σοβιετικός ψυχολόγος που μελέτησε κυρίως τη σχέση μεταξύ γλώσσας και σκέψης.

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΑΚΗΣ (1833-1957)

Ο καπετάν Μιχάλης

Το μυθιστόρημα «Ο Καπετάν Μιχάλης» είναι έργο του Νίκου Καζαντζάκη, κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1953 από τις εκδόσεις Μαυρίδη, ενώ από τη δεύτερη έκδοσή του (Εκδόσεις Δίφρος, 1955) προστέθηκε ο υπότιτλος «Ελευτερία ή Θάνατος», με θέμα την Κρητική Επανάσταση του 1889.

Η γριά ανέβηκε τη σκάλα αγκομαχώντας. Στάθηκε ομπρός στο κρεβάτι του καπετάν Μιχάλη κι η μασέλα της έτρεμε· μιλούσε, μιλούσε, και δεν μπορούσες να πιάσεις τι έλεγε.

-Στερέωσε τη μασέλα σου, φώναξε ο καπετάν Μιχάλης, μίλα καθαρά!...Ο Διαμαντής, είπες, ο Διαμαντής; Τι διάολο έπαθε;

-Πέθανε! Σκλήριξε² η γριά, τον βρήκαμε, τώρα να, στο κρεβάτι του, τέζα! Σέρνει φωνές η Βαγγελιώ δέρνεται, τον κουνάει, τον αγκαλιάζει, τον τρίβει με ροδόξιδο, αυτός τέζα! Πήρε φαρμάκι, πέθανε!

-Φαρμάκι; Πώς το ξέρεις; Ποιος σου το 'πε;

-Είναι καταπράσινος.

-Πήγαινε!

Σηκώθηκε, έπλυνε την πληγή του, την έδεσε, δεν ένιωθε πια τον πόνο.

-Δε θέλω φωνές! Είπε στη γυναίκα του, ανοίγοντας την ξώπορτα να φύγει.

Στην άκρα του δρόμου, κοντά του Ιδομενέα τη βρύση, ήταν το σπίτι του αδερφού του· βρήκε ανοιχτή την πόρτα, μπήκε. Απάνω στον οντά³ ακούγονταν ξεφωνητά και κλάματα, η Βαγγελιώ δέρνονταν· Ο Τίτυρος ήταν κάτω στον καναπέ, κουλουριασμένος σε μια γωνιά, και τα δόντια του χτυπούσαν· τουρτούριζε.

Ο καπετάν Μιχάλης στάθηκε μπροστά του· σήκωσε τα μάτια ο δάσκαλος, τον είδε, κι αυτός τα χαμήλωσε και στριμώχτηκε πιο βαθιά στον καναπέ.

-Δάσκαλε, είπε ο καπετάν Μιχάλης, σήκωσε τα μάτια, κοίταξέ με.

Ο Τίτυρος ανασήκωσε το κεφάλι, πίσω από τα γυαλιά, τα μάτια του πεταλούδιζαν φοβισμένα.

-Εσύ τον σκότωσες! Είπε ο καπετάν Μιχάλης χαμηλώνοντας τη φωνή του, εσύ!

-Εγώ;!

²Σκλήριξε: τσίριξε.

³Στον οντά: στο δωμάτιο

15131

-Ναι, αν τον σκότωνε άντρας, θα τον σκότωνε με μαχαίρι, μα τον σκότωσες εσύ μπαμπέσικα,⁴ με φαρμάκι.

- Δε βαστούσα πια.

-Καλά, το Θεό δεν τον φοβήθηκες - εμένα δε με φοβήθηκες; Έπρεπε να τον σκοτώσεις με μαχαίρι.

-Δε βαστούσα πια...

-Δε σ' εγκαλώ⁵, σου λέω, που τον σκότωσες, σ' εγκαλώ που τον σκότωσες γυναικίσια, με φαρμάκι μην τα στρίβεις!

-Δε βαστούσα πια, ξανάπε ο δάσκαλος. Κι αλλιώς δεν μπορούσα, ήταν πιο δυνατός.

-Κατάλαβε τίποτα η γυναίκα σου;

-Μπορεί... Δεν ξέρω, μπορεί... Δε μου μιλάει, κι όταν ανεβαίνω απάνω, μου χύνεται και με γκρεμίζει από τη σκάλα. Κάθουμαι εδώ στον καναπέ και περιμένω.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς μπορεί να εννοηθεί η γλώσσα, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1, και με ποιες προϋποθέσεις; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να γράψεις δύο λέξεις με τις οποίες συνδέονται οι περίοδοι λόγου στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να αποδώσεις τη νοηματική σχέση που εκφράζει η καθεμιά (μονάδες 6).

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο χωρίο του Κειμένου 1 [...]αντλούμε πληροφορίες για τη γλώσσα, βαθαίνουμε στον κόσμο της και την κατακτούμε, να μετασχηματίσεις την μεταφορική διατύπωση σε κυριολεκτική χωρίς να αλλάξει το νόημα;

⁴Μπαμπέσικα: ύπουλα

⁵Εγκαλώ: κατηγορώ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στον διάλογο του καπετάν Μιχάλη με τον Τίτυρο, στο Κείμενο 2, διατυπώνονται έμμεσα ιδέες που αφορούν τη συμπεριφορά της γυναίκας και του άντρα, έτσι όπως την αντιλαμβάνεται ο καπετάν Μιχάλης στο κοινωνικό του περιβάλλον. Μπορείς να αναφέρεις αυτές τις ιδέες και να τις σχολιάσεις; Να αναπτύξεις σε 100-150 περίπου λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

αθημπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

15131-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Η γλώσσα είναι κοινωνική ενέργεια.
- Ο λόγος παράγεται κατά την επικοινωνία.
- Με τη γλώσσα τα μέλη μιας γλωσσικής κοινότητας δέχονται και ασκούν επιδράσεις.

Προϋποθέσεις:

- Η γλώσσα πρέπει να παράγεται στο φυσικό της κοινωνικό πλαίσιο.
- Δεν μαθαίνει κανείς τη γλώσσα μαθαίνοντας τη γραμματική και το συντακτικό.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Επομένως: συμπέρασμα-κοινωνικό προϊόν η γλώσσα

Ωστόσο: αντίθεση - αναγκαία η εκμάθηση γραμματικής και συντακτικού για τη βαθιά γνώση της γλώσσας.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Βρίσκουμε πληροφορίες για τη γλώσσα, μαθαίνουμε λεπτομέρειες και τη χρησιμοποιούμε σωστά.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

- *Ναι, αν τον σκότωνε άντρας, θα τον σκότωνε με μαχαίρι, μα τον σκότωσες εσύ μπαμπέσικα, με φαρμάκι. [...] σ' εγκαλώ που τον σκότωσες γυναικίσια, με φαρμάκι*

Η αφαίρεση ανθρώπινης ζωής πρέπει να γίνει με τρόπο που απαιτεί ο άγραφος νόμος της ανδρικής τιμής και όχι με ύπουλα μέσα, τα οποία ταυτίζονται με τη γυναίκα. Η γυναίκα

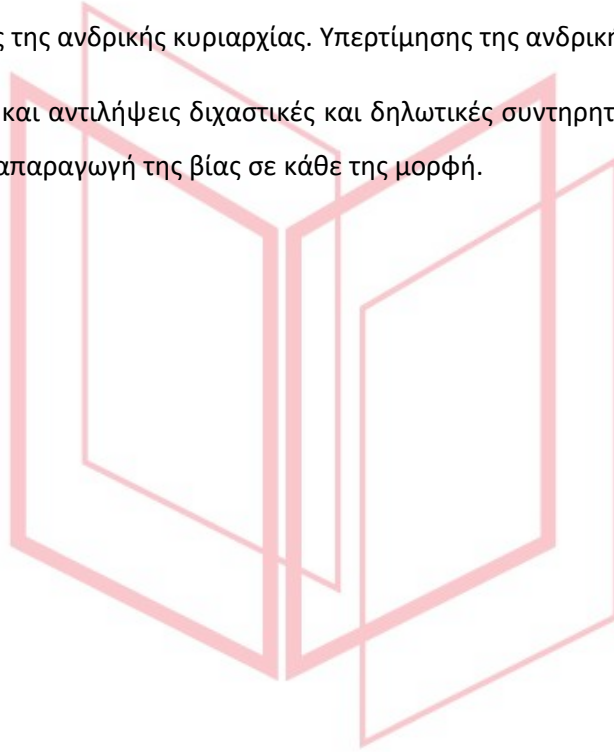
15131-Λύση

είναι κατώτερη του άνδρα και χρησιμοποιεί πλάγια μέσα για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα. Υποτίμηση της γυναικείας υπόστασης.

- [...] *εμένα δε με φοβήθηκες; Έπρεπε να τον σκοτώσεις με μαχαίρι.*

Ο νόμος της ανδρικής τιμής είναι αποδεκτός από όλους τους άνδρες και όποιος τον παραβεί είναι υπόλογος γι' αυτή την παραβίαση. Πάνω από την ανθρώπινη ζωή μετράει ο νόμος επιβεβαίωσης της ανδρικής κυριαρχίας. Υπερτίμησης της ανδρικής υπόστασης.

Έμφυλες διακρίσεις και αντιλήψεις διχαστικές και δηλωτικές συντηρητικών κοινωνικών, με αποτέλεσμα την αναπαραγωγή της βίας σε κάθε της μορφή.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

[Το γέλιο: πολύτιμη αξία στη ζωή μας]

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στις 2.9.2012 στην ηλεκτρονική εφημερίδα «Stergio Press», wordpress.com, προσπέλαση 31.3.2021. Σ' αυτό επισημαίνεται ο σημαντικός ρόλος του γέλιου στη ζωή μας και η προσφορά του στη σωματική και ψυχική μας υγεία. (διασκευή)

Το γέλιο συνιστά πηγή χαράς και υγείας. Το γέλιο αναβλύζει πηγαία από μέσα μας, εκφράζει συναισθήματα, μεταβιβάζει ολόγυρα την πληροφορία της ευχαρίστησης, της χαράς, της χαλάρωσης, της έκπληξης και όλης της συναισθηματικής κατάστασης εκείνου που το βιώνει. Το γέλιο [...] καταπολεμά το στρες και διώχνει επώδυνα συναισθήματα (φόβο, θυμό, ανία, λύπη).

Ο Οσσο, Ινδικής καταγωγής καθηγητής φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο της Τζαμπαλπούρ, πριν από κάθε ομιλία του έλεγε και ένα ανέκδοτο, για να βοηθήσει το κοινό του να χαλαρώσει και να τον κατανοήσει καλύτερα σ' αυτά που είχε να πει. Σε συγκεκριμένη ομιλία του για το γέλιο αναφέρει: «Το γέλιο είναι ένα μυστήριο. Καλύτερα να το βιώσεις παρά να ακούς κάποιον να σου μιλά γι' αυτό. Καθώς ο νους εξαφανίζεται κι αφήνει πίσω του μια σιωπή, έναν διαλογιστικό χώρο, αλλάζει τελείως ο τρόπος που βλέπεις τα πράγματα». «Προέρχεται από τα βάθη της ύπαρξής μας και είναι δώρο θεού στον άνθρωπο. Χρειάζεται μια ευαίσθητη ευφυΐα και είναι ο ευφυέστερος συντελεστής σε σένα». «Είναι δυνατό, όταν γελάσεις με την καρδιά σου, να σταματήσει ο νους, επειδή δεν μπορεί να γελάσει. Είναι δομημένος με σοβαρότητα, η λειτουργία του είναι να είναι σοβαρός...» Έλεγε ακόμη: «Τα παιδιά μπορούν να γελάσουν, γιατί βλέπουν καθαρά τα πράγματα. Δεν έχουν προσδοκίες να θαμπώνουν την όρασή τους. Και ο κόσμος είναι γεμάτος με αστεία και παράλογα πράγματα! Ένα παιδί δεν μπορεί να μην το παρατηρήσει».

Το γέλιο είναι μια βασική ανάγκη στη ζωή μας. Η καθημερινότητά μας, η ανταγωνιστικότητα και η ρουτίνα της ζωής ισοπεδώνουν τα συναισθήματα και καταδικάζουν τον άνθρωπο σε μια περίοδο απαισιοδοξίας, στειρότητας και έντασης, αλλά και υπερδιόγκωσης του εγώ. Μπορούμε να διώξουμε αυτή τη σκοτεινιά από πάνω μας, από μέσα μας, από γύρω μας. Μπορούμε να βρούμε τη λύση και να υπάρξει λύτρωση. Το ξέσπασμα γέλιου με αναζήτηση της αστείας πλευράς και του ευχάριστου, της όμορφης

15132

όψης των πραγμάτων, του αυθόρμητου πειράγματος, ίσως, και της αφέλειας μάς γεμίζει με θάρρος και αισιοδοξία. Το πηγαίο γέλιο προσδίδει φωτεινές πινελιές στο σκοτάδι της όποιας απογοήτευσης που πιέζει την ψυχή μας.

Κείμενο 2

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ (1911-1996)

Η τρελή ροδιά (απόσπασμα)

Το ποίημα «Η τρελή ροδιά» είναι το τελευταίο ποίημα από τη συλλογή του Οδυσσέα Ελύτη «Η θητεία του καλοκαιριού», που ανήκει στην ποιητική συλλογή «Προσανατολισμοί», η οποία εκδόθηκε το 1940.

Πρωινό ερωτηματικό
κέφι à pleine haleine¹

Σ' αυτές τις κάτασπρες αυλές όπου φυσά ο νοτιάς
Σφυρίζοντας σε θολωτές καμάρες, πέστε μου είναι η τρελή ροδιά
Που σκιρτάει στο φως σκορπίζοντας το καρποφόρο γέλιο της
Με ανέμου πείσματα και ψιθυρίσματα, πέστε μου είναι η τρελή ροδιά
Που σπαρταράει με φυλλωσιές νιογέννητες τον όρθρο
Ανοίγοντας όλα τα χρώματα ψηλά με ρίγος θριάμβου;
Όταν στους κάμπους που ξυπνούν τα ολόγυμνα κορίτσια
Θερίζουνε με τα ξανθά τους χέρια τα τριφύλλια
Γυρίζοντας τα πέρατα των ύπνων τους, πέστε μου είναι η τρελή ροδιά
Που βάζει ανύποπτη μες στα χλωρά πανέρια τους τα φώτα
Που ξεχειλίζει από κελαηδισμούς τα ονόματά τους, πέστε μου
Είναι η τρελή ροδιά που μάχεται τη συννεφιά του κόσμου;

Στη μέρα που απ' τη ζήλια της στολίζεται μ' εφτά λογιώ² φτερά

Ζώνοντας τον αιώνιον ήλιο με χιλιάδες πρίσματα

Εκτυφλωτικά, πέστε μου είναι η τρελή ροδιά

Που αρπάει³ μια χαίτη μ' εκατό βιτσιές στο τρέξιμό της

Ποτέ θλιμμένη και ποτέ γκρινιάρα, πέστε μου είναι η τρελή ροδιά

Που ξεφωνίζει την καινούρια ελπίδα που ανατέλλει;

¹à pleine haleine: με γεμάτη την αναπνοή, με μια ανάσα

²Λογιώ: είδη

³Αρπάει: αρπάζει

15132

Πέστε μου, είναι η τρελή ροδιά που χαιρετάει στα μάκρη
Τινάζοντας ένα μαντίλι φύλλων από δροσερή φωτιά
Μια θάλασσα ετοιμόγεννη με χίλια δυο καράβια
Με κύματα που χίλιες δυο φορές κινάν⁴ και πάνε
Σ' αμύριστες ακρογιαλιές, πέστε μου είναι η τρελή ροδιά
Που τρίζει τ' άρμενα ψηλά στο διάφανον αιθέρα;
[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι η αξία του γέλιου, σύμφωνα με το Κείμενο 1; (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας καταλήγει σε ένα συμπέρασμα. Ποιο είναι αυτό (4 μονάδες) και από ποιες λογικές σκέψεις απορρέει (6 μονάδες);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις ή φράσεις του Κειμένου 1 (π.χ. 1α, 2β κ. ο. κ.).

1. Η φράση τη 1^{ης} παραγράφου: Το γέλιο αναβλύζει πηγαία από μέσα μας είναι:

- α. μεταφορά
- β. παρομοίωση

γ. οξύμωρο σχήμα λόγου

2. Στη φράση της 2^{ης} παραγράφου: «Το γέλιο είναι ένα μυστήριο... ανοίγουν εισαγωγικά, διότι ακολουθεί:

- α. διατύπωση ευθέος λόγου
- β. μια παρομοίωση

---

⁴ Κινάν: ξεκινάν

15132

γ. κυριολεκτική διατύπωση

3. Στη φράση της 2^{ης} παραγράφου: «[...] όταν γελάσεις με την καρδιά σου [...] η χρήση του β' ενικού προσώπου δηλώνει:

- α. ειρωνεία
- β. χιούμορ
- γ. αμεσότητα

4. Η φράση της 3^{ης} παραγράφου: υπερδιόγκωσης του εγώ στο κείμενο σημαίνει:

- α. υπομονή
- β. εγωισμός
- γ. αυτονομία

5. Για τη λέξη λύτρωση στην 3^η παράγραφο ως συνώνυμή της θα επέλεγες τη λέξη:

- α. τιμωρία
- β. απόκτηση
- γ. ανακούφιση

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια ψυχική διάθεση συμβολίζει «η τρελή ροδιά» στο Κείμενο 2; Μπορείς να αναφέρεις δύο στοιχεία του ποιήματος που υποβάλλουν αυτή τη διάθεση (μονάδες 10); Ποια συναισθήματα σου προκαλεί η ανάγνωση του ποιήματος (μονάδες 5); Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

15132-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αξία του γέλιου:

- Το γέλιο συνιστά πηγή χαράς και υγείας.
- Καταπολεμά το στρες και διώχνει επώδυνα συναισθήματα.
- Το γέλιο είναι μια βασική ανάγκη στη ζωή μας.
- Το πηγαίο γέλιο προσδίδει φωτεινές πινελιές στο σκοτάδι της όποιας απογοήτευσης που πιέζει την ψυχή μας.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Συμπέρασμα: Το γέλιο δίνει χαρά στη ζωή μας και μας ανακουφίζει από τη θλίψη.

Λογική πορεία:

- Το γέλιο είναι μια βασική ανάγκη στη ζωή μας.
- Η καθημερινότητά μας, η ανταγωνιστικότητα και η ρουτίνα της ζωής ισοπεδώνουν τα συναισθήματα.
- Το ξέσπασμα γέλιου με αναζήτηση της αστείας πλευράς και του ευχάριστου μάς γεμίζει με θάρρος και αισιοδοξία.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1 α

2 α

3 γ

15132-Λύση

4 β

5 γ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η «τρελή ροδιά» συμβολίζει τη χαρά, την ευφρόσυνη διάθεση, την αισιόδοξη στάση ζωής.

Στοιχεία του κειμένου (ενδεικτικά):

- Ανοίγοντας όλα τα χρώματα ψηλά με ρίγος θριάμβου;
- Ποτέ θλιμμένη και ποτέ γκρινιάρρα, πέστε μου είναι η τρελή ροδιά
Που ξεφωνίζει την καινούρια ελπίδα που ανατέλλει;

Συναισθήματα: χαρά, ξενοιασιά, αγάπη για τη ζωή

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1**Η αλληλεγγύη των γενεών ως παράγοντας ανάπτυξης και ευημερίας της κοινωνίας**

Το ακόλουθο κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το άρθρο της Βάσως Κόλλια, που δημοσιεύτηκε στις 18.04.2017 στον ιστότοπο <https://www.huffingtonpost.gr/vassokollia/> (ανακτήθηκε στις 09.10.2021).

Οι κοινωνίες μας αποτελούν ένα πολυσύνθετο μωσαϊκό κοινωνικών δυνάμεων, όπως οι ηλικιωμένοι και η νέα γενιά, των οποίων αφενός τα χαρακτηριστικά και οι ανάγκες δεν εξαντλούνται σε απλές κατηγοριοποιήσεις και αφετέρου οι πολιτικές που αφορούν σε αυτές προϋποθέτουν στρατηγικό σχεδιασμό και μακροπρόθεσμη προοπτική. Οι ηλικιωμένοι αποτελούν ενεργά μέλη του κοινωνικού συνόλου, ένα ζωντανό κύτταρο που εκπέμπει δυναμισμό, γνώση, σοφία, εμπειρία και πρέπει να έχουν ενεργό και αναγνωρίσιμο ρόλο στην κοινωνία μας. Συνεπώς, έχουν ανάγκη από θεσμούς κοινωνικής στήριξης και από πολιτικές που να περιορίζουν τον αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση και να ευνοούν συστηματικά τη συνεργασία τους με τους νέους. Ταυτόχρονα, οι νέοι χρειάζονται την πείρα, τη σοφία και την καθοδήγηση των ηλικιωμένων, προκειμένου να αναπτύξουν ικανότητες προσαρμογής στις ραγδαίες κοινωνικές εξελίξεις και να αποτελέσουν ισότιμους φορείς κοινωνικής δράσης και ανάπτυξης.

Στρατηγικός στόχος πρέπει να είναι η δημιουργική συμβολή όλων των μερών στην αντιμετώπιση των κοινωνικών μεταβολών, προκειμένου να αναπτυχθούν νέες μορφές αλληλεγγύης και συνεργασίας, που θα επιδιώκουν αφενός στην κοινωνική ενσωμάτωση και στην αμοιβαία υποστήριξη των ηλικιωμένων και των νέων, αλλά και στη μεταβίβαση δεξιοτήτων, γνώσεων και εμπειριών μεταξύ των γενεών. Η διαγενεακή συνέργεια προϋποθέτει την έναρξη ενός ειλικρινούς διαλόγου, που θα στηρίζεται στην αναγνώριση των θεμελιωδών δικαιωμάτων της ισότιμης συμμετοχής, της προσωπικής ολοκλήρωσης και έκφρασης όλων των μερών. Στόχος θα πρέπει να είναι η ενθάρρυνση της παραγωγικότητας και δημιουργικότητας των ηλικιωμένων και των νέων ανθρώπων και η οργανική ένταξή τους σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής και συμμετοχής.

Με σεβασμό στην πολύτιμη δεξαμενή των εμπειριών που λέγεται Τρίτη Ηλικία και με εμπιστοσύνη στην ορμή και τον οίστρο για δημιουργία που διακατέχει τη νέα γενιά, είναι αναγκαία μια ολοκληρωμένη πολιτική για την αλληλεγγύη των γενεών, η οποία θα

πρέπει να κατευθύνεται προς την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων και των νέων με πολιτικές που ενδυναμώνουν το όραμα για μια κοινωνία «για όλες τις ηλικίες» και διασφαλίζουν την κοινωνική συνοχή.

Με δεδομένο ότι η ανθρώπινη φύση τείνει προς την ολοκλήρωση μέσω της δημιουργικότητας και της προσφοράς, κάθε πολίτης, νέος και ηλικιωμένος, είναι **εν δυνάμει** συμμετέχων στην ανάπτυξη και την ευημερία της κοινωνίας. Παράλληλα, η ανάπτυξη της κοινωνίας συμβάλλει στην ποιότητα, ενώ το **εύρος** των κοινωνικών επαφών και των δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται μεταξύ των ατόμων ανεξαρτήτως ηλικίας σε μια αμφίδρομη σχέση, μέσα από τη διευρυμένη κοινωνική συμμετοχή και δράση, όπου η αίσθηση όλων των ατόμων ότι προσφέρουν στην κοινωνική εξέλιξη και ότι έχουν λόγο είναι έντονη και αποκτά μείζονα σημασία.

Κείμενο 2

[...τίποτα κοινό μ' αυτό το γερασμένο και θλιβερό πλάσμα...]

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο της Χιλιανής συγγραφέα Ιζαμπέλ Αλιέντε «Του έρωτα και της σκιάς» (εκδ. Ωκεανίδα, 1987).

Ο Φρανσίσκο καθόταν κατάχαμα, πλάι σε μια μικρή φωτιά, ζεσταίνοντας νερό, όταν είδε να προβάλλει ανάμεσα στα δέντρα η σιλουέτα ενός αγνώστου. Ήταν ένας γέρος με σκούρο κοστούμι και γραβάτα, κατασκονισμένος και γεμάτος αγκάθια, με γένια τριών ημερών και μαλλιά ανάκατα, που κρατούσε ένα μαύρο βαλιτσάκι στο ένα χέρι και στο άλλο ένα ξερό ραβδί, για να στηρίζεται. Το αγόρι πετάχτηκε πάνω ξαφνιασμένο και γύρω του οι σύντροφοί του το μιμήθηκαν. Εκείνη τη στιγμή κατάλαβε ποιος ήταν μπροστά του. Θυμόταν τον πατέρα του, ένα φοβερό κολοσσό, με μάτια φλογερά και δυνατή φωνή ρήτορα, που δεν είχε τίποτα κοινό μ' αυτό το γερασμένο και θλιβερό πλάσμα που προχωρούσε κουτσαίνοντας, με την πλάτη καμπουριασμένη και με καταλασπωμένα παπούτσια.

«Μπαμπά!», κατάφερε να πει πριν ένας λυγμός του κόψει τη φωνή.

Ο καθηγητής Λεάλ, πετώντας το χωριάτικο ραβδί και το βαλιτσάκι του, άνοιξε την αγκαλιά του. Ο γιος του πήδησε πάνω από τη φωτιά, πέρασε τρέχοντας μπροστά από τους έκπληκτους συντρόφους του κι αγκάλιασε τον πατέρα του, διαπιστώνοντας πως δεν μπορούσε πια να βρει καταφύγιο στο στήθος του, γιατί ήταν μισό κεφάλι ψηλότερος και πολύ πιο γεροδεμένος απ' αυτόν.

«Η μητέρα σου σε περιμένει».

«Έρχομαι».

Ενώ το αγόρι μάζευε τα πράγματά του, ο καθηγητής άδραξε την ευκαιρία να βγάλει

15133

ένα λόγο στους υπόλοιπους, εξηγώντας τους πως αν ήθελαν επανάσταση, έπρεπε να προχωρήσουν με βάση ορισμένους κανόνες και ποτέ αυτοσχεδιάζοντας. [...]

Τα άλλα αγόρια τους είδαν ν' απομακρύνονται αγκαλιασμένοι και σήκωσαν τους ώμους.

Στη διάρκεια του ταξιδιού με το τρένο, επιστρέφοντας στο σπίτι, ο πατέρας έμεινε σιωπηλός, παρατηρώντας τον Φρανσίσκο. Όταν έφτασαν στο σταθμό, του δήλωσε με λίγα λόγια ό,τι είχε στην καρδιά του.

«Ελπίζω πως αυτό δεν θα επαναληφθεί. Στο μέλλον θα σου δώσω μια ξυλιά με το λουρί για κάθε δάκρυ της μητέρας σου, δεν το βρίσκεις δίκαιο;»

«Ναι, πατέρα».

Στο βάθος ο Φρανσίσκο ήταν ευχαριστημένος που ξαναγύριζε σπίτι του.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε ποια χαρακτηριστικά των νέων και των ηλικιωμένων πρέπει να στηριχθεί η διαγενεακή συνεργασία, που προτείνει η συγγραφέας του Κειμένου 1; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις και να εξηγήσεις με συντομία πώς η επανάληψη, άμεσα ή έμμεσα, μιας φράσης ή ενός νοήματος επιλέγεται σε δύο περιπτώσεις, για να εξασφαλίσει τη συνοχή του λόγου στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. Η λέξη «μακροπρόθεσμη» (1^η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης στην οποία ανήκει έχει ως αντώνυμή της τη λέξη:

- α. περιστασιακή
- β. πρόσφατη
- γ. βραχυπρόθεσμη

δ. συνεχόμενη

2. Η φράση «ένα ζωντανό κύτταρο» (1^η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης στην οποία ανήκει αποτελεί:

α. ειρωνικό σχόλιο της συγγραφέα

β. υπερβολή στη διατύπωση

γ. μεταφορά

δ. κοινωνικό υπαινιγμό

3. Το επίπεδο «θεμελιωδών» (2^η παράγραφος) στη γενική ενικού απαντάται στον τύπο:

α. θεμελιώδη

β. θεμελιώδους

γ. θεμελιώδης

δ. θεμελιώδες

4. Η φράση «εν δυνάμει» (4^η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

α. δυναμικά

β. δυνητικά

γ. ρεαλιστικά

δ. δραστικά

5. Η λέξη «εύρος» (4^η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

α. διάσταση

β. έκταση

γ. επιφάνεια

δ. επέκταση

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις στο Κείμενο 2 τη στάση του πατέρα του Φρανσίσκο και τον βαθμό στον οποίο, κατά τη γνώμη σου, ανταποκρίνεται στην εικόνα – πρότυπο που επικρατεί κοινωνικά για τον ρόλο του «πατέρα». Η ερμηνεία σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

15133-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- ηλικιωμένοι: ενεργά μέλη κοινωνικού συνόλου, ζωντανό κύτταρο που εκπέμπει δυναμισμό, γνώση, σοφία, εμπειρία → πρέπει να έχουν ενεργό και αναγνωρίσιμο ρόλο στην κοινωνία → σεβασμός στην πολύτιμη δεξαμενή των εμπειριών τους
- νέοι: χρειάζονται πείρα, σοφία, καθοδήγηση ηλικιωμένων → θα αναπτύξουν ικανότητες προσαρμογής στις ραγδαίες κοινωνικές εξελίξεις, θα αποτελέσουν ισότιμους φορείς κοινωνικής δράσης και ανάπτυξης → εμπιστοσύνη στην ορμή και τον οίστρο τους για δημιουργία
- αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών → κοινωνική συνοχή

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

αλληλεγγύης και συνεργασίας ... εμπειριών μεταξύ των γενεών. - Η διαγενεακή συνέργεια ισότιμης συμμετοχής - εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής και συμμετοχής

→ με την επανάληψη δίνεται έμφαση στα νοήματα: η συνεργασία των γενεών αποτελεί την κύρια πρόταση του κειμένου για το μέλλον της κοινωνίας, γι' αυτό και τονίζεται ιδιαίτερα, ενώ η συμμετοχή αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση της συνεργασίας και της αλλαγής που αυτή προοιωνίζει.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. γ
2. γ
3. β
4. β
5. β

15133-Λύση

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία τα εξής:

- σαφώς και ανταποκρίνεται στην εικόνα – πρότυπο που επικρατεί κοινωνικά για τον ρόλο του «πατέρα», γιατί νοιάζεται για τον γιο του και έχει κάνει ένα μεγάλο και κοπιώδες, από ό,τι φαίνεται, ταξίδι για να τον βρει → η πατρική αγάπη δεν λογαριάζει κόπους και θυσίες, προκειμένου να προστατεύσει το παιδί και να κρατήσει ενωμένη την οικογένεια
- αν και φαίνεται ως ένα «γερασμένο και θλιβερό πλάσμα που προχωρούσε κουτσαίνοντας, με την πλάτη καμπουριασμένη και με καταλασπωμένα παπούτσια», σε αντίθεση με την ανάμνηση του Φρανσίσκο, που τον θυμόταν ως «ένα φοβερό κολοσσό, με μάτια φλογερά και δυνατή φωνή ρήτορα», ο πατέρας του διένυσε όλη αυτή την απόσταση μόνος του, για να βρει τον γιο του, να τον σώσει από έναν επικίνδυνο δρόμο που είχε πάρει και να τον καλέσει να επιστρέψει στην οικογενειακή εστία· μάλιστα δεν έχασε την ευκαιρία να συμβουλευτεί και τους συντρόφους του γιου του σχετικά
- ο γιος είχε φύγει από το σπίτι του, για να κάνει την επανάστασή του, να βρει την ταυτότητά του· παρότι ο πατέρας είχε βαθιά στενοχωρηθεί και ταλαιπωρηθεί στην προσπάθειά του να τον ξαναβρεί, «άνοιξε την αγκαλιά του» για να τον υποδεχθεί στοργικά
- μόνο όταν έμειναν οι δυο τους και όχι μπροστά στους άλλους, του ξεκαθάρισε ότι δεν πρέπει να επαναληφθεί κάτι ανάλογο και αποκάλυψε πόσο είχε στοιχίσει στη μητέρα του η απουσία του γιου τους
- διαφαίνεται ότι και ο γιος ήθελε να επιστρέψει στο σπίτι του, του είχαν λείψει οι γονείς του, συγκινήθηκε από την πράξη του πατέρα του και μάλλον αισθάνθηκε ότι τον γλίτωσε από μια επιλογή που είχε κάνει καιρό πριν, αλλά δεν τον εξέφραζε πια.

Κείμενο 1

Κοινωνικά δίκτυα

Το κείμενο είναι χρονογράφημα τού Κοσμά Βίδου και έχει δημοσιευτεί στο ΒΗΜΑ στις 1.9.2015.

«Έχουμε κι – πώς του λέτι; – Γουί Φι» είπε ο ηλικιωμένος ιδιοκτήτης τών ενοικιαζόμενων δωματίων. «Πειδή όμους δεν τα ξέρου αυτά, τον κωδικό θα τον βρείτι γραμμένου ‘κεί δα». Ακριβώς επειδή διέθετε «Γουί Φι» τον είχαμε επιλέξει. Εξάρτηση από την τεχνολογία; Θα το έλεγα δώρο τής τεχνολογίας. Με το WiFi, την ασύρματη σύνδεση στο Διαδίκτυο, έχω την πληροφορία όταν τη θέλω, «ταξιδεύω» ακόμα και αν παραμένω ακίνητος, ψυχαγωγούμαι, επικοινωνώ. Τσεκάρουμε λοιπόν αν το «Γουί Φι» τού παππού είχε σήμα καμπάνα (την έχω πάθει πολλάκις, επιλέγοντας ξενοδοχεία που υπόσχονται Internet αλλά αποκρύπτουν επιμελώς ότι η ταχύτητα σύνδεσης είναι τόσο χαμηλή ώστε δεν υπάρχει περίπτωση να μπεις) και ξεκινήσαμε για μια πρώτη βόλτα.

Στάση στη μοναδική καφετέρια για παγωτό. Στα γύρω τραπέζια δεκάδες παιδιά, μόνα τους ή σε παρέες, βυθισμένα σε κομπιούτερ και tablets. Εξω οι γονείς τους και οι γονείς των γονιών τους βόλταραν. Μέσα, τα νιάτα του χωριού ζούσαν σε μια δική τους, παράλληλη πραγματικότητα, η οποία δεν διασταυρωνόταν με την πραγματικότητα των δικών τους. Έβγαλα και εγώ την ταμπλέτα μου, ζήτησα τον κωδικό τού WiFi.

Κοίταξα προς το παράθυρο: η ορεινή φύση με καλούσε να βγω. Κοίταξα την οθόνη μου: κάτι πολύχρωμα πλασματάκια με καλούσαν να τα πετύχω με ένα μπαλόκι γεμάτο νερό. Βόλτα ή παιχνίδι; Ίδου η απορία. «Ντροπή», είπαμε, «για να ξεφύγουμε από τα κομπιούτερ ήρθαμε!». Βγήκαμε. Σκέφτομαι τώρα ότι ίσως να είμαστε η τελευταία γενιά που μάς απασχολούν τέτοια διλήμματα. Ότι ζούμε μια μοναδική τεχνολογική επανάσταση που μπορεί να μάς αλλάξει εντελώς. Αυτό με τρομάζει. Η πρόοδος όμως δεν πρέπει να με τρομάζει. Πρέπει;

ΥΓ.: Η διαφορά είναι πως εμείς που μεγαλώσαμε χωρίς WiFi και που η καθημερινότητά μας δεν αποτυπωνόταν καρέ-καρέ σε κοινωνικά δίκτυα, διατηρούμε (ίσως) ακόμα τις άμυνές

μας απέναντί τους. Εν αντιθέσει με τα σημερινά παιδιά, διαθέτουμε τον τρόπο να αποδράσουμε, έστω προσωρινά, από τον ψηφιακό μας εγκλεισμό...

Κείμενο 2

Σουλιώτης και Αρβανίτης

Το διήγημα είναι από το βιβλίο του Γιάννη Βλαχογιάννη «Μεγάλα Χρόνια: Τα παληκάρια τα παλιά», Νεοελληνική Βιβλιοθήκη, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Αθήνα.

Στο Μεσολόγγι, το πικρό, που πολέμαγε νύχτα και μέρα, από τους πρώτους πούτρεξε βοήθειά του με τον Καραϊσκάκη, ήταν ο Κίτσος ο Τζαβέλας. Όταν αποφασίσανε να πατήσουν το στρατόπεδο τού Κιουταχή, κάθε παληκάρι συνεριζότανε¹ το γείτονά του στην παληκαριά. Έτσι κι' ο Κίτσος είχε έναν αντίμαχο αχώριστον από κοντά του' είχε τον Κιτσάκη, τ' όμορφο το Σουλιωτόπουλο, αγόρι δεκαέξι χρονών, πρωτοξαδέρφι από τη γενιά του. Για τον Κιτσάκη παιγνίδι ήταν ο πόλεμος. Χαρές μονάχα και γλυκειές λαχτάρες εύρισκε σ' αυτόν. Ήταν αγνό το παληκάρι, κ' ήταν άμαθο. Κ' ήτανε γραμμένο να χαθή από την αποκοτιά² του, που περνούσε κάθε σύνορο, και έφτανε την αψηφησιά³ τη θεία⁴ τού χαρομαγεμένου.

Μές' το πολεμικό το μάνισμά⁵ του, τραβώντας ίσα στον οχτρό τη νύχτα εκείνη, βρέθηκε ολομόναχος όξω από το τσαντίρι⁶ τού βεζίρη, ανάμεσα στους Αρβανίτες, που τον είχανε τρομάξει. Τότε ξύπνησε. Σαν πεινασμένα αγρίμια τον τριγύρισαν αυτοί. Και γελούσαν άσκημα. Μα η ομορφιά κ' η τρέλλα του έκοβε κάθε ορμή τους. Τα καριοφίλια⁷ γυρισμένα απάνω του σωπαίνανε.

- Δεν είσαι συ του Ζυγούρη Τζαβέλα το παιδί; Ρώτησε ο καπετάνος⁸ τους θαμάζοντάς τον.
- Πολεμάτε, εγώ είμαι! Είπ' ο Κιτσάκης, έτοιμος στο θάνατο.

¹ ανταγωνιζόταν

² τολμηρή, ριψοκίνδυνη ενέργεια

³ αδιαφορία και περιφρόνηση

⁴ θείκη

⁵ τρέλα, μανία

⁶ Η σκηνή, το κατάλυμα

⁷ όπλα της εποχής πριν και κατά την ελληνική επανάσταση

⁸ αρχηγός

15146

- Ήτανε παληκάρι, ωρέ παιδί, μα εσύ θα τον περάσης... Κάποτε με γλύτωσε απ' το θάνατο' σύρε, γύρισε στη μάννα σου!

Ο Κιτσάκης όμως άναψε. Τόχε ντροπή να τού θυμάν⁹ τη μάννα του τέτοια στιγμή.

- Χτυπάτε, θα χτυπήσω! Είπε. Και 'τοιμάστηκε.
- Σύρε! Είπε ο Αρβανίτης.

Ανοιξαν τόπο να περάση. Κι έφυγε ο Κιτσάκης ντροπιασμένος. Ποτέ δεν πίστευε πως θάχε γι' αυτόν ο πόλεμος τέτοιο άξαφνο φαρμάκι. Αρβανίτης να τού χαρίση τη ζωή...

Δεν είχε ξεμακρύνει πολύ, κι ένα τουφέκι ακούστηκε. Κ' έπεσε σκοτωμένο το παληκαρόπουλο.

Μανισμένος¹⁰ ο καπετάνος ο Αρβανίτης τράβηξε το σπαθί, κι άρπαξε από τα μαλλιά τον άπιστο πούχε ρίξει.

- Γιατί τόκαμες; Άγριος τονέ ρώτησε.
- Έχασα κ' εγώ τον αδερφό μου...
- Πότε, κι' από ποιον;
- Στην Άμπλιανη¹¹... απ' τον ξάδερφό του, τον Κίτσο τον Τζαβέλα.

Με λύπη έβαλε ο Αρβανίτης το σπαθί στη θήκη.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 70-80 λέξεις να αποδώσεις το θέμα τού Κειμένου 1 και τις θέσεις τού συγγραφέα σχετικά με αυτό.

⁹ Θυμίζουν (ιδιωματισμός)

¹⁰ Έξω φρενών, οργισμένος

¹¹ Πριν την Επανάσταση του 1821, η Άμπλιανη ήταν ο μεγαλύτερος οικισμός της Ευρυτανίας μετά το Καρπενήσι..

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Σκοποί τού προλόγου σε ένα κείμενο είναι να εισαγάγει τον αναγνώστη στο θέμα και να κεντρίσει το ενδιαφέρον του. Πώς επιτυγχάνει τα παραπάνω ο συγγραφέας τού Κειμένου 1;

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

...«ταξιδεύω» ακόμα και αν παραμένω ακίνητος(1^η παράγραφος),
(την έχω πάθει πολλάκις... δεν υπάρχει περίπτωση να μπεις)(1^η παράγραφος),
για να ξεφύγουμε από τα κομπιούτερ ήρθαμε!(3^η παράγραφος).

Ποιον σκοπό υπηρετούν, κατά τη γνώμη σου, τα σημεία στίξης στο Κείμενο 1 στις παραπάνω περιπτώσεις, τα εισαγωγικά στην πρώτη, η παρένθεση στη δεύτερη και το θαυμαστικό στην τρίτη περίπτωση;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια ηρωικά χαρακτηριστικά αποδίδει ο αφηγητής στο πρόσωπο τού Κιτσάκη; Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα σου προκαλεί η θυσία του, δεδομένου ότι βρισκόταν περίπου στην ίδια ηλικία με αυτή που βρίσκεσαι εσύ σήμερα; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

15146-Λύση

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συγγραφέας πραγματεύεται την επίδραση τού διαδικτύου στη ζωή μας. Με αφορμή μια εκδρομική του επίσκεψη, θεωρεί, για τον ίδιο, τη δυνατότητα ασύρματης σύνδεσης στο διαδίκτυο απαραίτητη προϋπόθεση επιλογής καταλύματος, αλλά και δώρο τής τεχνολογίας. Επίσης, παρατηρεί πως τα παιδιά ζουν, αντίθετα από τους γονείς, σε μια εικονική πραγματικότητα λόγω τού διαδικτύου. Αναρωτιέται αν πρέπει να τον τρομάζει η πρόοδος, επειδή η τεχνολογία άλλαξε τον τρόπο ζωής μας. Τέλος, θεωρεί πως η γενιά του είναι η τελευταία που αντιστέκεται στην κυριαρχία τού διαδικτύου.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συγγραφέας επιχειρεί να κεντρίσει το ενδιαφέρον τού αναγνώστη:

α) με την πρωτότυπη επιλογή του να αποδώσει σε ευθύ λόγο, και μάλιστα στο τοπικό, γλωσσικό-προφορικό ιδίωμα, τα λόγια τού παππού-ξενοδόχου, προβάλλει ένα χιουμοριστικό στιγμιότυπο που προκαλεί το ενδιαφέρον τού αναγνώστη,

β) με τη εναλλαγή τού α΄ ενικού και τού α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου η αφήγηση παίρνει τη μορφή ατομικής ή ομαδικής βιωματικής εμπειρίας,

γ) με τη χρήση λέξεων και όρων που έχουν σχέση με το διαδίκτυο ή τονίζουν τον ρόλο του (WiFi, ασύρματη σύνδεση, ταχύτητα σύνδεσης, ψυχαγωγούμαι, επικοινωνώ)

Από την άλλη, η αναφορά στο διαδίκτυο και στην τεχνολογία λειτουργούν ως αφετηρία προβληματισμού για το θέμα τού κειμένου.

15146-Λύση

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«ταξιδεύω» : Τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται, για να δηλώσουν μεταφορική χρήση τής λέξης.

(την έχω πάθει πολλάκις... δεν υπάρχει περίπτωση να μπεις): Η παρένθεση δηλώνει τη ανάγκη τού συγγραφέα να επεξηγήσει και να αιτιολογήσει την επιλογή καταλύματος με ποιοτική ασύρματη σύνδεση στο διαδίκτυο.

«...για να ξεφύγουμε από τα κομπιούτερ ήρθαμε!»: Το θαυμαστικό δηλώνει την αγανάκτηση τού συγγραφέα, η οποία προκαλείται από τη συνεχή χρήση τού υπολογιστή που κάνει ο ίδιος, ακόμα και στο πλαίσιο μιας ψυχαγωγικής εκδρομής. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται και αυτοσαρκασμός.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο Κιτσάκης, όπως παρουσιάζεται από τον αφηγητή τού λογοτεχνικού κειμένου, θυμίζει ήρωα, ο οποίος εκφράζει το ομηρικό ιδεώδες: την ομορφιά και την παλικαριά ταυτόχρονα. Συγκεκριμένα:

- συναγωνιζόταν σε παλικαριά τον Κίτσο Τζαβέλα, ξακουστό Σουλιώτη ήρωα, αν και είναι πολύ νέος στην ηλικία,
- η παράτολμη φύση του και ο ηρωικός του χαρακτήρας μετατρέπουν τον πόλεμο σε χαρά για τον ίδιο,
- βρίσκεται μόνος του μέσα στο στρατόπεδο των εχθρών και τους αντιμετωπίζει με θάρρος, χωρίς να λογαριάζει τη ζωή του,
- αν και είναι αιχμάλωτος, νιώθει ντροπή που οι Αρβανίτες τού χαρίζουν τη ζωή και τον διώχνουν από το στρατόπεδο, επειδή ο πατέρας του είχε κάποτε σώσει τη ζωή τού καπετάνιου τους,
- ξεπληρώνει με τη ζωή του τον θάνατο ενός Αρβανίτη, που σκότωσε ο Κίτσος Τζαβέλας

Αναμένουμε ο μαθητής να εκφράσει συναισθήματα επιδοκμασίας για τον νεαρό ήρωα, τόσο για τον χαρακτήρα και τις πράξεις του όσο και για τη θυσία του. Παράλληλα, θα μπορούσε να συγκρίνει έναν έφηβο γεννημένο και μεγαλωμένο μέσα στον πόλεμο (Κιτσάκης) με τον εαυτό του ή με συνομηλίκους του, εντοπίζοντας τις διαφορές.

Κείμενο 1

[Ο προφορικός και ο γραπτός λόγος]

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από το βιβλίο του καθηγητή Γλωσσολογίας στο τμήμα Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών Αργύρη Αρχάκη «Γλωσσική Διδασκαλία και Σύσταση των Κειμένων». (εκδ. Πατάκης, 2009).

Ο προφορικός και ο γραπτός λόγος είναι δύο ισότιμες, αλλά λειτουργικά διαφορετικές, μορφές λόγου, που εξυπηρετούν διαφορετικές επικοινωνιακές ανάγκες. Οι διαφορές μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου σε γενικές γραμμές οφείλονται στις διαφορετικές συνθήκες παραγωγής τους.[...]

Ο προφορικός είναι κυρίως λόγος απροσχεδιαστος, επειδή, πολύ συχνά διαμορφώνεται τη στιγμή που εκφωνείται υπό την πίεση του χρόνου και του ακροατή. Γι' αυτό τον λόγο εμφανίζει συχνά συντακτικά ατελείς και ανολοκλήρωτες προτάσεις. Αντίθετα, ο γραπτός λόγος είναι κυρίως λόγος προσχεδιασμένος, αφού ο συγγραφέας του έχει συνήθως μεγαλύτερη άνεση χρόνου, ώστε από πριν να σκεφτεί και να οργανώσει το γραπτό του, να το ελέγξει, να το διορθώσει και, αν χρειαστεί, να το ξαναγράψει. Γι' αυτό ο γραπτός λόγος εμφανίζει συνήθως ολοκληρωμένες συντακτικά προτάσεις.

Μια άλλη διαφορά μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου εντοπίζεται στη δυνατότητα επαφής μεταξύ πομπού και δέκτη. Στον προφορικό συνομιλιακό λόγο το κείμενο, την ίδια στιγμή που παράγεται από τον πομπό, προσλαμβάνεται από τον δέκτη, ο οποίος συχνά είναι παρών στον ίδιο χώρο, ενώ σε αντίθετη περίπτωση μπορεί να υπάρχει ακουστική και οπτική επαφή μαζί του, όπως στις τηλεφωνικές συνδιαλέξεις ή στη ζωντανή επικοινωνία μέσω σύνδεσης. Σε κάθε περίπτωση, ο δέκτης έχει τη δυνατότητα να απαντήσει ή να αντιδράσει στα λεγόμενα του συνομιλητή του. Αντίθετα, στον γραπτό λόγο ο συγγραφέας δεν έχει άμεση επαφή με τους αναγνώστες του, απευθύνεται σε δέκτες απόντες, οι οποίοι θα προσλάβουν το κείμενό του ύστερα από κάποιο χρονικό διάστημα και μόνο τότε θα μπορούν να αντιδράσουν στα γραφόμενά του.

Η μέχρι τώρα συζήτηση για τα λειτουργικά και γλωσσικά γνωρίσματα του προφορικού και του γραπτού λόγου αποτυπώνει περισσότερο τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Δεν πρέπει όμως να διαφεύγει της προσοχής μας ότι ορισμένες φορές τα χαρακτηριστικά αυτά συναντώνται αναμειγμένα κατά την προφορική ή γραπτή παραγωγή διαφόρων ειδών λόγου. Έτσι, π.χ. μια διάλεξη, αν και εκφέρεται προφορικά,

βασίζεται σε προσχεδιασμένο και συνήθως αναλυτικό κείμενο, ενώ η επαφή του ομιλητή με τους αποδέκτες του είναι περιορισμένη και έμμεση. Αντίθετα, το κείμενο μιας επιστολής σε φιλικό πρόσωπο μπορεί να μην είναι σε μεγάλο βαθμό προσχεδιασμένο, να περιέχει γνωστά θέματα και επιπλέον πολλές εκφράσεις του προφορικού λόγου («και που λες», «να σου πω», «άκου να δεις»). Κατά συνέπεια οι δύο μορφές λόγου είναι προτιμότερο να μην προσεγγίζονται μονοδιάστατα αλλά πολυδιάστατα.

Κείμενο 2

Η Αγγέλικα (απόσπασμα)

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Αργύρη Εφταλιώτη «Η Αγγέλικα», Νησιώτικες Ιστορίες, Εκδοτικός Οίκος Φέξη, Αθήνα, 1911.

Έγινε μεγάλη ταραχή σαν πρωτοφάνηκε στο χωριό η Αγγέλικα. Συνηθισμένος ο κόσμος από τις ντροπαλές και συμμαζεμένες χωριατοπούλες, βλέπει άξαφνα μέσα στο χωριό μια κοπέλα, που τους φάνηκε σα θεά. Πρώτο, που ήταν κάτασπρη σα να μην την είδε ήλιος ποτές, δεύτερο, πρόσχαρη, γελαζόμενη και ζωηρή, που τους τρέλαινε σα γελούσε και τους έδειχτε τα μεγάλα της τα δόντια. Τρίτο, που δε φορούσε χωριάτικα, μόνο της χώρας φορέματα. Μα τι πρώτο, και τι δεύτερο, και τι δέκατο. Ήτανε να τηνε βλέπεις και να μη χορταίνεις.

Επανάσταση έφερε στο χωριό η Αγγέλικα. Οι καλοί χωριανοί δεν το λογάριζαν τέτοιο κακό. Ο σκοπός τους ήταν αθώος. Αυτοί ζητούσανε μια καλή δασκάλισσα, να μάθει τα κορίτσια τους γράμματα. Γράφουνε λοιπό στη χώρα, και σε λιγάκι έρχεται η Αγγέλικα. [...]

Μήτε δω δε σταμάτησε το κακό. Η Αγγέλικα, καθώς είπαμε, ήτανε ζωηρή και μιλητικά. Άρχισε λοιπό σιγά σιγά να ψαλιδίζει και της χωριατοπούλας η γλώσσα, κι ας ήταν και κανένας ξένος μπροστά της. Καμιά φορά έλεγε και κατιτίς αδιάντροπο του πατέρα της. Οι προεστοί κι οι εφόροι ήταν καλοί πατριώτες κι ήθελαν την πρόοδο του χωριού. Η νοικοκυροσύνη τους όμως ήταν κι από τον πατριωτισμό μεγαλύτερη, και κάθε φορά που έπαιζαν τα κομπολόγια τους στο καφενεδάκι τους συλλογιούνταν πώς να τη συμμαζέψουνε λιγάκι αυτήν τη δασκάλισσα.

Να τη διώξουνε δεν ταίριαζε. Μια δασκάλισσα έπρεπε νάχουν. Ποιος ξέρει αν δεν τους ήρχονταν και χειρότερη.

—Εγώ τονε βρήκα τον τρόπο, τους λέει μια μέρα ένας τους – Σπανό τον έλεγαν, αν και δεν ήτανε σπανός. Να την παντρέψουμε τη δασκάλισσα. Θα νοικοκυρευτεί και θα συχάσει κι αυτή και μεις.

15928

—Πού να την παντρέψεις! Δεν άκουσες τι έλεγε τις προάλλες, της κόρης μου, πως είναι ντροπής να την παντρεύουν οι γονιοί της και να μη διαλέγει απατή της το παλικάρι της!

—Άι, την αφήνουμε λοιπόν και τον εδιαλέγει απατή της. Λίγο τερτίπι κι έγινε η δουλειά. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Για ποιους λόγους, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1, οι δύο μορφές του λόγου, ο προφορικός και ο γραπτός, πρέπει να προσεγγίζονται πολυδιάστατα; Να απαντήσεις σε 40-50 λέξεις.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη 2^η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας επιλέγει ως τρόπο πειθούς την επίκληση στη λογική. Δικαιολόγησε την παραπάνω θέση με δύο αναφορές σε λογικές σκέψεις που παραθέτει.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις τις λέξεις που επαναλαμβάνονται στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 1. (μονάδες 5) Ποια πρόθεση, κατά τη γνώμη σου, υπηρετεί η επανάληψή τους; (μονάδες 5) Να μετασχηματίσεις την παράγραφο, ώστε να μην υπάρχουν πλέον αυτές οι επαναλήψεις. (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις (σε 120-150 λέξεις) την αντίδραση των χωρικών μετά την έλευση της Αγγέλικας και την αναδίπλωση των πτυχών του χαρακτήρα της (μονάδες 10) και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την επιθυμία των προεστών να την παντρέψουν (μονάδες 5).

Μονάδες 15

15928-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- λειτουργικά διαφορετικές μορφές λόγου, εξυπηρετούν άλλες ανάγκες, παράγονται υπό διαφορετικές συνθήκες
- προφορικός λόγος: απροσχεδιάστος, υπό πίεση χρόνου, συνομιλιακός, άμεση επικοινωνία πομπού και δέκτη
- γραπτός λόγος προσχεδιασμένος: άνεση χρόνου για οργάνωση και έλεγχο, αδυναμία άμεσης ανάδρασης από τον δέκτη

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- «Ο προφορικός είναι κυρίως λόγος απροσχεδιάστος, επειδή, πολύ συχνά διαμορφώνεται τη στιγμή που εκφωνείται υπό την πίεση του χρόνου και του ακροατή. Γι' αυτό τον λόγο εμφανίζει συχνά συντακτικά ατελείς και ανολοκλήρωτες προτάσεις.» → ολοκληρωμένο επιχείρημα για τα γνωρίσματα του προφορικού λόγου (δύο προκείμενες → συμπέρασμα)

- «Αντίθετα ο γραπτός λόγος είναι κυρίως λόγος προσχεδιασμένος, αφού ο συγγραφέας του έχει συνήθως μεγαλύτερη άνεση χρόνου, ώστε από πριν να σκεφτεί και να οργανώσει το γραπτό του, να το ελέγξει, να το διορθώσει και, αν χρειαστεί, να το ξαναγράψει. Γι' αυτό ο γραπτός λόγος εμφανίζει συνήθως ολοκληρωμένες συντακτικά προτάσεις.» → ολοκληρωμένο επιχείρημα για τα γνωρίσματα του γραπτού λόγου (δύο προκείμενες → συμπέρασμα).

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Λέξεις που επαναλαμβάνονται: προφορικός, γραπτός λόγος - διαφορετικές.

Πρόθεση που υπηρετεί η επανάληψη: τονίζει τη σημασία των όρων αυτών και υπογραμμίζει τα χαρακτηριστικά τους.

Μετασχηματισμός παραγράφου:

15928-Λύση

Ο προφορικός και ο γραπτός λόγος είναι δύο ισότιμες, αλλά λειτουργικά διαφορετικές, μορφές λόγου, που εξυπηρετούν άλλες επικοινωνιακές ανάγκες. Οι διαφορές μεταξύ τους σε γενικές γραμμές οφείλονται στις ξεχωριστές συνθήκες παραγωγής τους.[...]

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία τα εξής:

- οι προεστοί αναστατώθηκαν, γιατί η ομηλική, χαμογελαστή και ζωηρή δασκάλα - πρότυπο εντελώς διαφορετικό από τη σεμνή, σοβαρή και λιγομίλητη συμπεριφορά που αναμενόταν από τις χωριατοπούλες- δεν μάθαινε απλώς γράμματα στα κορίτσια τους, αλλά, με τον δυναμισμό και τον αυθορμητισμό της, προκάλεσε επανάσταση, καθώς τους έδειχνε τον δρόμο για τη χειραφέτηση από την πατριαρχική κοινωνία όπου ζούσαν: οι χωριατοπούλες, όταν διαφωνούσαν, άρχισαν να ανταπαντούν στους πατεράδες τους, ακόμη κι αν ήταν κάποιος ξένος μπροστά, άρχισαν να εκφράζουν δηλαδή τις προσωπικές τους απόψεις, γεγονός ανεπίτρεπτο για τα δεδομένα της εποχής
- ως καλοί πατριώτες και νοικοκυραίοι -γνωρίσματα απαραίτητα της εποχής τους για έναν άντρα σοβαρό και με καλή κοινωνική θέση, που έπρεπε να είναι και θεματοφύλακας των πατροπαράδοτων αξιών- επέλεξαν, ως διέξοδο σε αυτή την ανατροπή των ηθών τους όχι να ζητήσουν την αντικατάστασή της, γιατί φοβούνταν μήπως τους στείλουν κάποια χειρότερη, αλλά να την παντρέψουν με κάποιον ντόπιο, γιατί θεωρούσαν ότι έτσι θα περιορίζαν την ανατρεπτική της επίδραση στα κορίτσια τους, καθώς εκείνη θα νοικοκυρευόταν και θα ησύχαζε
- έκπληξη τους προκάλεσε η άποψη της Αγγέλικας ότι τα κορίτσια πρέπει να επιλέγουν μόνες τους τον μελλοντικό τους σύζυγο και όχι απλώς να υπακούνε στη θέληση του γονιού τους, οπότε σκέφτηκαν ένα τέχνασμα, με το οποίο θα την έκαναν να επιλέξει τον άντρα που εκείνοι της προόριζαν, χωρίς να το καταλάβει.

Ο/Η μαθητής/-τρια εκφράζει την προσωπική του συμφωνία ή διαφωνία με την απόφαση των τοπικών αρχόντων να παντρέψουν την Αγγέλικα. Η τεκμηρίωση μπορεί να βασιστεί σε στοιχεία του κειμένου που αναδεικνύουν τον χαρακτήρα της Αγγέλικας.

Κείμενο 1

Η ώρα των Zoomers

Το παρακάτω απόσπασμα αποτελεί διασκευή του άρθρου της Κορίνας Σαμάρκου, που δημοσιεύθηκε στην Καθημερινή στις 18/10/2021.

Υπήρχε ζωή και πριν από το Google; Για την Generation Z, πάντως, όχι. Τους λένε Zoomers, γενιά του Tik Tok¹ και είναι όσοι γεννήθηκαν από το 1996 έως το 2016. Για την ακρίβεια, λοιπόν, οι μεγαλύτεροι από αυτούς ήταν μόλις δύο ετών, όταν ο Λάρι Πέιτζ και ο Σεργκέι Μπριν ίδρυσαν την Google σε ένα γκαράζ του Μένλο Παρκ στην Καλιφόρνια. Γι' αυτό και οι Zoomers είναι γέννημα-θρέμμα του διαδικτύου, «ψηφιακοί ιθαγενείς» όπως χαρακτηρίζονται, αφού ο κόσμος πριν από την εποχή των «έξυπνων» κινητών τηλεφώνων είναι γι' αυτούς σαν να μην υπήρξε ποτέ.

Η γενιά Z θεωρεί την τεχνολογία αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρώπινης ζωής, προέκταση του εαυτού της. Γι' αυτό, άλλωστε, και το 58% από όσους ανήκουν σε αυτή τη γενιά δηλώνουν ότι δεν αντέχουν περισσότερες από τέσσερις ώρες χωρίς διαδίκτυο. Έρευνες έχουν δείξει ότι εννέα στους δέκα Zoomers θεωρούν αποδεκτό να χρησιμοποιούν το τηλέφωνό τους ακόμα και μέσα στο μπάνιο. Κάθε ένας από αυτούς θα περάσει σχεδόν έξι χρόνια της ζωής του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αφού αυτή η δραστηριότητα απορροφά περισσότερο χρόνο από ό,τι το φαγητό, το διάβασμα και η κοινωνικοποίηση μαζί. Σε μια γενιά που είναι πάντα σε σύνδεση στο διαδίκτυο, οι τέσσερις στους δέκα δεκαεξάρηδες παραδέχονται ότι προτιμούν να βρίσκονται με τους φίλους τους μέσω κάποιας συσκευής παρά από κοντά. Αλλά και όταν βρεθούν στον ίδιο χώρο, τουλάχιστον οι μισοί ομολογούν ότι αυτό που κάνουν είναι να κάθονται σιωπηλοί, καθώς ο καθένας κοιτάζει την οθόνη του κινητού του. Οι Zoomers περνούν τόσο πολύ χρόνο σκρολάροντας², ώστε αυτό επηρεάζει πλέον την ίδια τους τη φύση. Έχει διαπιστωθεί, για παράδειγμα, ότι οι φοιτητές της Ιατρικής σήμερα δυσκολεύονται με τα ράμματα, αφού δεν έχουν συνηθίσει να χρησιμοποιούν τα χέρια τους στην καθημερινότητα, παρά κυρίως για να χειριστούν τη δυσδιάστατη οθόνη.

¹ Tik Tok: δημοφιλές στους εφήβους μέσο κοινωνικής δικτύωσης.

² σκρολάρω: μετακινώ προς τα πάνω ή προς τα κάτω μια σελίδα στην οθόνη για να δω το προηγούμενο ή επόμενο τμήμα του περιεχομένου της.

Κείμενο 2

[Η Σοφία Νοταρά]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Γιώργου Θεοτοκά «Αργώ», πρώτος τόμος, εκδόσεις Εστία, Αθήνα. 1992.

Μια άλλη γυναίκα θα αφοσιωνότανε στα παιδιά της και θα εύρισκε εκεί μια παρηγοριά κ' ένα σκοπό της ζωής της. Μα η ανήσυχη φύση της Σοφίας δεν μπορούσε να ικανοποιηθεί μονάχα με τη μητρική αγάπη. Παρά την υποταγή της και την καρτερία της, δεν έσβησε ποτέ ολότελα μέσα της η λαχτάρα εκείνη μιας ανώτερης ιδανικής ζωής που κυβερνούσε την πρώτη νιότη της. Ο ρομαντισμός της, πεσμένος, κρυμμένος, της έτρωγε ακατάπαυστα τα σωθικά και μπορούσε να ξεσπάσει άγρια από τη μια στιγμή στην άλλη.

Το μυστήριο βάσταξε καμμιά δεκαριά χρόνια, ως ότου μια μέρα το ποτήρι ξεχείλισε. Η Σοφία ξαφνικά παράτησε τα παιδιά της, την κοινωνική της θέση, το όνομα και την περιουσία του αντρός της κ' έφυγε κρυφά με έναν Ιταλό τυχοδιώκτη, που έπαιζε βιολί στα εστιατόρια και λεγόταν Girolamo Senigaglia. Ο θεός ξέρει τι ζωή τράβηξε μ' αυτόν τον άνθρωπο, που υπήρξε ένας χυδαίος εκμεταλλευτής του ταλέντου της, της ομορφιάς της και της απελπισίας της. Ακούστηκε πως, μετά τον ευρωπαϊκό πόλεμο, καταλήξανε να κάνουνε μαζί μουσική στους συνοικιακούς κινηματογράφους της Λόντρας. Βγάζανε όπως – όπως ό,τι χρειαζότανε για να μην πεθάνουν από αστία. Μα ο Ιταλός μεθοκοπούσε, την έβριζε με τα πιο απαίσια λόγια, της τραβούσε τα μαλλιά, την έδερνε. Εκείνη του φιλούσε τα γόνατα και ξεφώνιζε μες στους λυγμούς της: «Σ' αγαπώ – σε λατρεύω – θέλω να πεθάνω για σένα...». Εξακολούθησαν να σέρνονται μερικά χρόνια, πειναλέοι και παθιασμένοι, από κινηματογράφο σε κινηματογράφο, κι από παλιόσπιτο σε παλιόσπιτο. Κανείς δεν ξέρει τι απόγιναν όταν οι ηχητικές ταινίες καταργήσανε τις ορχήστρες των κινηματογράφων και πέταξαν χιλιάδες μουσικάντηδες στους δρόμους.

ΘΕΜΑΤΑ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων να συνοψίσεις τα γνωρίσματα της συμπεριφοράς των Zoomers, που συνδέονται με την ψηφιακή τεχνολογία, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

15931

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

«Υπήρχε ζωή και πριν από το Google; Για την Generation Z, πάντως, όχι»: Η αρθρογράφος στο Κείμενο 1 επιλέγει να αρχίσει το άρθρο της με ένα ερώτημα συνοδευόμενο από αποφατική (αρνητική) διατύπωση. Να εξηγήσεις πώς λειτουργεί το απόσπασμα αυτό του λόγου σε σχέση με τη δομή της παραγράφου.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Τι εξυπηρετούν, κατά τη γνώμη σου, τα εισαγωγικά στη φράση «ψηφιακοί ιθαγενείς» στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 8), και τι η χρήση της ξενικής λέξης σκρολάροντας στη 2^η παράγραφο του κειμένου (μονάδες 7);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η Σοφία Νοταρά, πρωταγωνίστρια του αποσπάσματος, διαλέγει, κατά τα λεγόμενα του συγγραφέα, να ζήσει μια ζωή επεισοδιακή και εξαθλιωμένη. Να χαρακτηρίσεις την προσωπικότητα της ηρώιδας στηριζόμενος/ η σε συγκεκριμένα χωρία του κειμένου.

Μονάδες 15

αθλητισμού

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

15931-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι Zoomers αποτελούν τη γενιά εκείνη χρηστών της ψηφιακής τεχνολογίας, που θεωρούν αδιανόητο να την αποχωριστούν από την καθημερινότητά τους. Ο χρόνος τους εξαντλείται ανάμεσα στο κινητό και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με τους φίλους τους επικοινωνούν ψηφιακά-εικονικά παρά δια ζώσης, προσκολλώνται στο διαδίκτυο, είτε μέσω κινητού είτε μέσω υπολογιστή, είναι κυρίως σιωπηλοί και πάντα εξαρτημένοι από τη συνεχή και μηχανική πλοήγηση σε μια οθόνη.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το απόσπασμα αυτό λειτουργεί ουσιαστικά ως η θεματική περίοδος της παραγράφου. Προαναγγέλλει το θέμα με το οποίο θα ασχοληθεί η αρθρογράφος στην παράγραφο, τον ορισμό της Generation Z / Zoomers, διατυπώνει μια ερώτηση που διεγείρει το ενδιαφέρον του αναγνώστη (και την απαντά παράλληλα), αιφνιδιάζει κιόλας με τον κάπως αφοριστικό τόνο με τον οποίο αναρωτιέται για το πότε ξεκίνησε η ζωή (- τάχατες πριν από τη Google;).

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η φράση «ψηφιακοί ιθαγενείς» παρατίθεται σε εισαγωγικά, γιατί δηλώνει πλέον έναν τυπικό όρο με τον οποίο προσφωνείται η γενιά των Zoomers στην εποχή μας. Είναι όρος ευρηματικός, αντιπροσωπευτικός και παραστατικός, που αναδεικνύει τη νοοτροπία των σημερινών χρηστών του Διαδικτύου, είναι σαν να έχουν γεννηθεί με αυτό, οπότε αποτελεί κατά κάποιο τρόπο τη φυσική τους κοιτίδα.

15931-Λύση

Η ξενική λέξη σκρολάροντας αποτελεί τόσο εύχρηστο πλέον λεξιλογικό τύπο στο λεξιλόγιο του Διαδικτύου και των χρηστών του, ακούγεται τόσο μοντέρνα και επίκαιρη, ώστε κρατά μορφολογικά τη ρίζα της, το ρήμα scroll = κυλίω, την προσαρμόζει όμως στην ελληνική γραμματική, κατασκευάζοντας μια μετοχή για πολλούς παραστατική – για άλλους αποκρουστική. Όπως και να έχει, η παρουσία αυτής της λέξης, όπως και άλλων ξένης προέλευσης, προσδίδει στο κείμενο παραστατικότητα και ενισχύει την ρεαλιστική απόδοση των πληροφοριών.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η Σοφία Νοταρά παρουσιάζεται στο απόσπασμα ως μια γυναίκα που λαχταρούσε πάντοτε να ζήσει τη ζωή που δεν έζησε. Η συμβατική οικογενειακή ζωή δεν τη συγκινούσε, κι όπως γράφεται σε ολόκληρη την πρώτη παράγραφο, «Μια άλλη γυναίκα ... από τη μια στιγμή στην άλλη», έκρυβε μέσα της έναν ρομαντισμό ανεκπλήρωτο, έναν σοβαρό απωθημένο ερωτισμό.

Η περιπέτειά της με τον Ιταλό τυχοδιώκτη βιολονίστα, αφότου εγκατέλειψε την οικογένειά της, και η ποταπή ζωή που διάλεξε να ζήσει μαζί του ήταν σίγουρα προϊόντα του πάθους της για το «όνειρο», που αποδείχτηκε όμως σκέτη χίμαιρα, και αφάνισε και κάθε ίχνος αξιοπρέπειας από την προσωπικότητά της («Μα ο Ιταλός μεθοκοπούσε, την έβριζε με τα πιο απαίσια λόγια, της τραβούσε τα μαλλιά, την έδερνε»). Στο τέλος έμεινε φτωχή και αξιοθρήνητη («Εξακολούθησαν να σέρνονται μερικά χρόνια, πειναλέοι και παθιασμένοι, από κινηματογράφο σε κινηματογράφο, κι από παλιόσπιτο σε παλιόσπιτο»), πέρα για πέρα κατατρεγμένοι από τη ζωή.

Κείμενο 1

[Γλωσσική κοινότητα και μητρική γλώσσα]

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο του Γιώργου Μπαμπινιώτη με τίτλο «Θεωρητική Γλωσσολογία», 1980, Αθήνα, σελ. 32-33. Το βιβλίο είναι επιστημονικό σύγγραμμα που εισάγει τον αναγνώστη στις βασικές αρχές της θεωρητικής γλωσσολογίας.

Η γλωσσική κοινότητα ως έννοια περιγράφει το σύνολο των ατόμων που έχουν την ίδια μητρική γλώσσα. Τα άτομα αυτά διαφέρουν από άλλα τα οποία μιλούν μια ορισμένη γλώσσα ως «ξένη» (μη μητρική), κυρίως ως προς τους όρους εκμάθησης της γλώσσας. Όταν αναφερόμαστε στη μητρική γλώσσα, μιλάμε για «γλωσσική κατάκτηση», γιατί λαμβάνουμε υπόψη μας ότι τα άτομα μιας κοινότητας έχουν μάθει τη γλώσσα μέσα στο στενότερο (οικογενειακό) και ευρύτερο (κοινωνικό) περιβάλλον και έχουν διαμορφώσει ό,τι ονομάζουμε «γλωσσικό αίσθημα».

Αυτό, βέβαια, σημαίνει ότι φυσικά και βαθμιαία τα άτομα αυτά έχουν κατακτήσει έναν συγκεκριμένο γλωσσικό κώδικα, στον οποίο έχουν ενσωματωθεί νοοτροπίες, στάσεις, πολιτικο-κοινωνικές αντιλήψεις, πολιτιστικό υπόβαθρο. Για παράδειγμα, η ευρύτατη χρήση των υποκοριστικών της Ελληνικής («βάλε λίγο λεμονάκι στη σουπίτσα σου», «είχε κάτι λεφτουδάκια κι αγόρασε ένα οικοπεδάκι στο Σούνιο») ή η βιωματική φόρτιση λέξεων, όπως το φιλότιμο ή η λεβεντιά, προϋποθέτουν τη γλωσσική κατάκτηση της Ελληνικής ως μητρικής γλώσσας. Η κατάκτηση της γλώσσας συνδέεται προφανώς με την παιδική ηλικία, δηλαδή πώς μαθαίνει ο άνθρωπος τη μητρική του γλώσσα, όταν είναι παιδί. Έτσι, παιδική ηλικία και γλωσσική κατάκτηση αντιμετωπίζονται συνήθως από κοινού.

Αντίθετα, όταν αναφερόμαστε στη γνώση μιας ξένης γλώσσας, μιλάμε για «μάθηση της γλώσσας», που σημαίνει τη γνώση μίας ή περισσότερων άλλων γλωσσών πέραν της μητρικής. Η γνώση μιας ξένης γλώσσας προϋποθέτει, επίσης, την κατάκτηση ενός βασικού μηχανισμού παραγωγής και κατανόησης της ξένης γλώσσας. Διαφέρει, όμως, στη χρήση που κάνει το άτομο αυτό, ειδικά, στη σωστή εφαρμογή των κανόνων της ξένης γλώσσας και στην έκφραση των ποικίλων λεπτών αποχρώσεων και βιωμάτων που μεταφέρονται με τη χρήση της.

15968

Κάθε γλώσσα, λοιπόν, συνιστά μια ιδιαίτερη οργάνωση και έκφραση της αντικειμενικής πραγματικότητας. Είναι ένας νέος κόσμος. Γι' αυτό είναι πολύ δύσκολο, αν όχι ακατόρθωτο, να κατακτηθεί σε όλη του την έκταση από άτομα που δεν ανήκουν σε αυτόν εξαρχής, από τα πρώτα δηλαδή χρόνια της ζωής τους, τα οποία είναι καθοριστικά για τη γλωσσική τους συγκρότηση.

Κείμενο 2

Σήμα κινδύνου

Το απόσπασμα έχει αντληθεί από το μυθιστόρημα του Αντώνη Σαμαράκη «Σήμα Κινδύνου», Αθήνα, εκδ. Ελευθερουδάκη.

Δε θυμάμαι ποιον δρόμο περνούσα, σαν άκουσα να με φωνάζουν από το αντικρινό πεζοδρόμιο. Ξαφνιάστηκα που με είχαν γνωρίσει παρόλο που η νύχτα ήταν κατασκότεινη και παρόλο που βάδιζα γρήγορα.

Στάθηκα. Ο άνθρωπος από το αντικρινό πεζοδρόμιο ήρθε. Ήταν ο κύριος Χιδίρογλου, υπάλληλος της Εμπορικής Τραπέζης. Ψηλός, αδύνατος, με πολύ μικρά μάτια σα χάντρες, θα ήταν πενήντα και πλέον, έδειχνε όμως νεώτερος.

«Πολύ χαίρομαι που σας συναντώ απόψε», είπε. Και το σάλιο του μου ήρθε καταπρόσωπο και αηδίασα. «Παρομοίως», είπα, και για κάθε ενδεχόμενο, έκανα ένα βήμα πίσω. Παραλίγο να πω: «Δεν καταλαβαίνω πώς διάβολο με γνωρίσατε νυχτιάτικα!»

«Μάτι όμως, ε; Αητός!» είπε ο κύριος Χιδίρογλου. Και πρόσθεσε: «Να χτυπήσω ξύλο!». Πήγε στον στύλο του ηλεκτρικού και χτύπησε ξύλο δύο φορές. Ύστερα ήρθε κοντά μου. «Έχω κάτι για σας», είπε με ύφος εμπιστευτικό. «Πρώτης τάξεως κοπέλα! Άλφα άλφα! Και το σημαντικότερο: τρεις χιλιάδες κομμάτια τοις μετρητοίς!»

Ένα τέταρτο, ίσως και παραπάνω, με κράτησε εκεί ο κύριος Χιδίρογλου με τη φλυαρία του. Είπε πολλά, πάρα πολλά. Πως ήταν καιρός να αποφασίσω το γάμο, πως η ευκαιρία, το συνοικέσιο που μου επρότεινε, ήταν κάτι εξαιρετικό, πως η κοπέλα δεν ήταν βέβαια ούτε πολύ νέα ούτε πολύ όμορφη, εμφανίσιμη πάντως, είχε πολλά χαρίσματα, τα γαλλικά της, το πιάνο της, και προπαντός τρεις χιλιάδες κομμάτια τοις μετρητοίς...

Αδύνατον να τον διακόψω με την φόρα που είχε πάρει. Εδέησε να φταρνιστεί δύο φορές απανωτά, για να βρω την ευκαιρία να του πω: «Με συγχωρείτε, είμαι βιαστικός. Θα το συζητήσουμε το πράγμα άλλη φορά». «Εν πάση περιπτώσει, εθεώρησα χρέος μου...»,

15968

είτε φανερά δυσαρεστημένος. Και πρόσθεσε: «Απροπό! Είναι και χριστιανικών αρχών! Να πάρει ο διάβολος, έπρεπε να το πω ευθύς εξαρχής!».

Μου έδωσε το χέρι του. Ήταν ιδρωμένο και αηδίασα. «Έχομεν 5 Μαρτίου απόψε», είπε. «Θα σας δώσω προθεσμία να σκεφτείτε έως τας 7 Μαρτίου. Προθεσμία τεσσαράκοντα οκτώ ωρών! Λοιπόν, αν δεν έχω απάντησίν σας έως τας 7 Μαρτίου, μεσονύκτιον ακριβώς, τότε θα είμαι ελεύθερος να διαθέσω αλλού...» Σκόνταψε. «Το εμπόρευμα» παραλίγο να πω. «Σύμφωνοι», είπα. «Θα σκεφθώ». «Ωρίμως!», ετόνισε ο κύριος Χιδίρογλου. «Ωρίμως», είπα και χωρίσαμε.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60 περίπου λέξεις να αποδώσεις με συντομία τη διαφορά που εντοπίζεται στο Κείμενο 1 ανάμεσα στην κατάκτηση και στην εκμάθηση της γλώσσας.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να δικαιολογήσεις την παρουσία των παραδειγμάτων στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις πέντε λέξεις ή φράσεις που ανήκουν σε ειδικό λεξιλόγιο (μονάδες 10) και να δικαιολογήσεις την παρουσία τους (μονάδες 5).

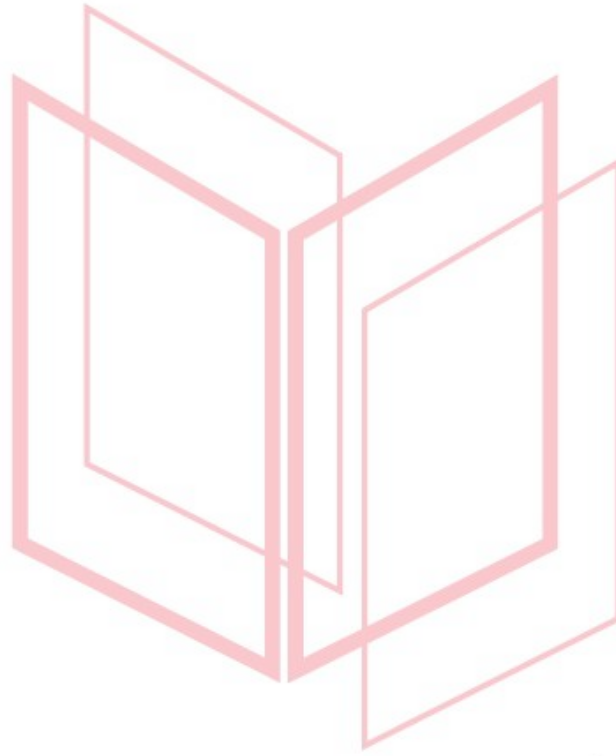
Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 τη στάση που φαίνεται να παίρνει ο πρωταγωνιστής της αφήγησης στην πρόταση που του γίνεται. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

15968

Μονάδες 15

αθλημπινίσια

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

15968-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η γλωσσική κατάκτηση αφορά στη μητρική γλώσσα, την οποία το άτομο μαθαίνει στο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον. Η γλώσσα κατακτάται βαθμιαία από την παιδική ηλικία, ενσωματώνοντας τις πολιτιστικές αντιλήψεις. Αντιθέτως, γίνεται λόγος για εκμάθηση μιας άλλης γλώσσας, πέραν της μητρικής, καθώς το άτομο μαθαίνει το σύνολο κανόνων και το μηχανισμό παραγωγής γλωσσικών στοιχείων, αλλά αδυνατεί να αποδώσει τις λεπτές αποχρώσεις που μεταφέρονται μέσα από τη χρήση της.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα παραδείγματα στη 2^η παράγραφο του Κειμένου 1 τεκμηριώνουν τη θέση του συντάκτη σχετικά με την κατάκτηση της μητρικής γλώσσας. Τα παραδείγματα διευκρινίζουν και επεξηγούν την έννοια του «γλωσσικού αισθήματος», που χρησιμοποίησε ο συντάκτης στο τέλος της προηγούμενης παραγράφου. Με τα παραδείγματα ο λόγος του κειμένου γίνεται πιο άμεσος και κατανοητός.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Πέντε λέξεις-φράσεις που ανήκουν σε ειδικό λεξιλόγιο (της Γλωσσολογίας):

γλωσσική κοινότητα, «γλωσσική κατάκτηση», «γλωσσικό αίσθημα», γλωσσικός κώδικας, «μάθηση της γλώσσας».

15968-Λύση

Το κείμενο είναι απόσπασμα από επιστημονικό σύγγραμμα που εισάγει τον αναγνώστη στις βασικές αρχές της θεωρητικής Γλωσσολογίας και γι' αυτό υπάρχουν ειδικοί όροι αυτής της επιστήμης. Στον επιστημονικό λόγο, αποδίδονται με σαφήνεια και διευκρινίζονται τα νοήματα των βασικών όρων κάθε επιστήμης. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο, στις περισσότερες περιπτώσεις, οι όροι παρουσιάζονται μέσα σε εισαγωγικά και στη συνέχεια επεξηγούνται.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο αφηγητής δέχεται μια πρόταση για συνοικέσιο. Όπως του εξέθεσε το πρόσωπο που συνάντησε τυχαία στο δρόμο, πρόκειται για κοπέλα χριστιανικών ηθών, που δίνει προίκα στον υποψήφιο γαμπρό τρεις χιλιάδες κομμάτια τοις μετρητοίς. Αν και δεν εκφράζει ο αφηγητής ανοικτά την άρνησή του, φαίνεται στον αναγνώστη πως η στάση του θα είναι αρνητική. Αρχικά, αισθάνεται αηδία από την εκφορά του λόγου του συνομιλητή του (Και το σάλιο του μου ήρθε καταπρόσωπο και αηδίασα), κάτι το οποίο δείχνει πως δεν χαίρεται ιδιαίτερα για τη νυχτερινή συνάντηση, έπειτα όταν του γίνεται η πρόταση για το συνοικέσιο, βιάζεται να απομακρυνθεί, γεγονός που φανερώνει πως δεν είναι διατεθειμένος να το σκεφτεί («Με συγχωρείτε, είμαι βιαστικός. Θα το συζητήσουμε το πράγμα άλλη φορά»). Τέλος, ο αφηγητής επαναλαμβάνει στο συνομιλητή του πως με ωριμότητα θα σκεφτεί την πρόταση («Ωρίμως!», ετόνισε ο κύριος Χιδίρογλου. «Ωρίμως», είπα και χωρίσαμε). Αυτή η επανάληψη κάνει το ύφος πιο ειρωνικό, ειδικά αν σκεφτούμε πως βιαζόταν ο αφηγητής να απομακρυνθεί από το σημείο της τυχαίας συνάντησης.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Είμαστε ό,τι φοράμε;

Το κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο της Λουίζα Βογιατζή, 26.8.2008 στο ηλεκτρονικό περιοδικό Vita, προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 9.12.2021 στον ιστότοπο: <https://www.vita.gr>.

Άνδρες-γυναίκες, μικροί-μεγάλοι, όποια δουλειά κι αν κάνουμε, όποιες και να είναι οι ιδιότητες και οι ρόλοι μας, το ντύσιμο είναι ένας «κανόνας» από τον οποίο κανένας δεν γλιτώνει, ακόμη κι αν το θέλει. Μάλλον, βέβαια, κανείς δεν το θέλει. Όσο βασανιστικό κι αν είναι ενίοτε (και για κάποιους και κάποιες το καθημερινό ντύσιμο είναι συχνά ένα «μαρτύριο»), όλοι θέλουμε να ντυνόμαστε, όχι μόνο για να μην κρυώνουμε, για να σκεπάζουμε τη γύμνια μας ή για να προστατεύουμε το σώμα μας. Το ντύσιμο είναι η προετοιμασία μας για να «βγούμε στη σκηνή» της ζωής.

Όμοια με το θέατρο, αλλάζουμε κοστούμια ανάλογα με το έργο, τη σκηνή, το ρόλο, τα συναισθήματα. Είτε ντυνόμαστε με την τελευταία λέξη της μόδας είτε φοράμε και ξαναφοράμε τα ρούχα που πιστεύουμε ότι μας ταιριάζουν -ακριβά, φθηνά, φανταχτερά, σεμνά, μαύρα ή πολύχρωμα-, τα ρούχα είναι μια απεικόνιση του εσωτερικού μας κόσμου που δείχνουμε σε όλους.

Μπορούμε, άλλωστε, να το διαπιστώσουμε και στον εαυτό μας. Όταν βρεθούμε σε μια αίθουσα με κόσμο, όταν είμαστε καλεσμένοι μαζί με ανθρώπους που γνωρίζουμε λίγο ή καθόλου σε ένα φιλικό σπίτι, τι είναι αυτό που μας κάνει να διαμορφώσουμε μια πρώτη εντύπωση για τους γύρω μας; Μία εικόνα που, σαν να ρίχνουμε μια ματιά σε φωτογραφία, σαν ένα «σκανάρισμα», μας δίνει τις πρώτες πληροφορίες για τον άνθρωπο που έχουμε απέναντί μας. Η εικόνα αυτή περιλαμβάνει το πρόσωπο, τα μαλλιά, τη στάση του σώματος και ασφαλώς τα ρούχα, και μπορεί να επηρεάσει αρκετά τα συναισθήματα συμπάθειας ή αντιπάθειας που αναπτύσσουμε για τον άνθρωπο αυτόν. Με αυτό το πρώτο «σκανάρισμα», αποκωδικοποιούμε τα μηνύματα του άλλου.

Και μπορεί, βέβαια, αν είμαστε «θύματα της εικόνας», να μας κάνει να τον απορρίψουμε και να χάσουμε κάθε ενδιαφέρον να τον γνωρίσουμε καλύτερα. Ίσως, μάλιστα, είμαστε τέτοια θύματα περισσότερο από όσο θέλουμε να παραδεχτούμε. Το ίδιο δύσκολο είναι για πολλούς να παραδεχτούν ότι δίνουν σημασία στα ρούχα που φοράνε. Κι

όμως, σε κανέναν δεν είναι αδιάφορο το τι φοράει, εκτός αν πάσχει από κάποια ψυχική διαταραχή, οπότε αλλοιώνεται η εικόνα που έχει για τον εαυτό του.

Κείμενο 2

«Ανάποδα» (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το διήγημα «Ανάποδα» και ανήκει στη συλλογή μικροδιηγημάτων του Νίκου Μάντζιου «Βλέπε οπισθόφυλλο» (εκδ. Απόπειρα, 2018).

Τελευταία, κάθε φορά που την έβλεπε, αραιά και πού, της φαινόταν όλο και πιο παράξενη. Μάνα της ήταν και το 'νιωθε. Σαν κάτι να την έτρωγε. Σαν να μην τη χωρούσε ο τόπος. «Κάποιον θα 'χει εκεί κάτω στην πόλη που την περιμένει» σκεφτόταν και λαχτάριζε η καρδούλα της να γνωρίσει τον γαμπρό! Όλα αυτά τα χρόνια που έλειπε στα ξένα δεν είχε φέρει κάποιο αγόρι στο χωριό, μήτε καν σαν φίλο. (Δεν τόλμαγε να πει αγαπητικό. Της φαινόταν πολύ ξεδιάντροπο). «Είναι ντροπαλή» απαντούσε στα πειράγματα απ' τις γειτόνισσες. Κι ήταν αλήθεια πως η κόρη της τής έμοιαζε. Ξερακιανή σ' απέξω της, σκληρή στα μέσα της. Στερνοπαίδι, μετά από έξι γιους μαντραχαλάδες. Όλοι φευγάτοι από δω και από κει, όπου η ανάγκη. Τους είχε όλους σε φωτογραφίες χώριες. Εφτά καδράκια δίπλα δίπλα σ' ένα ραφάκι αραδιασμένα. Κάθε φορά που σήκωνε το βλέμμα της από το ρούχο που 'ραβε, όλο και κάποια κουβέντα θ' άνοιγε με κάποιο από δαύτα, ανάλογα τη μέρα και ποιον περισσότερο πεθύμησε. Σκυφτή απ' το πρωί ως το βράδυ, μες σε φορέματα και μπλούζες, καρφίτσες και βελόνια, έραβε, ξήλωνε ρούχα κι όνειρα. Γάζωνε και στρίφωνε υφάσματα, μπάλωνε κι έκοβε τα ξέφτια από τη στεγνωμένη της ζωή. Βελονοθεραπεία. Μικρό κορίτσι ακόμα, είχε έρθει νύφη από ένα μικρό χωριό του κάμπου κι έβγαλε ρίζες στο ραφτάδικο που έστησε, γιατί ήξερε την τέχνη. Ούτε που το κατάλαβε πώς και πότε οι καρφίτσες την καρφώσανε σ' αυτό το νοικιασμένο υπόγειο και οι κλωστές την τύλιξαν ψυχόκαρδα.

Μεγαλωμένη αυστηρά από πατέρα αφέντη, κοίταγε μόνο κατά γης. Πρωτοείδε το πρόσωπο του άντρα της, αφού συμφώνησαν την προίκα και δώσανε τα χέρια οι συμπέθεροι. Τα ρούχα που 'ραβε ήταν λιτά, σχεδόν παλιομοδίτικα, κι όταν καμιά φορά της φέρναν κάποιο πατρών ή σχέδιο μοντέρνο, αρνιόταν να το αναλάβει. «Να το πάτε αλλού... Εγώ δεν ξέρω από τέτοια...» έλεγε ντροπαλά και με τα μάτια πάντα χαμηλωμένα. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)**1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)**

Τι εκφράζει το ρούχο για τους ανθρώπους, σύμφωνα με τη συγγραφέα του Κειμένου 1; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10**2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)**

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 η συγγραφέας επιχειρεί μια αναλογία. Ποια είναι τα μέλη της (μονάδες 4) και πώς με αυτόν τον τρόπο συνδέει τα νοήματα με την προηγούμενη παράγραφο (μονάδες 6);

Μονάδες 10**3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)**

Η συγγραφέας σε όλη την έκταση του Κειμένου 1 χρησιμοποιεί πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Να δικαιολογήσεις αυτή την επιλογή της σε σχέση με το θέμα, την πρόθεσή της και το είδος του κειμένου.

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)**

Να χαρακτηρίσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 το κεντρικό πρόσωπο της αφήγησης και να εκφράσεις τα συναισθήματα που σου προκάλεσε η ανάγνωση (100-150 λέξεις).

Μονάδες 15

15973-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συγγραφέας στο Κείμενο 1 θεωρεί πως το ρούχο εκφράζει την προετοιμασία μας, για να «βγούμε στη σκηνή» της ζωής. Τα ρούχα εκφράζουν το «ρόλο» που θέλουμε να διαδραματίσουμε στην κοινωνία, είναι δηλωτικά των συναισθημάτων μας, της ψυχικής διάθεσης και απεικονίζουν τον εσωτερικό μας κόσμο. Ο τρόπος ένδυσης ενός ανθρώπου δίνει τις πρώτες πληροφορίες γι αυτόν στον κοινωνικό του περίγυρο.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συγγραφέας του Κειμένου 1 επιχειρεί μια αναλογία. Τα μέλη της αναλογίας είναι η καθημερινή κοινωνική ζωή και το θέατρο. Όπως στο θέατρο αλλάζουμε κοστούμια ανάλογα με το ρόλο μας και τα συναισθήματά μας, έτσι και στη ζωή το ντύσιμο, η διαδικασία ένδυσης, δείχνει το ρόλο που επιλέγουμε στο κοινωνικό σύνολο. Αυτή η αναλογία εξηγεί τη μεταφορική φράση «η προετοιμασία μας για να «βγούμε στη σκηνή» της ζωής», που εντοπίζεται στο τέλος της προηγούμενης παραγράφου. Επομένως, η αναλογία συμβάλλει στη συνοχή των δύο παραγράφων (1^η-2^η). Παράλληλα, με εύσημο και εκφραστικό τρόπο τονίζεται η κοινωνική διάσταση των ρούχων.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η συγγραφέας στο Κείμενο 1 χρησιμοποιεί α΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Αυτό το κάνει γιατί το θέμα, η ένδυση, είναι κοινό και αφορά όλους τους ανθρώπους (χωρίς να εξαιρεί τον εαυτό της). Ακόμη, γράφει άρθρο, επομένως θέλει να δημιουργήσει οικειότητα και

15973-Λύση

αμεσότητα προς τον αναγνώστη. Πρόθεσή της είναι να ενημερώσει και προβληματίσει για τον ρόλο που έχει η ενδυμασία στη ζωή μας. Σε αυτόν τον κοινό προβληματισμό τη διευκολύνει η χρήση του συγκεκριμένου προσώπου.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Κεντρικό πρόσωπο της αφήγησης στο Κείμενο 2 είναι η μάνα. Η ίδια θεωρούσε τον εαυτό της ντροπαλό («Είναι ντροπαλή» απαντούσε στα πειράγματα απ' τις γειτόνισσες. Κι ήταν αλήθεια πως η κόρη της της έμοιαζε). Όταν ήταν νέα, ήταν αρκετά σεμνό κορίτσι (Μεγαλωμένη αυστηρά από πατέρα αφέντη, κοίταγε μόνο κατά γης), γιατί είχε μεγαλώσει με αυστηρό τρόπο. Γι' αυτό και δεν αναλάμβανε τη ραφή πιο μοντέρνων ρούχων (όταν καμιά φορά της φέρναν κάποιο πατρών ή σχέδιο μοντέρνο, αρνιόταν να το αναλάβει. «Να το πάτε αλλού... Εγώ δεν ξέρω από τέτοια...» έλεγε). Με την πάροδο του χρόνου, αφού αναγκάστηκε να παντρευτεί με συνοικέσιο και να καθηλωθεί σε έναν μονότονο και επαναλαμβανόμενο τρόπο ζωής λόγω της εργασίας και των υποχρεώσεων προς τα παιδιά και την οικογένεια (Οι καρφίτσες την καρφώσανε σ' αυτό το νοικιασμένο υπόγειο και οι κλωστές την τύλιξαν ψυχοκαρδα), έγινε σκληρή, ως προς τον χαρακτήρα και ξερακιανή ως προς την εμφάνιση, δείγμα μιας βασανισμένης ζωής (Ξερακιανή στ' απέξω της, σκληρή στα μέσα της). Έκρυβε τα συναισθήματά της και την τρυφερότητά της (Κάθε φορά που σήκωνε το βλέμμα της από το ρούχο που 'ραβε, όλο και κάποια κουβέντα θ' άνοιγε με κάποιο από δαύτα, ανάλογα τη μέρα και ποιον περισσότερο πεθύμησε), για να μπορέσει να αντέξει την πεζή καθημερινότητα που δεν άλλαζε.

Τα συναισθήματα που μπορεί να δημιουργήσει η αφήγηση στον/στη μαθητή/τρια είναι ποικίλα (συμπόνια, συμπάθεια, λύπη), ανάλογα με τον βαθμό πρόσληψης του βασικού μηνύματος της αφήγησης.

Κείμενο 1

Τα δύο πρόσωπα του ηλικιακού ρατσισμού

Το παρακάτω κείμενο είναι άρθρο της Ελένης Στάμου, πεζογράφου και ψυχολόγου. Δημοσιεύτηκε στις 17.12.2019 στον ιστότοπο <https://www.athensvoice.gr>.

Ο ηλικιακός ρατσισμός είναι η συστηματική δημιουργία στερεοτύπων και η εδραίωση προκαταλήψεων που οδηγούν σε διαχωρισμό κάποιων ατόμων από τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας και τον αποκλεισμό τους από σημαντικές δραστηριότητες, με μοναδικό κριτήριο την ηλικία τους.

Πρόκειται συχνά για ένα σύνολο υπόρρητων¹ ιδεοληψιών², που εισχωρούν ποικιλοτρόπως στον καθημερινό μας τρόπο σκέψης και έκφρασης, χρωματίζοντας την επικοινωνία μας με τους άλλους. Ευπώλητα βιβλία, δημοφιλείς ταινίες, η τηλεοπτική διαφήμιση, το καθημερινό λεξιλόγιο, πολλές θεσμικές αποφάσεις βρίθουν³ παραδειγμάτων του ηλικιακού ρατσισμού που συχνά δεν τον αντιλαμβανόμαστε ως τέτοιο. Δυστυχώς, πολύ συχνά θεωρούμε τις συναφείς αντιλήψεις και πρακτικές ως κάτι απόλυτα φυσιολογικό. [...]

Φυσικός είναι και ο φόβος μας για τα γηρατεία που δεν μας επιτρέπει πάντα να συνειδητοποιήσουμε ότι μπορεί η βιολογική ωρίμανση, μετά από κάποιο ηλικιακό όριο, να είναι εκφυλιστική, η ψυχική ωρίμανση, όμως, έχει πλήθος θετικών γνωρισμάτων, όπως την πρακτική σοφία, τη βελτίωση της κριτικής μας ικανότητας, τη δυνατότητα να προσεγγίζουμε ένα ζήτημα από διαφορετικές σκοπιές και να λαμβάνουμε εύστοχες αποφάσεις. Για αυτούς τους λόγους και μόνο ίσως θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι η τρίτη ηλικία μπορεί, ως προς ορισμένες απόψεις, να είναι σίγουρα λειτουργική, αν όχι και αναπτυξιακή.

Σε αντίθεση με ό, τι ίσως νομίζουμε, ο ηλικιακός ρατσισμός έχει οξυνθεί στις μέρες μας λόγω της εντυπωσιακής αύξησης μεθόδων τεχνικής παράτασης της

¹υπόρρητος: αυτός που δε λέγεται ευθέως, αλλά αφήνεται να εννοηθεί, ο δύσκολα εντοπίσιμος

²ιδεοληψίες: εμμονές, ψυχαναγκασμοί, εμφάνιση επίμονων ιδεών και συναισθημάτων

³βρίθουν: είναι γεμάτες

νεότητας. Αυτή η αρνητική εξέλιξη αποτυπώνεται στο ότι η διαφήμιση, η πλαστική χειρουργική, η φαρμακολογία κι η βιομηχανία του θεάματος, εκμεταλλεόμενες την αγωνία του σύγχρονου ανθρώπου, δίνουν συχνά την εντύπωση ότι μπορούμε να αναβάλουμε τη γήρανση επ' αόριστον. Η τεχνική επεξεργασία των φωτογραφιών, το μακιγιάζ, οι πλαστικές επεμβάσεις προβάλλουν το ιδεώδες της αιώνιας νεότητας και την ψευδαίσθηση ότι το ίδιο το άτομο ελέγχει σε μεγάλο βαθμό τη διαδικασία της γήρανσης. Αυτή η ψευδής αίσθηση έχει ως συνέπεια όποιος δεν δείχνει αιώνια έφηβος, να θεωρείται ότι έχει κάποιο πρόβλημα, για το οποίο του αξίζει κάθε δυνατή μομφή⁴.

Τέλος, είναι σημαντικό να συνειδητοποιήσουμε ότι, λόγω του άγχους μας για τα γηρατεία και εξαιτίας της δυσκολίας μας να αποδεχθούμε την ηλικιακή διαφορετικότητα, τις τελευταίες δεκαετίες τα όρια ανάμεσα στα στάδια του βίου συγχέονται και όλα τείνουν προς την εξομίωση των γενεών. Το αποτέλεσμα είναι πως, αντί να έχουμε μια θετική σχέση με το όποιο ηλικιακό στάδιο βρίσκεται ο καθένας μας, προσπαθούμε διαρκώς να προβάλουμε μια διαφορετική πραγματικότητα. Δεν είναι σαφές αν πρόκειται για «απάτη» ή αυταπάτη, καθώς το μεγαλύτερο θύμα του ηλικιακού ρατσισμού ίσως να είναι τελικά ο ίδιος μας ο εαυτός.

Κείμενο 2

Κονιάκ μηδέν αστέρων

Το παρακάτω ποίημα είναι της Κικής Δημουλά, από τη συλλογή «Ποιήματα», εκδόσεις Ίκαρος, 1998.

Χαμένα πάνε εντελώς τα λόγια των δακρύων.

Όταν μιλάει η αταξία η τάξη να σωπαίνει

—έχει μεγάλη πείρα ο χαμός.

Τώρα πρέπει να σταθούμε στο πλευρό

του ανώφελου.

Σιγά σιγά να ξαναβρεί το λέγειν της η μνήμη

να δίνει ωραίες συμβουλές μακροζωίας

σε ό,τι έχει πεθάνει.

---

⁴μομφή: η κατηγορία

Ας σταθούμε στο πλευρό ετούτης της μικρής
φωτογραφίας
που είναι ακόμα στον ανθό του μέλλοντός της:
νέοι ανώφελα λιγάκι αγκαλιασμένοι
ενώπιον ανωνύμως ευθυμούσης παραλίας.
Ναύπλιο Εύβοια Σκόπελος;
Θα πεις
και πού δεν ήταν τότε θάλασσα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να περιγράψεις το φαινόμενο για το οποίο γίνεται λόγος στο Κείμενο 1 και την έκταση που έχει στην εποχή μας.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εξηγήσεις με συντομία πώς η επανάληψη της λέξης «ψευδαίσθηση» και της φράσης «Αυτή η ψευδής αίσθηση» στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 1 ενισχύει τη συνοχή του λόγου.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 η συγγραφέας επιλέγει να χρησιμοποιήσει το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Ποιο αποτέλεσμα έχει αυτό στον δέκτη (μονάδες 10) και

15974

ποια αλλαγή ύφους λόγου θα σημειωθεί αν στη θέση του πρώτου πληθυντικού ρηματικού προσώπου θέσουμε το δεύτερο ενικό ρηματικό πρόσωπο; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Σε 100-150 λέξεις να εκθέσεις με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου (μονάδες 10). Πιστεύεις ότι οι ηλικιωμένοι, στην εποχή μας, αντιμετωπίζουν με ανάλογο με του ποιητικού υποκειμένου τρόπο τη φυσική τους γήρανση (μονάδες 5);

Μονάδες 15

αηιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

15974-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το φαινόμενο που περιγράφεται στο Κείμενο 1 είναι ο ηλικιακός ρατσισμός, ο διαχωρισμός των ατόμων με κριτήριο την ηλικία. Πρόκειται για ιδεολογία που διαχέεται μέσα από ποικίλα μέσα της καθημερινής ζωής. Λόγω αυτού, παραβλέπονται τα θετικά αποτελέσματα της φυσικής γήρανσης και δημιουργούνται νέες τεχνικές παράτασης της νεότητας. Το αποτέλεσμα είναι η εξομοίωση των γενεών, η άρνηση της ηλικίας μας και η «εξαπάτηση» του ίδιου μας του εαυτού.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η φράση που επαναλαμβάνεται στην τέταρτη παράγραφο είναι η «ψευδαίσθηση» που αναφέρεται και ως «ψευδής αίσθηση». Η επανάληψη ενισχύει τη νοηματική συνοχή στην παράγραφο. Την πρώτη φορά που χρησιμοποιείται η λέξη φαίνεται να είναι το αποτέλεσμα των τεχνικών παράτασης της νεότητας. Τη δεύτερη φορά που χρησιμοποιείται λειτουργεί ως αίτιο που έχει ως συνέπεια η γήρανση να μοιάζει με μομφή.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η χρήση του πρώτου πληθυντικού προσώπου δείχνει πως το ζήτημα είναι κοινό και απασχολεί όλους μας. Ακόμη, ο συντάκτης εντάσσει και τον εαυτό του στην ίδια χορεία με τους αναγνώστες και δημιουργεί στο δέκτη την αίσθηση της αμεσότητας. Η χρήση του δεύτερου ενικού προσώπου διατηρεί την αμεσότητα και τη ζωντάνια στο ύφος του λόγου και φαίνεται πως ο συντάκτης απευθύνεται ευθέως στον αναγνώστη, δημιουργώντας την αίσθηση του διαλόγου. Κατά τη μετατροπή του προσώπου, το απόσπασμα γίνεται:

15974-Λύση

«Φυσικός είναι και ο φόβος σου για τα γηρατειά που δεν σου επιτρέπει πάντα να συνειδητοποιήσεις ότι μπορεί η βιολογική ωρίμανση, μετά από κάποιο ηλικιακό όριο, να είναι εκφυλιστική, η ψυχική ωρίμανση, όμως, έχει πλήθος θετικών γνωρισμάτων, όπως την πρακτική σοφία, τη βελτίωση της κριτικής σου ικανότητας, τη δυνατότητα να προσεγγίζεις ένα ζήτημα από διαφορετικές σκοπιές και να λαμβάνεις εύστοχες αποφάσεις. Για αυτούς τους λόγους και μόνο ίσως θα πρέπει να αναγνωρίσεις ότι η τρίτη ηλικία μπορεί, ως προς ορισμένες απόψεις, να είναι σίγουρα λειτουργική, αν όχι και αναπτυξιακή».

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο έχει αρνητικά συναισθήματα για τα γηρατειά, τα αντιμετωπίζει με απαισιοδοξία, αλλά είναι και ανώφελο να προσβλέπει σε οποιαδήποτε θετική εξέλιξη στη ζωή (Χαμένα πάνε εντελώς τα λόγια των δακρύων). Το μόνο που μπορεί να κάνει ο γερασμένος άνθρωπος είναι να συμβουλεύει, αλλά και αυτό είναι μάταιο, εφόσον οι ωραίες στιγμές έχουν παρέλθει (να δίνει ωραίες συμβουλές μακροζωίας σε ό,τι έχει πεθάνει). Διατηρεί τις αναμνήσεις της νεότητας και νιώθει νοσταλγία γιατί στη νεαρή ηλικία όλα είναι όμορφα και ο νέος άνθρωπος ανοιχτός στις νέες προκλήσεις της ζωής (Θα πεις και πού δεν ήταν τότε θάλασσα).

Ανάλογα με την πρόσληψη του ποιήματος και των νοημάτων του, αλλά και τα προσωπικά του/της βιώματα από το οικογενειακό του/της περιβάλλον, ο/η μαθητής/τρια εκφράζει την άποψή του/της για τον τρόπο που οι ηλικιωμένοι αντιμετωπίζουν τη φυσική γήρανση (αισιόδοξα/απαισιόδοξα). Πρέπει να αιτιολογηθεί κάθε απάντηση.

αξιολόγηση

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

[Ο διάλογος και οι ομαδικές δραστηριότητες στην τάξη]

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από το βιβλίο του Γιάννη Μπασλή «Εισαγωγή στη διδασκαλία της γλώσσας. Μια σύγχρονη ολιστική και επικοινωνιακή προσέγγιση», 128-129. Αθήνα: Νεφέλη(2006).

[...] Καθώς τα παιδιά συνεργάζονται σε μια ομαδική δραστηριότητα, έχουν την ευκαιρία πρώτα από όλα να διατυπώσουν κάποιες προτάσεις και να διερευνήσουν με τα άλλα μέλη της ομάδας αν μπορούν αυτές να τεθούν σε εφαρμογή. Επειδή όμως τα παιδιά συνεργάζονται στο πλαίσιο της ομάδας και δεν ανταγωνίζονται το ένα το άλλο, δεν πιέζονται να διατυπώσουν απόψεις απόλυτα επεξεργασμένες. Έτσι, έχουν την ευκαιρία να καταθέσουν δοκιμαστικά μια ιδέα, που μπορεί τα άλλα παιδιά να τη συζητήσουν, να την υιοθετήσουν ή να την τροποποιήσουν. Με αυτόν τον τρόπο δεν καλλιεργούν μόνο τον λόγο αλλά αναπτύσσουν παράλληλα την κοινωνική δεξιότητα της συνεργασίας. Όπως είναι γνωστό, στο σχολείο οι μαθητές αποκτούν κυρίως την εμπειρία του ανταγωνισμού παρά της συνεργασίας, γι' αυτό πολλές φορές δυσκολεύονται να συνεργαστούν. Ωστόσο, μια σύγχρονη κοινωνία χρειάζεται πολίτες που μπορούν να λειτουργήσουν ως μέλη μιας ομάδας και η ομαδική εργασία αποτελεί το πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση.

Η συμμετοχή του παιδιού σε μια τέτοια δραστηριότητα, που το υποχρεώνει να υποστηρίξει τις απόψεις του μπροστά σε άλλους, το κάνει να αποκτήσει βαθμιαία εμπιστοσύνη στον εαυτό του και στις ιδέες του. Αλλά και η συνεργασία ενός παιδιού με συμμαθητές του, που βλέπουν τα πράγματα από διαφορετικές οπτικές γωνίες και έχουν πολλές διαφορετικές εμπειρίες και πολιτιστικό υπόβαθρο, το εξαναγκάζει να λάβει υπόψη του την ώρα που μιλάει και τις ανάγκες των ακροατών του. Έτσι, είναι επόμενο να μειωθεί ο εγωκεντρισμός του, αφού είναι υποχρεωμένο να συνυπολογίσει τις ιδέες των συνεργατών του.

Τέλος, η συμμετοχή σε συζήτηση καλλιεργεί όχι μόνο την ομιλία αλλά και την ακρόαση, αφού το παιδί, για να εκπληρώσει τον ρόλο του, θα πρέπει να ακούει προσεκτικά τις απόψεις των μελών της παρέας, για να μπορέσει να αντιδράσει κατάλληλα. Κι αυτό αποτελεί σημαντικό στοιχείο για μια επιτυχημένη συνεργασία. Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι, συμμετέχοντας οι μαθητές σε ομάδες, όπου συζητείται ένα θέμα, αυξάνουν όχι μόνο τις ευκαιρίες να μιλούν, αλλά και τις δυνατότητες να επεξεργάζονται ποικίλα θέματα.

Κείμενο 2**Οι σκλάβοι στα δεσμά τους**

Το παρακάτω απόσπασμα έχει αντληθεί από το ομώνυμο μυθιστόρημα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη, εκδόσεις Γράμματα, 1994

Εφορούσε η Ευλαλία ένα ψιλό πράσινο φόρεμα και με πλατιά μανίκια, που άφηνε να φαίνεται ο αλαβαστρένιος λαιμός της και το νέο της πρόσωπο έλαμπε, ενώ τα δάχτυλά της γλιστρούσαν πάνου στα φιλντισένια τάστα, πότε αργά, πότε γοργά, πότε σμίγοντας μαζί, πότε ανοίγοντας, γεννώντας έτσι τη ρυθμική αρμονία και κάπου κάπου ένα πετράδι εσπιθίριζε. [...]

-Πόσο είναι όμορφη αυτή η σονάτα! είπε ο Γιώργης ακούοντας ακόμα στ' αυτιά του όλες τες μελωδίες της.

-Πώς άρεσε και του Άλκη! είπε ντροπαλά η Ευλαλία, ταραγμένη ακόμη από τη συγκίνηση κι αντικρατώντας μ' ένα χαμόγελο έναν αναστεναγμό, που της ανασήκωνε το στήθος.

-Δε λησμονάς ακόμη; της είπε ο Γιώργης πικρά.

-Ακόμη! του αποκρίθηκε κι ακολούθησε μία μακρινή και θλιβερή σιωπή.

Έφερε στο νου της τα περασμένα. Πόσος καιρός είχε περάσει απ' όταν είχε παίξει αυτήν την ίδια σονάτα του Άλκη! Ήταν στο σπίτι του πατέρα της, εκεί που τώρα αυτή δεν ήταν πλια, γιατί ο γιατρός Αριστείδης Στεριώτης ήταν άντρας της, άντρας της αληθινά! Κι αυτή η ιδέα της θύμιζε τόσα πράγματα, που ήταν υποχρεωμένη να τα κάμει, που δεν ήθελε να τα κάμει... μία ολόκληρη ζωή ανυπόφερτης σκλαβιάς, που εβάραινε απάνου της, αλλά έπρεπε αδιάκοπα να παραδίνεται στον άντρα που δεν αγαπούσε, που δεν έμοιαζε με τον Άλκη, που δεν ήταν ο Άλκης. Αχ! της εφαινόταν τώρα πως εκείνος την είχε μάθει να νιώθει και να αισθάνεται τη γλώσσα εκείνης της μουσικής. Μία γλώσσα σαν άλλου κόσμου, που ανάγκη δεν είχε από λόγια κι ορισμένες έννοιες για να ξηγά τη ζωή, την αγάπη, τον πόθο, για να γεννά μέσα στην καρδιά το φόβο και το έλεος. Εσωμάτωνε η μουσική, σα σ' ένα όνειρο, την αρμονία της αγάπης, που έλειπε από τη ζωή της, τη δίψα ενού έρωτα, που ξεσκέπαζε της ζωής τα μυστήρια, το θλιβερόν πόνο, που εγινόταν μία άλλη θλίψη, ένα αναθύμημα παρμένο από τούτον τον κόσμο, που εσβηνόταν στον άλλον που τον εδημιουργούσε τ' όνειρο μιας απέραντης ευτυχίας!

ΘΕΜΑΤΑ**ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)****1° υποερώτημα (μονάδες 10)**

15975

Με ποιον τρόπο, σύμφωνα με το Κείμενο 1, καλλιεργείται στα παιδιά μέσω της συμμετοχής τους σε ομαδικές δραστηριότητες η δεξιότητα της συνεργασίας (50 -60 λέξεις)

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις πέντε (5) λέξεις ή φράσεις στο Κείμενο 1, με τις οποίες επιτυγχάνεται η συνοχή του λόγου και η σύνδεση των νοημάτων (μονάδες 5) και να χαρακτηρίσεις τη νοηματική σχέση που εκφράζει η καθεμιά (μονάδες 5).

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να μετασχηματίσεις τη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 με τρόπο που στη θέση του γ' ενικού ρηματικού προσώπου να τεθεί το β' ενικό ρηματικό πρόσωπο (μονάδες 10) και να εξηγήσεις με συντομία τι αλλάζει στην επικοινωνία ως προς το ύφος λόγου.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια συναισθήματα δημιουργούνται στην Ευλαλία στο Κείμενο 2, καθώς παίζει τη σονάτα στο πιάνο; Πώς τα ερμηνεύεις από την αφήγηση; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

15975-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Μέσω του διαλόγου στο σχολικό περιβάλλον αναπτύσσεται η κοινωνική αρετή της συνεργασίας μέσω της συμμετοχής σε ομαδικές εργασίες. Με αυτό τον τρόπο δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές να διατυπώσουν προτάσεις και να εξετάσουν τη δυνατότητα εφαρμογής τους. Καταθέτουν μια ιδέα, τη συζητούν, την υιοθετούν ή την αλλάζουν. Μαθαίνουν να ακούν τις απόψεις των συνομηλτών τους ώστε να απαντούν κατάλληλα και να επικοινωνούν με τους συνομηλίκους τους.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

(Η επιλογή των παρακάτω λέξεων – φράσεων είναι ενδεικτική, ο/η μαθητής/τρια μπορεί να κάνει άλλες επιλογές)

Έτσι: αποτέλεσμα της συνεργασίας σε ομαδικές δραστηριότητες.

Με αυτόν τρόπο: αποτέλεσμα της συνεργασίας σε ομαδικές δραστηριότητες. Επιβεβαιώνεται η θέση που προηγήθηκε.

Ωστόσο: αντίθεση στην άποψη ότι οι μαθητές στο σχολείο δυσκολεύονται να συνεργαστούν.

Τέλος: σειρά – απαρίθμηση των πλεονεκτημάτων από τη συμμετοχή των μαθητών σε ομαδικές δραστηριότητες.

Συμπερασματικά: ανακεφαλαίωση – συμπέρασμα ότι η συμμετοχή των μαθητών σε ομαδικές δραστηριότητες δίνει τη δυνατότητα να επεξεργάζονται ποικίλα θέματα.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Μετασχηματισμός: Η συμμετοχή σου σε μια τέτοια δραστηριότητα, που σε υποχρεώνει να υποστηρίξεις τις απόψεις σου μπροστά σε άλλους, σε κάνει να αποκτήσεις βαθμιαία

15975-Λύση

εμπιστοσύνη στον εαυτό σου και στις ιδέες σου. Αλλά και η συνεργασία σου με συμμαθητές σου, που βλέπουν τα πράγματα από διαφορετικές οπτικές γωνίες και έχουν πολλές διαφορετικές εμπειρίες και πολιτιστικό υπόβαθρο, σε εξαναγκάζει να λάβεις υπόψη σου την ώρα που μιλάει και τις ανάγκες των ακροατών σου. Έτσι, είναι επόμενο να μειωθεί ο εγωκεντρισμός σου, αφού είσαι υποχρεωμένος να συνυπολογίσεις τις ιδέες των συνεργατών σου.

Η μετατροπή στο β' ενικό ρηματικό πρόσωπο προσδίδει οικειότητα και αμεσότητα, δημιουργεί την αίσθηση του διαλόγου και διασφαλίζει την επικοινωνία του πομπού με τον δέκτη. Επιπλέον, συνδέεται με το προτρεπτικό – συμβουλευτικό ύφος και χρωματίζει συναισθηματικά τον λόγο.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η σονάτα στο πιάνο κάνει την Ευλαλία να νοσταλγεί το παρελθόν καθώς της ξυπνά μνήμες. Αναπολεί τον αγαπημένο της Άλκη όταν της είχε μάθει τη γλώσσα της μουσικής. Με αξιοπρέπεια και αιδημοσύνη ομολογεί γεμάτη συγκίνηση στον Γιώργη ότι τον θυμάται ακόμη («ταραγμένη ακόμη από τη συγκίνηση κι αντικρατώντας μ' ένα χαμόγελο έναν αναστεναγμό, που της ανασήκωνε το στήθος»). Αντλεί δύναμη από τη μουσική καθώς τη συνδέει με τον βαθύ έρωτά της («να ξηγά τη ζωή, την αγάπη, τον πόθο»). Με αυτόν τον τρόπο κάλυψε το κενό του έρωτα, τη δίψα της αγάπης που έλειπε από τη ζωή της και τον πόνο για τον Άλκη («την αρμονία της αγάπης, που έλειπε από τη ζωή της, τη δίψα ενού έρωτα, που ξεσκέπαζε της ζωής τα μυστήρια, το θλιβερόν πόνο, που εγινότουν μία άλλη θλίψη»). Αποκαλύπτεται η ευαίσθητη αισθαντική ψυχή της που έχει επίγνωση της αξίας της πραγματικής αγάπης, που θυσίασε τον έρωτά της για να παντρευτεί κάποιον άλλο σε «μία ολόκληρη ζωή ανυπόφερτης σκλαβιάς». Ωστόσο, με υψηλό αίσθημα αξιοπρέπειας και αυτοσεβασμού υπομένει αυτή τη ζωή που τη συντροφεύει η σονάτα από το πιάνο.

Κείμενο 1

Έφηβοι στην πρίζα

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο που έχει δημοσιεύσει ο Άθως Δημουλάς στην ιστοσελίδα <https://www.kathimerini.gr> στις 28 Ιανουαρίου 2019 και αναφέρεται στη σχέση εξάρτησης που έχουν αναπτύξει οι έφηβοι με το κινητό τους τηλέφωνο.

Πριν από περίπου δέκα με δώδεκα χρόνια, ο κόσμος άλλαξε. Ο κόσμος των κινητών τηλεφώνων, έστω. Κυκλοφόρησαν τα iPhone και το σύστημα Android¹, η οθόνη αφής αντικατέστησε τα παραδοσιακά πλήκτρα, η σύνδεση στο ίντερνετ έγινε δεδομένη πολυτέλεια και τα social media² εξελίχθηκαν σε ένα παγκόσμιο σπίτι. Κάπως έτσι τα 122 εκατ. τηλέφωνα που πουλήθηκαν το 2007 έφτασαν μία δεκαετία αργότερα στο 1,5 δισεκατομμύριο. Είναι τα χρόνια που τα παιδιά που γεννήθηκαν στην αυγή της νέας χιλιετίας αποκτούσαν την πρώτη τους προσωπική συσκευή.

Είναι η γενιά των σημερινών εφήβων, την οποία οι κοινωνιολόγοι ονομάζουν Generation Z³ (ως συνέχεια της Generation Y⁴, των περιβόητων Millennials) ή iGeneration, με το «i» να λειτουργεί για προφανείς λόγους ως σύμβολο αυτής της εποχής. Είναι η πρώτη γενιά που δεν έχει μνήμες από έναν κόσμο χωρίς ίντερνετ, είναι τα παιδιά που έμαθαν από νωρίς πώς είναι να χτυπάει ένα κινητό τηλέφωνο στο σπίτι, που εξοικειώθηκαν από μικροί με τις οθόνες και σήμερα διαμορφώνουν την προσωπικότητά τους μέσα από τα προφίλ τους στα social media.

Την ίδια ακριβώς στιγμή που τα «έξυπνα» τηλέφωνα άρχισαν να εξαπλώνονται, ας πούμε στο τέλος της προηγούμενης και στην αρχή της τρέχουσας δεκαετίας, άρχισε να παρατηρείται και μια σημαντική αλλαγή στη συμπεριφορά των εφήβων. Μια αμερικανική έρευνα, που βρίσκεται σε εξέλιξη εδώ και δεκαετίες εξετάζοντας τις συνήθειες και τα χαρακτηριστικά αυτών των ηλικιών, παρουσίασε μια σειρά από πολύ εντυπωσιακά ευρήματα. Φαίνεται, λοιπόν, ότι οι σημερινοί έφηβοι βγαίνουν έξω πολύ λιγότερο, δεν επιδιώκουν τις κοινωνικές συναναστροφές, αλλά ούτε και την ανεξαρτησία τους από την πατρική οικογένεια, ενώ εμφανίζονται απρόθυμοι να εμπλακούν συναισθηματικά μεταξύ τους.[...]

¹Το Android είναι το πιο ευρέως διαδεδομένο λογισμικό στον κόσμο. Εφαρμόζεται σε συσκευές κινητής τηλεφωνίας.

²social media: Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

³Generation Z: όσοι είναι γεννημένοι μεταξύ 1996-2012

⁴Generation Y: όσοι είναι γεννημένοι μεταξύ 1981-1995

15976

Εν τω μεταξύ, η ζωή έχει μεταφερθεί στα smartphones⁵ σε όλα τα επίπεδα. Το bullying⁶ που παρατηρούνταν ως μάστιγα στα σχολεία τις προηγούμενες δεκαετίες συμβαίνει πλέον στα social media: cyberbullying⁷, η εκδοχή του εκφοβισμού προσαρμοσμένη στις οθόνες. Μια πρόσφατη αμερικανική έρευνα (Pew Research Center) κατέδειξε ότι το 59% των εφήβων έχουν υποστεί έστω και μία φορά κάποιου είδους bullying στο διαδίκτυο – συχνότερες είναι οι λεκτικές επιθέσεις και η διάδοση ψευδών φημών. Είναι μάλλον αυτονόητο τι μπορεί να προκαλέσει κάτι τέτοιο σε ένα παιδί: από ένα επιφανειακό αίσθημα **μειονεξίας** μέχρι κοινωνικό **αποκλεισμό**. [...]

Ωστόσο, παρά τις ενδείξεις για τον **επιζήμιο** χαρακτήρα της εμμονικής σχέσης των εφήβων με τα κινητά τους τηλέφωνα, αλλά και τα αμιγώς ιατρικά προβλήματα που προκαλεί η συχνή τους χρήση (ακτινοβολία, πονοκέφαλοι, ζαλάδες, δυσκολία στον ύπνο κ.ά.), το τελευταίο που χρειάζεται είναι να φτάσουμε σε σημείο δαιμονοποίησης. Είναι μεγάλος ο πειρασμός. Το καινούργιο δυσκολευόμαστε να το αποδεχτούμε. Και παραγνωρίζεται το γεγονός ότι από τα κινητά τηλέφωνα οι έφηβοι έχουν επίσης πολλά να κερδίσουν: αναπτύσσουν επικοινωνιακές **δεξιότητες**, εξοικειώνονται με έναν χώρο στον οποίο θα βασιστούν στο μέλλον, δικτυώνονται, ενημερώνονται, εκπαιδεύονται, ακονίζουν την αντίληψή τους. Το ζήτημα είναι προφανώς, και ως συνήθως, να βρεθεί ισορροπία. [...]

Κείμενο 2

Νεότητα Δύσκολων Χρόνων

Απόσπασμα από ποίημα της Ζωής Καρέλη (1901 – 1998) από τη συλλογή «Της μοναξιάς και της έπαρσης», Θεσσαλονίκη, 1951.

Τι θα κάνουν οι νεότατοι, οι ωραίοι,
με την τραγικήν εφηβεία,
ραγισμένο κρύσταλλο της ψυχής,
αφανισμένο λουλούδι, άγουρο χαλασμένο καρπό,
κίτρινο της αυγής χρώμα μελαγχολικό;
Αρχίζει μέρα συννεφιασμένη,
μ' αδιέξοδο ουρανό, βαρύ, φορτωμένο
καταιγίδες φανερές κι ύπουλες.

Τι θα κάνουν εκείνοι, που έχουν
τα ωραία, τα φοβερά εκείνα μάτια

⁵smartphones: έξυπνα τηλέφωνα

⁶bullying: εκφοβισμός

⁷cyberbullying: διαδικτυακός εκφοβισμός

15976

της νεότητας καθαρά κι αμετάπειστα;

[...]

Τι θα κάνουν οι έφηβοι,
όταν τόσο πολύ γνωρίζουν
και δεν μπορούν να ελπίζουν,
καθώς αρχινούν τη ζωή;

Λαχταράν ουρανό, καθαρό φως
και στον γαλάζιο πόντο ν' αρμενίσουν
ελεύθεροι να πιστέψουν ζητούν
στην ανθρώπινη δύναμή τους ακέρια.

Τους έταξαν την πλήρη ελευθερία,
η θυσία του αίματος να πληρωθεί.

Πιο βαριά η δουλειά τούς δένει
κι η προσπάθεια που αυξάνει επίπονη,
δεν αφήνει το άνθισμα ευτυχίας καλής.

Οι πιο καθαροί πόθοι άσπρα περιστέρια,
σκλαβωμένα χτυπιούνται, λαβώνονται απάνθρωπα.

Τί ξέρουν αυτοί και δεν μιλούν;

Ποια σκληρότητα έμαθαν;

[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις συνοπτικά σε 60 λέξεις τα αποτελέσματα των ερευνών που αναφέρονται στο Κείμενο

1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να βρεις τον τρόπο ανάπτυξης στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 και να εξηγήσεις τι θέλει να πετύχει ο συγγραφέας επιλέγοντας αυτόν τον τρόπο οργάνωσης του λόγου του.

Μονάδες 10

αθιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

15976

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

σημαντική αλλαγή, αίσθημα μειονεξίας, κοινωνικό αποκλεισμό, επιζήμιο χαρακτήρα, επικοινωνιακές δεξιότητες: Γράψε ξανά τα παραπάνω ονοματικά σύνολα αντικαθιστώντας κάθε φορά την υπογραμμισμένη λέξη με μια συνώνυμη με τρόπο, ώστε να μη διαφοροποιηθεί το νόημα στο περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες βρίσκονται.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

«Τι θα κάνουν οι έφηβοι, όταν τόσο πολύ γνωρίζουν και δεν μπορούν να ελπίζουν, καθώς αρχινούν τη ζωή;» Ποια απάντηση θα έδινες στο ερώτημα των προηγούμενων στίχων λαμβάνοντας υπόψη το θέμα του ποιήματος; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων.

Μονάδες 15

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

15976-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα δύο αμερικανικών ερευνών για τις συνήθειες και τα χαρακτηριστικά της εφηβικής ηλικίας διαπιστώθηκε:

- η μείωση των κοινωνικών συναναστροφών τους
- η εξάρτηση από την οικογένεια
- η απροθυμία συναισθηματικών δεσμών
- 59% των εφήβων έχει πέσει θύμα διαδικτυακού εκφοβισμού

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η παράγραφος αναπτύσσεται με **ορισμό**. Συγκεκριμένα στον παρατιθέμενο ορισμό η **οριστέα έννοια** είναι η Generation Z, **γένος** αποτελεί η φράση «η γενιά των σημερινών εφήβων» και η **ειδοποιός διαφορά** δηλώνεται στο υπόλοιπο χωρίο «Είναι η πρώτη γενιά που δεν έχει μνήμες από έναν κόσμο χωρίς ίντερνετ, ...στα social media».». Με τον ορισμό αυτό αποσαφηνίζεται ο όρος προκειμένου να αναδειχθεί η σχέση των εφήβων με τα κινητά τηλέφωνα, καθώς είναι το θέμα που πραγματεύεται το κείμενο. Στην κατακλείδα της πρώτης παραγράφου αναφέρεται ότι πρόκειται για τη γενιά της νέας χιλιετίας που διαθέτει ηλεκτρονική συσκευή. Με τον ορισμό αποφεύγεται η σύγχυση με τις προηγούμενες γενιές.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

σημαντική **μεταβολή**, αίσθημα **αδυναμίας**, κοινωνική **απόρριψη**, **επιβλαβή** χαρακτήρα, επικοινωνιακές **ικανότητες**

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

15976-Λύση

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να απαντήσει ελεύθερα αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου. Ενδεικτικά μπορεί να αναφέρει ότι η νεότητα είναι αντιμέτωπη με μια σειρά προκλήσεων, αδιέξοδα και δυσκολίες («Αρχίζει μέρα συννεφιασμένη, μ' αδιέξοδον ουρανό, βαρύ, φορτωμένο καταιγίδες φανερές κι ύπουλες»). Το ποιητικό υποκείμενο αναρωτιέται για τη δύσκολη κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι νέοι στο ξεκίνημα της ζωής τους. Έχουν αντιληφθεί πλήρως («τόσο πολύ γνωρίζουν») ότι δεν υπάρχει ελπίδα («δεν μπορούν να ελπίζουν»), γεγονός τραγικό – αν αναλογιστεί κανείς – ότι χαρακτηριστικό της νιότης είναι η ελπίδα, η ξενιοσιά, η αισιοδοξία, η λαχτάρα για τη ζωή. Απορεί με τη στάση των μεγαλύτερων («Τι ξέρουν οι μεγάλοι και δεν μιλούν») αφού είναι σκληρό να τους μυσούν στη ζωή με αυτό τον τρόπο.

αδιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Το δύσκολο άθλημα της φιλίας

Το παρακάτω διασκευασμένο κείμενο δημοσιεύθηκε στο www.tovima.gr στις 18 Ιουλίου 2020. Υπογράφεται από τον συγγραφέα Αλέξη Σταμάτη.

Ο Μαρσέλ Προυστ¹ έλεγε πως δεν υπάρχει τίποτα πιο τρυφερό από την αλληλογραφία φίλων που δεν επιδιώκουν να συναντηθούν. Αν ζούσε φυσικά στην εποχή των σόσιαλμίντια², ίσως να ισχυριζόταν το ακριβώς αντίθετο.

Η φιλία την εποχή του Διαδικτύου δεν έχει καμία σχέση με αυτό που εννοούσαμε παλιά. Ο ενσώματος εαυτός αντικαθίσταται από τον ψηφιακό, ο οποίος είναι μια κατασκευή, μια σκηνοθετημένη επιλογή του τι θέλουμε κάθε φορά να προβάλλουμε. Τι φιλίες μπορεί να συνάψει αυτός ο ψηφιακός εαυτός; Κι ακόμη σε περιόδους «σοσιαλμιντιακής» κρίσης, μακροχρόνιες φιλίες (ηλεκτρονικές ή μη) μπορεί να διαταραχτούν για ένα αιμοβόρο post³ ή ένα «λάθος» like⁴. Αυτά ακούγονται κωμικοτραγικά, αλλά είναι η θλιβερή πραγματικότητα που ανέτρεψε την έννοια της φιλίας.

Η αξία της φιλίας ήταν πολύ σημαντικό ζήτημα τα αρχαία χρόνια. Ο Αριστοτέλης θεωρούσε ότι υπάρχουν τρία είδη φιλίας: το πρώτο, η ωφελμιστική φιλία, που απορρέει από το συμφέρον, είναι συμπτωματική, δεν πηγάζει από ειλικρινά συναισθήματα, είναι ρευστή και παροδική και αφορά μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα. Το δεύτερο, η απολαυστική φιλία, χαρακτηρίζει τα νιάτα. Αναπτύσσεται ανάμεσα σε εφήβους, σε συμφοιτητές και συμμαθητές, είναι συμπτωματική κι αυτή. Πηγάζει από αυθόρμητα συναισθήματα, διαφοροποιείται και η απόλαυσή της φθίνει, καθώς διαφοροποιούνται τα κοινά ενδιαφέροντα. Ισχυρότερο, δίχως αμφισβήτηση, είναι το τρίτο είδος φιλίας που θεμελιώνεται, κατά τον Αριστοτέλη, στον αλληλοσεβασμό και την αλληλοεκτίμηση των αρετών, των αξιών και των ιδανικών δύο προσωπικοτήτων, οι οποίες ανοίγονται αμφίδρομα δίχως αναστολές. Ο ψυχικός αυτός δεσμός εξυπακούεται ότι προϋποθέτει και απαιτεί χρόνο, έχει χαρακτήρα άφθαρτο, στηρίζεται στην καλοσύνη, την εμπιστοσύνη και τη στέρεα αγάπη και

¹ Γάλλος συγγραφέας, δοκιμιογράφος και κριτικός.

² μέσα κοινωνικής δικτύωσης

³ ανάρτηση

⁴ θετικό σχόλιο

ενσυναίσθηση. Είναι μακροχρόνιος και δοκιμάζεται στη χαρά και στη θλίψη.

Δεν είναι τυχαίο ότι όσο μεγαλώνουμε μένουμε με δυο-τρία άτομα που θεωρούμε ουσιαστικά φίλους μας. Συνήθως είναι με άτομα που έχουμε γνωρίσει στην εφηβική ή μετεφηβική ηλικία και για κάποιον λόγο, ο οποίος ίσως να είναι η ανάμνηση της καθαρότητας του αισθήματος, έχουν παραμείνει στη ζωή μας.

Ζούμε λοιπόν στην εποχή της αντανάκλαστικής φιλίας, όπου η έννοια παραποιείται. Σχεδόν γνωστοί, ακόλουθοι, προσθήκες «φίλων» και «φίλοι» «φίλων» προσμετρώνται στους «φίλους» που δεν είναι φίλοι, αφού ούτε την πραγματική τους εικόνα έχουμε. Σαν παιχνίδι προφίλ που σε καλεί να μαντέψεις ποιος είναι ο εκάστοτε «φίλος» και βέβαια είναι αυτός που νομίζεις ότι θέλει να είναι. Ζούμε στην εποχή των γνωριμιών. Της αμοιβαιότητας, της ανταλλαγής. Της φιλίας του Διαδικτύου.

Επιστρέφοντας στο πόσο δύσκολο και απαιτητικό είναι το αίσθημα της φιλίας είναι γεγονός ότι οι αληθινές φιλίες χαρακτηρίζονται από μια σταθερή δοκιμασία. Η σχέση, για να είναι νοηματοδοτημένη, θα δοκιμαστεί. Θα δοκιμαστεί στη σιωπή, θα ακονιστεί στη διαφωνία, θα σφυρηλατηθεί στη διεκδίκηση. Θα βιωθεί στη βιωμένη πνευματικότητα και στην προσωπική αναζήτηση, στο άνοιγμα της ψυχής. Η επικράτησή της έναντι όλων των δοκιμασιών θα είναι και η τελική σφραγίδα της.

Κείμενο 2

Θα πεθάνω ένα πένθιμο ...

Ο ποιητής Κώστας Ουράνης εμφανίζεται στα Γράμματα ήδη από το 1908, ωστόσο βρίσκει την προσωπική ποιητική του «φωνή» στη συλλογή **Νοσταλγίες** (1920), όπου περιλαμβάνεται το παρακάτω ποίημα.

Θα πεθάνω ένα πένθιμο του φθινόπωρου δειλί⁵
 μες στη κρύα μου κάμαρα⁶ όπως έζησα μόνος⁷
 στη στερνή⁷ αγωνία μου τη βροχή θε ν' ακούω⁸
 και τον κούφιο το θόρυβο που ανεβάζει ο δρόμος.

Θα πεθάνω ένα πένθιμο του φθινόπωρου δειλί
 μέσα σ' έπιπλα ξένα και σε σκόρπια βιβλία,

⁵ δειλινό

⁶ δωμάτιο

⁷ τελευταία

⁸ θέλω να ακούω = θα ακούω

16189

θα με βρουν στο κρεβάτι μου. Θε να 'ρθεί ο αστυνόμος,
θα με θάψουν σαν άνθρωπο που δεν είχε ιστορία.

Απ' τους φίλους, που παίζαμε πότε-πότε χαρτιά,
θα ρωτήσει κανένας τους, έτσι απλά: -«Τον Ουράνη
μην τον είδε κανείς; Έχει μέρες που χάθηκε!...»
Θ' απαντήσει άλλος παίζοντας: -«Μ' αυτός έχει πεθάνει!»

Μια στιγμή θα κοιτάξουνε ο καθένας τον άλλο,
θα κουνήσουν περίλυπα και σιγά το κεφάλι,
θε να πουν: -«Τ' είναι ο άνθρωπος!... Χτες ακόμα εζούσε ...»
Και βουβά το παιγνίδι τους θ' αρχινίσουνε πάλι.

Κάποιος θά 'ναι συνάδελφος στα «ψιλά» που θα γράψει,
πως: «προώρως απέθανεν ο Ουράνης στην ξένην,
νέος γνωστός εις τους κύκλους μας, πού 'χε κάποτε εκδώσει
συλλογή με ποιήματα πολλά υποσχομένην».

Κι αυτός θά 'ναι ο στερνός της ζωής μου επιτάφιος.
Θα με κλάψουνε βέβαια μόνο οι γέροι γονιοί μου,
και θα κάνουν μνημόσυνο με περίσιους παπάδες,
όπου θά 'ναι όλοι οι φίλοι μου - κι ίσως ίσως οι οχτροί μου.

Θα πεθάνω ένα πένθιμο του φθινόπωρου δέιλι
σε μια κάμαρα ξένη, στο πολύβοο Παρίσι,
και μια Κέττυ, θαρρώντας πως την ξέχασα γι' άλλην,
θα μου γράψει ένα γράμμα - και νεκρό θα με βρίσει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της φιλίας στην εποχή του διαδικτύου; Να τα παρουσιάσεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις λαμβάνοντας υπόψη σου το περιεχόμενο του Κειμένου 1.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 1^η και στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας αναφέρεται αντίστοιχα στον Μαρσέλ Προυστ και στον Αριστοτέλη και παραθέτει τις απόψεις τους σχετικά με το θέμα της φιλίας. Να σχολιάσεις την λειτουργία κάθε αναφοράς στα συγκεκριμένα σημεία του κειμένου.

Μονάδες 10**3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)**

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 επαναλαμβάνονται τύποι των λέξεων «δοκιμάζω» και «δοκιμασία».

α. Τι προσδίδουν αυτές οι επαναλήψεις στο συγκεκριμένο σημείο του κειμένου; (μονάδες 5)

β. από μια σταθερή δοκιμασία, όλων των δοκιμασιών: Γράψε από μια συνώνυμη για τη λέξη «δοκιμασία» στις παραπάνω φράσεις, προσέχοντας ώστε να μην αλλάξει το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες βρίσκονται. (μονάδες 10)

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)**

Στο ποίημα που διάβασες (Κείμενο 2) το ποιητικό υποκείμενο βιώνει μια έντονη και σύνθετη συναισθηματική κατάσταση. Να ανιχνεύσεις τις συναισθηματικές αντιδράσεις που φαίνεται να του προκαλούν τα πρόσωπα του στενού κοινωνικού του περιβάλλοντος (μονάδες 10). Πώς σου φαίνεται ο τρόπος με τον οποίο τις αντιμετωπίζει (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

16189-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

(Τα στοιχεία με τα οποία ο/η μαθητής/-τρια θα συνθέσει την απάντησή του/της είναι διάσπαρτα σε όλο το κείμενο, κυρίως στις παραγράφους 2 και 4).

Σύμφωνα με το Κείμενο 1, η φιλία στην ψηφιακή εποχή έχει εντελώς διαφορετικό περιεχόμενο σε σχέση με το παρελθόν:

- Είναι σχέση ανάμεσα σε «κατασκευασμένα» πρόσωπα.
- Είναι εύθραυστη, καθώς εξαρτάται από σκόπιμες ή μη ψηφιακές ανταποκρίσεις των «φίλων».
- Περιλαμβάνει τη σύνδεση πολυάριθμων προσώπων που δεν γνωρίζονται ούτε σχετίζονται άμεσα • είναι περισσότερο γνωριμία παρά σταθερή σχέση βαθιάς επικοινωνίας.

(Από τις υπόλοιπες παραγράφους, θα μπορούσαν να προστεθούν, όσα εννοούνται εμμέσως πλην σαφώς, όπως:

- Η απουσία κοινών ενδιαφερόντων και εμπειριών.
- Η έλλειψη ψυχικής σύνδεσης που βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό, την πίστη και τη δοτικότητα, και η οποία δοκιμάζεται μέσα στις περιπέτειες της ζωής.
- Η προσωρινότητα της σχέσης.)

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Κοινά σημεία και για τις δύο αναφορές, με τις οποίες ο αρθρογράφος προβαίνει σε «επίκληση στην αυθεντία»:

- Ο αρθρογράφος παραθέτει τις απόψεις διεθνούς φήμης συγγραφέων (ο πρώτος του μοντερνισμού, της κλασικής γραμματείας ο δεύτερος), οι οποίες προσδίδουν κύρος στις απόψεις περί φιλίας που έχει πρόθεση ο ίδιος να προβάλει για να υποστηρίξει την επιχειρηματολογία του.
- Οι αναφορές αυτές εντάσσουν την έννοια της φιλίας σε ένα ευρύτερο πλαίσιο στοχασμού, μέσα στο οποίο ο αναγνώστης αποκτά την αίσθηση της διαχρονικότητας του προβληματισμού και

16189-Λύση

αντιλαμβάνεται την ευρύτητα των ενδιαφερόντων, των αναφορών και των γνώσεων του αρθρογράφου.

Ειδικότερα:

- Η αναφορά στην άποψη του Proust στην αρχή του άρθρου:
  - ✓ Εισάγει το θέμα της εξ αποστάσεως διατήρησης των φιλικών σχέσεων μέσω της γραπτής επικοινωνίας.
  - ✓ Δίνει τη λαβή για να εκφράσει έμμεσα ο αρθρογράφος εξ αρχής και αντιθετικά την άποψή του για τη σύγχρονη ψηφιακή επικοινωνία των «φίλων».
- Η αναφορά στη διάκριση του Αριστοτέλη:
  - ✓ Ενημερώνει και προσανατολίζει τον αναγνώστη στις επιμέρους μορφές που λαμβάνει η φιλία διαχρονικά και κατά τη διάρκεια της ανθρώπινης ζωής.
  - ✓ Λειτουργεί ως τριπλό σημείο αναφοράς, ώστε ο αναγνώστης να κατανοήσει συγκριτικά τα ελλείμματα της ψηφιακής φιλίας, τα οποία παρουσιάζονται στη συνέχεια.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. Οι επαναλήψεις προσδίδουν έμφαση στην έννοια της «δοκιμασίας», που προβάλλεται ως εξέχουσα παράμετρος της φιλίας, οδηγώντας έτσι τον αναγνώστη να εστιάσει την προσοχή του σε αυτή. Με αυτό τον τρόπο, ο αρθρογράφος «επιστρέφει» στην τελευταία μορφή της αριστοτελικής φιλίας για να τονίσει την ενέργεια, τον κόπο και την αντοχή που απαιτεί η φιλία, ώστε να πραγματωθεί ως σχέση δυναμική από πρόσωπα που αγωνίζονται για τη διατήρησή της, ενώ ταυτόχρονα ανακαλύπτουν τον εαυτό τους και αποκαλύπτονται το ένα στο άλλο.

β. από μια σταθερή δοκιμασία: Σε αυτή την περίοδο, η φράση παραπέμπει σε μία κατάσταση διαρκούς επανεξέτασης της ποιότητας της σχέσης. Ενδεικτικές συνώνυμες φράσεις: (από μια σταθερή) διαδικασία εκτίμησης/αποτίμησης, αξιολόγησης.

όλων των δοκιμασιών: Στην περίοδο αυτή, η λέξη «δοκιμασία» συναιρεί σημασίες λέξεων που έχουν προηγηθεί (κυρίως: «σιωπή», «διαφωνία», «δικεδίκηση»). Ενδεικτικές συνώνυμες λέξεις: (όλων των) δυσκολιών, ταλαιπωριών, εμποδίων, προκλήσεων.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

(Στο πρώτο ερώτημα, ο μαθητής καλείται να συνθέσει σε ενιαίο κείμενο τα απαιτούμενα στοιχεία που θα εντοπίσει σε όλη την έκταση του κειμένου, αλλά και να στηρίξει τα επιμέρους συμπεράσματά του με τις κατάλληλες ενδείξεις.)

16189-Λύση

Το ποιητικό υποκείμενο επιχειρεί μία δυσσιώπη πρόβλεψη του μελλοντικού του θανάτου, εκθέτοντας έμμεσα την απελπισία του από τον ευρύτερο και κυρίως τον στενότερο κοινωνικό του κύκλο. Στις δύο πρώτες στροφές η απόλυτη μοναξιά και αποξένωση από τα πάντα, το αίσθημα ασφυξίας στον προσωπικό μοναχικό του χώρο λόγω της ολοκληρωτικής απουσίας άλλων - ακόμα και στην στιγμή του επικείμενου θανάτου - προετοιμάζουν το έδαφος για όσα οδυνηρότερα ακολουθούν και αφορούν τα οικεία του πρόσωπα.

Ειδικότερα:

- Στις στροφές 3 και 4 οι χαμηλές προσδοκίες από το φιλικό του περίγυρο, με τον οποίο ούτως ή άλλως νιώθει να συνδέεται με χαλαρή και επιφανειακή σχέση («πότε-πότε»), και η σαρκαστική του ματιά στην αδιάφορη, υποκριτική και απάνθρωπη στάση τους, αναδεικνύει την απαισιοδοξία και την απόγνωση του (βλ. το σχόλιο «έτσι απλά», τον υποθετικό διάλογο μεταξύ τους, το χρονικό προσδιορισμό «μια στιγμή», το ειρωνικό «περίλυπα», και βέβαια το «θ' αρχινίσουνε πάλι»).
- Στην στροφή 5 αναδύεται ένα αίσθημα ματαιώσης από τον επαγγελματικό περίγυρο («στα ψιλά») αλλά και απουσίας διάθεσης να συνεχίσει την ενασχόλησή του με την ποίηση, η οποία ωστόσο του έχει ήδη αποδώσει τους πρώτους καρπούς (βλ. το αυτο-σαρκαστικό σχόλιο «πολλά υποσχόμενη»).
- Στην στροφή 6, η αναφορά στα μόνα πρόσωπα που αναμένει να τον τιμήσουν («οι γέροι γονιό μου») υποδηλώνει ευγνωμοσύνη αλλά και συμπόνια, οι οποίες αντισταθμίζονται από την ειρωνική οπτική του για τη ματαιότητα της τελετής («περίσσιους παπάδες»), στην οποία μάλιστα για τυπικούς λόγους θα κληθούν και οι ανεπιθύμητοι εχθροί του.
- Στην στροφή 6, το αίσθημα του κενού κορυφώνεται, καθώς επέρχεται το τελικό χτύπημα από την αναμενόμενη συμπεριφορά μιας παλαιάς αγαπημένης, στην οποία δεν θα φτάσει εγκαίρως - και ίσως ποτέ - η είδηση του θανάτου του. Είναι απύσχα από το δράμα του («κάμαρη ξένη») θυματοποιώντας τον εαυτό της, και όταν κάποτε θα θελήσει να ανακτήσει επαφή μαζί του, ο ποιητής ειρωνικά προβλέπει ότι θα είναι μόνο για να κατηγορήσει, να διεκδικήσει και να βρίσει («θαρρώντας ... βρίσει.»).

Στο δεύτερο ερώτημα, ζητείται από το μαθητή να ανταποκριθεί προσωπικά, αιτιολογώντας την όποια στάση του. Ο μαθητής έχει τη δυνατότητα α. να θεωρήσει δικαιολογημένες τις συναισθηματικές αντιδράσεις του ποιητή κατανοώντας τα αδιέξοδα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει, β. να θεωρήσει υπερβολική την απαισιοδοξία του, δίνοντας μεγαλύτερη βαρύτητα σε στοιχεία που το ποιητικό υποκείμενο υποβαθμίζει (λ.χ., Παρίσι, ποιητική συλλογή, γονείς, φίλοι) και προτείνοντας μία πιο αισιόδοξη και μαχητική στάση ζωής, ή γ. να τηρήσει μία ενδιάμεση στάση.

Κείμενο 1

Ακούγοντας βινύλια¹...

Το παρακάτω κείμενο, το οποίο αποτελεί απόσπασμα άρθρου του Αντώνη Καρπετόπουλου, δημοσιεύτηκε στο περιοδικό ΒΗΜΑΖΙΝΟ, τχ. 122, 15/12/2019, σελ. 6-7 (Διασκευή)

Ενώ οι ψηφιακές μουσικές πλατφόρμες σώζουν(;) τη μουσική βιομηχανία, την ίδια στιγμή αυξάνονται παντού στην Ευρώπη τα παραδοσιακά δισκοπωλεία. Κάπου διάβασα -και συμφωνώ- ότι στο τέλος αυτής της δεκαετίας δεν θα έπρεπε να γιορτάσουμε τραγουδιστές και συνθέτες που έκαναν εμπορική επιτυχία, αλλά να γιορτάσουμε συνολικά τις αλλαγές που συνέβαλαν στην επιβίωση της μουσικής βιομηχανίας.

Είναι εντυπωσιακό και οξύμωρο ότι, ενώ οι ψηφιακές μουσικές πλατφόρμες αυξάνουν την πελατεία τους, την ίδια στιγμή αυξάνονται παντού στην Ευρώπη τα παραδοσιακά δισκοπωλεία! Μόνο πέρυσι στη Βρετανία άνοιξαν εκατοντάδες, και όχι μόνο σε μεγάλες πόλεις. Όπως αποκαλύπτει ένα πρόσφατο ρεπορτάζ του BBC, η εξάπλωσή τους είναι εντυπωσιακή, γιατί μοιάζει όλα να τα ανοίγει ...ο ίδιος άνθρωπος! Ο άνθρωπος που επενδύει στους δίσκους και στα δισκάδικα είναι σαραντάρης και καλά-καλά δεν έχει μνήμες από τον καιρό που το βινύλιο «έπαιζε» μόνο του.

Είναι, λοιπόν, φανερό ότι αυτός, ενώ έχει μεγαλώσει στην εποχή των CD, αντιμετωπίζει το βινύλιο με ένα δέος που σίγουρα δεν θα είχε ούτε ο μπαμπάς του, όταν αγόρασε τους πρώτους του δίσκους μικρός. Δεν είναι απλώς κάποιος που φτιάχνει ένα κατάστημα, είναι συνήθως συγχρόνως και συλλέκτης. Οι δε πελάτες του θα ήθελαν και αυτοί να μπορούν να κάνουν το ίδιο, δηλαδή να ανοίξουν ένα κατάστημα και να πουλάνε δίσκους. Ένας καταστηματάρχης, ο οποίος έχει ανοίξει πρόσφατα ένα δισκοπωλείο στο Βόρειο Λονδίνο, λέει ότι γύρω από αυτό κινείται μια ολόκληρη κοινότητα, τα μέλη της οποίας μοιράζονται την ίδια λατρεία για τους δίσκους μακράς διάρκειας, αλλά και για τα μικρά δισκάκια: οι δίσκοι σαράντα πέντε στροφών γίνονται ολοένα και περισσότερο δυσεύρετοι. Κάθε δισκοπωλείο παραπέμπει όλο και πιο πολύ σε ένα πιστό κοινό: οι πελάτες αγοράζουν δίσκους ή απλώς τους ακούν, συμμετέχοντας σε κάτι που στο μυαλό τους είναι γεμάτο μυσταγωγία². Το κυριότερο, την ίδια στιγμή που ο πιτσιρικάς στο απέναντι πεζοδρόμιο μπορεί να

¹ Ο δίσκος βινυλίου ή δίσκος 33 στροφών: ένα είδος φωνογραφικού αποθηκευτικού υλικού, που χρησιμεύει ως μέσο αποθήκευσης και αναπαραγωγής αναλογικού ήχου. Εισήχθη από την Columbia Records το 1948 και υιοθετήθηκε σύντομα ως νέο πρότυπο από το σύνολο της δισκογραφικής βιομηχανίας.

² μυσταγωγία: για ακρόαμα, θέαμα που προκαλεί έκσταση ή πνευματική ανάταση

16230

έχει κατεβάσει τον ίδιο δίσκο και να τον ακούει από το κινητό του. Προσέξτε λίγο την εικόνα γιατί είναι αστεία, αλλά είναι και η εικόνα της εποχής μας. Δύο άνθρωποι μοιράζονται όχι απλώς την ίδια αγάπη για τη μουσική, αλλά και την ίδια αγάπη για τον ίδιο καλλιτέχνη, τραγουδιστή ή συνθέτη.

Κι όμως, ο τρόπος που αυτοί αποφασίζουν να χαρούν την αγάπη τους μαρτυρεί γιγάντια χάσματα αντιλήψεων. Από τη μία υπάρχει ο πιτσιρικάς που ζει στον νέο κόσμο, απαλλαγμένος από κάθε βάρος που να τον συνδέει με το παρελθόν. Και από την άλλη μεριά, υπάρχει ο μεσήλικας, ο οποίος προσδοκά ένα είδος εποχής που δεν έζησε, δεμένος στο κατάρτι μιας νοσταλγίας που δεν έχει να κάνει με τα δικά του βιώματα, αλλά με αυτά των γονιών του. Πολύ φοβάμαι πως ένα από τα χειρότερα χαρακτηριστικά της εποχής μας είναι ότι οι μεσήλικοι αντί να κοιτάζουν τον κόσμο στον οποίο θα ζήσουν τα παιδιά τους (και να προσπαθούν να τον κάνουν καλύτερο...) στρέφονται προς τον κόσμο του μπαμπά και της μαμάς από τον οποίο δεν μπορούν να δραπετεύσουν. Πιθανότατα η ελπίδα τους είναι ότι τα παιδιά τους, όταν φτάσουν στην ηλικία τους, θα δραπετεύσουν από την ψηφιακή εποχή και θα αρχίσουν και αυτά να ακούν βινύλια.

Κείμενο 2

Η φλογέρα

Το παρακάτω ποίημα ανήκει στον Ντίνο Χριστιανόπουλο, το οποίο δημοσιεύτηκε στο λογοτεχνικό περιοδικό «Διαγώνιος». Μάιος-Αύγουστος 1972, Θεσσαλονίκη: τεύχος 2, σ.σ. 129-130.

Μες στα ψυχρά, παγωμένα γραφεία

Ακούστηκε μια μέρα κάποια φυσαρμόνικα.

Το δειλό της τρέμουλο ξεχύθηκε σ' όλο τον όροφο,

μπερδεύτηκε με τα πρωτόκολλα και τις ενστάσεις.

«Ποιος παίζει τόσο όμορφα;» ρώτησε η δακτυλογράφος

και κάτι ξύπνησε μέσα της απ' την πρώτη της άνοιξη.

Μα φαίνεται πως κάποιος διαμαρτυρήθηκε

Κι η φυσαρμόνικα δεν ξανακούστηκε πια.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

16230

Ποια είναι η σχέση του βινυλίου με τον φιλόμουσο σύγχρονο κόσμο, σύμφωνα με το Κείμενο 1 (50-60 λέξεις);

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 και να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο γίνεται νοηματικά η σύνδεση της δεύτερης παραγράφου με την τρίτη, καθώς και της τρίτης παραγράφου με την τέταρτη.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις και να καταγράψεις στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 1 τρία αντιθετικά ζεύγη λέξεων / φράσεων (μονάδες 9). Τι νομίζεις ότι επιδιώκει ο αρθρογράφος με αυτήν την επιλογή (μονάδες 6);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να περιγράψεις τον αντίκτυπο που είχε στο Κείμενο 2 ο ήχος της φουσαρμόνικας και να ερμηνεύσεις την αντίδραση της δακτυλογράφου. Ποια εντύπωση και συναισθήματα σου προκάλεσε το σκηνικό που στήνεται στο ποίημα; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αδιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

16230-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το σύγχρονο μουσικόφιλο κοινό οδηγείται, συχνά, σε σημείο να:

- αναζητά και αγοράζει με πάθος δίσκους βινυλίου, ιδιαίτερως στην Ευρώπη, ενώ και οι ψηφιακές μουσικές πλατφόρμες αυξάνουν την πελατεία τους
- αντιμετωπίζει με δέος το βινύλιο, παρόλο που συνδέεται με την εποχή των CD
- αισθάνεται μεγαλύτερη ικανοποίηση, όταν αγοράζει δίσκους βινυλίου, από αυτήν που βίωναν οι γονείς της προηγούμενης γενιάς, σε αντίστοιχη νεαρή ηλικία, (αντιμετωπίζει το βινύλιο [...] δίσκους μικρός.)
- μετατρέπεται σε ιδιοκτήτες δισκοπωλείων - συλλέκτες παλαιών δίσκων
- δημιουργεί, συνήθως, γύρω από ένα δισκοπωλείο μια ολόκληρη κοινότητα «πιστών» μελών
- συμμετέχει σε κάτι που στο μυαλό του είναι γεμάτο μυσταγωγία
- μοιράζεται την ίδια αγάπη για τη μουσική και τους καλλιτέχνες, αλλά με διαφορετικό τρόπο, με γιγάντια χάσματα αντιλήψεων, χρονικών συγκλίσεων και προσδοκιών
- παραμένει προσκολλημένο σε παλιότερη εποχή και στις δεσμευτικές σχέσεις των μεγαλύτερων με τους γονείς τους (ο μεσήλικας, [...] από τον οποίο δεν μπορούν να δραπετεύσουν).
- ελπίζει ότι η επόμενη γενιά, όταν φτάσει σε αντίστοιχη ηλικία, θα δραπετεύσει από τον ψηφιακό κόσμο και θα ακούει βινύλια (Πιθανότατα η ελπίδα τους είναι [...] και αυτά να ακούν βινύλια).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 2^η παράγραφος (Είναι εντυπωσιακό και οξύμωρο... έπαιζε μόνο του) συνδέεται νοηματικά με την 3^η (Είναι, λοιπόν, φανερό ότι αυτός...τραγουδιστή ή συνθέτη.) με τη φράση «είναι φανερό ότι», καθώς και τη λέξη «λοιπόν». Με τη φράση αυτή, η οποία δηλώνει έμφαση/βεβαιότητα,

16230-Λύση

ανακεφαλαιώνονται και προστίθενται λεπτομέρειες, ενώ εξασφαλίζεται η σωστή σύνδεση και σύνθεση μεταξύ των δύο αυτών παραγράφων. Η 3^η παράγραφος επιτρέπει την εξαγωγή συμπερασμάτων ως προς τον άνθρωπο, ο οποίος ασχολείται παθιασμένα με τους δίσκους από βινύλιο είτε ως επαγγελματίας είτε ως φιλόμουσος (ή και τα δύο). Τέλος, το αποτέλεσμα ενισχύεται από τη λέξη (τον συμπερασματικό σύνδεσμο) «λοιπόν», η οποία χρησιμοποιείται στην αρχή της 3^{ης} παραγράφου, για να τονιστεί ό,τι αναφέρεται στο τέλος της 2^{ης} παραγράφου.

Η 3^η με την 4^η παράγραφο (*Κι όμως, ο τρόπος που αυτοί αποφασίζουν... και αυτά να ακούν βινύλια*), συνδέεται νοηματικά με τη φράση «**Κι όμως**» (σύνδεσμοι: κι=συμπλεκτικός / όμως= αντιθετικός - εναντιωματικός). Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να εστιάσει στο γεγονός ότι στην τρίτη παράγραφο τονίζεται «*Δύο άνθρωποι μοιράζονται όχι απλώς την ίδια αγάπη [...] ή συνθέτη*». Κι όμως (εντούτοις/ωστόσο), παρατηρούνται πολλές διαφορές μεταξύ τους, όπως αναφέρεται στην τέταρτη παράγραφο.

Μονάδες 15

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην τέταρτη (και τελευταία) παράγραφο του κειμένου ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να εντοπίσει τα παρακάτω αντιθετικά ζεύγη, τα οποία αφορούν σε:

- Την ηλικία των δρώντων προσώπων (ο πιτσιρικάς - ο μεσήλικας)
  - Την εποχή που διεξάγονται τα γεγονότα (ψηφιακή/σύγχρονη εποχή/νέος κόσμος - διαχρονικότητα βινυλίου/παρελθόν)
  - Τη σύνδεση των δύο ηλικιακών ομάδων με το παρελθόν (μικρή για τους νέους - μεγάλη και διαφορετικής υπόστασης για τους μεσήλικες) π.χ. έλλειψη νοσταλγίας για τους νέους - δέσιμο του μεσήλικα «στο κατάρτι της νοσταλγίας»
  - Την επιρροή των γονέων (έμμεση/μικρότερη στους πιτσιρικάδες - άμεση/καταλυτική για τους μεσήλικες (ή μεσηλικούς), καθώς αυτοί συχνά «στρέφονται προς [...] δεν μπορούν να δραπετεύσουν»
  - Την επιθυμία και ανάγκη των νέων για έναν καλύτερο κόσμο - την αδυναμία, σε κάποιες περιπτώσεις, των μεσηλικών να συνειδητοποιήσουν το γιατί πρέπει να φροντίζουν τον κόσμο στον οποίο «θα ζήσουν τα παιδιά τους (και να προσπαθούν να τον κάνουν καλύτερο...)»
  - Την αποδοχή των σημερινών νέων ότι εξαρτώνται από την τεχνολογία - την κρυφή επιθυμία των μεσηλικών να αποδευρευτούν οι νέοι από τα τρωτά της ψηφιακής εποχής, όταν μεγαλώσουν κ.ά.
- Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να ομαδοποιήσει νοηματικά σε τρεις διαφορετικούς μεταξύ τους άξονες τα αντιθετικά ζεύγη που αναφέρονται στο κείμενο και καταγράφονται παραπάνω (μονάδες 9).

Επιτυγχάνεται (ενδεικτικά):

16230-Λύση

- ✓ η καλύτερη διευκρίνιση της άποψης του συγγραφέα ότι υπάρχουν «γιγάντια χάσματα αντιλήψεων»
- ✓ η επιτυχής και ομαλή μετάβαση από τη μία άποψη στην άλλη του κειμένου, χωρίς νοηματικά κενά
- ✓ η εξοικείωση των αναγνωστών/-τριών με την παράθεση αντίθετων απόψεων (μονάδες 6) κ.ά.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο/η μαθητής/-τρια αντιλαμβάνεται και καταγράφει τι προσδίδει ο ήχος της φυσαρμόνικας στο νόημα και το ύφος του ποιήματος. Εκτιμάται ο αντίκτυπος

- **στον χώρο και στο περιβάλλον του γραφείου:** «Μες στα ψυχρά, παγωμένα γραφεία και σ' όλο τον όροφο, [...] με πρωτόκολλα και ενστάσεις», όπου όλα βγαίνουν, ξαφνικά, από τη συνηθισμένη τάξη πραγμάτων και ενασχολήσεων
- **στους ανθρώπους,** γενικά στους εργαζομένους και ειδικότερα στη δακτυλογράφο του γραφείου, η οποία -όπως και οι λοιποί συνάδελφοί της- διαφαίνεται ότι εργαζόταν για πολλά χρόνια χωρίς επαγγελματική εξέλιξη ή προσωπική και συναισθηματική ικανοποίηση.

Η γυναίκα στην αρχή εμφανίζεται να αποστασιοποιείται από τα γεγονότα και τα πρόσωπα. Με κλιμακωτή ένταση, η φυσαρμόνικα με το γλυκό μουσικό άκουσμά της προκαλεί:

-ανάκληση μνήμης (η δακτυλογράφος θυμάται την πρώτη άνοιξη, το σύμβολο της νιότης, με τα ευχάριστα και δημιουργικά χρόνια)

-ενδιαφέρον και έκπληξη (η δακτυλογράφος αναρωτιέται «Ποιος παίζει τόσο όμορφα;»)

-συνειδητοποίηση από την πλευρά της γυναίκας τι της έχει επιβληθεί τόσα χρόνια και εξακολουθεί να στερείται (και κάτι ξύπνησε μέσα της απ' την πρώτη της άνοιξη) κλπ.

Ο/Η μαθητής/-τρια, στη συνέχεια, έχει την ελευθερία να τοποθετήσει τον εαυτό του/της με όποιον τρόπο επιλέγει στο σκηνικό που στήνεται στο ποίημα και να συμμετάσχει στα δρώμενα. Θα πρέπει, ωστόσο, να συμπεριλάβει την εντύπωση που του/της προκαλεί το συγκεκριμένο σκηνικό, καθώς και τα συναισθήματα που αυτό του/της γεννά.

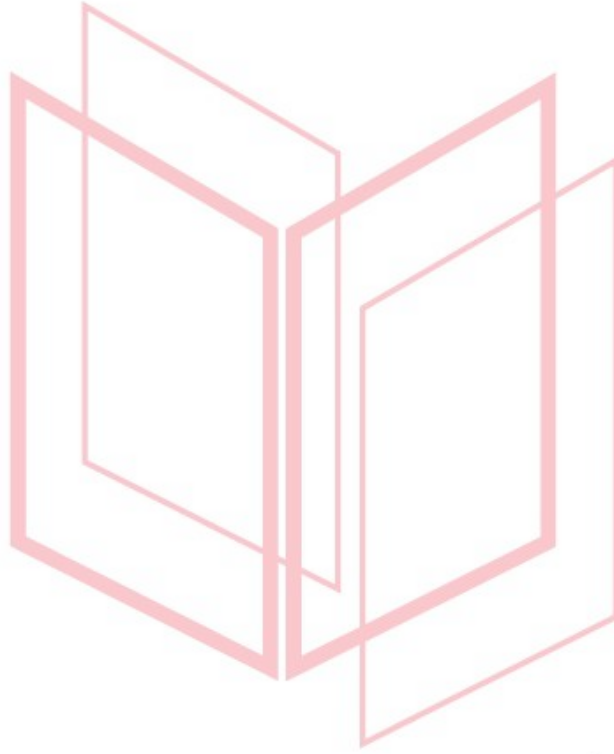
Μπορεί, επίσης:

- να χρησιμοποιήσει τη φαντασία του/της για την περιγραφή προσώπων, τόπων, αντικειμένων, επαγγελματικών επιλογών κ.ά. σε συνδυασμό με τα βιώματά του/της.
- να εκφράσει απόψεις για την αναζήτηση λύσεων, ώστε να βελτιώνεται η ζωή του ανθρώπου και να ικανοποιούνται οι πνευματικές κ.ά. αναζητήσεις του.
- να συμπεριλάβει στο κείμενο τον ρόλο και την πνευματική διάσταση της μουσικής που εμπλουτίζει τη ζωή του ατόμου με πραγματικό νόημα.

16230-Λύση

Επισημάνση: Το κείμενο θα πρέπει να είναι καλά οργανωμένο, να αποδίδει τον χαρακτήρα του κειμενικού είδους που επιλέγει ο/η μαθητής/-τρια να εκφράσει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της, να συνδέει κατάλληλα το επικοινωνιακό πλαίσιο-συγκείμενο-περικείμενο-ύφος κλπ.

Μονάδες 15

αθιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Η καλύτερη μου φίλη

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα συνέντευξης της Δανάης Σιώζου στη Μαρία Λούκα, η οποία δημοσιεύθηκε την 25η Ιουλίου του 2021 στον ιστότοπο <https://m.popaqanda.gr/people/danai-sioziou-i-ginekes-echoun-dikeoma-sto-sinesthima-na-agapisoun-ke-na-to-ekfrasoun/> (Διασκευή)

-Ερώτηση: Διάβαζα το ποίημα για την «καλύτερη μου φίλη» και σκεφτόμουν ότι αφενός υπάρχουν ανταγωνιστικές σχέσεις μεταξύ των γυναικών ως απόρροια της πατριαρχίας¹ κι αυτές σ' ένα βαθμό στερεοτυποποιούνται², αφετέρου υπάρχουν και σχέσεις τρυφερότητας που δεν φωτίζονται ιδιαίτερα. Η φεμινιστική γραφή μπορεί να τις φέρει στο φως αυτές τις σχέσεις και να τις αποκαταστήσει;

-Απάντηση: Κοίτα, έχω μια συνολική έμφαση στο φύλο, όπως στα ποιήματα για την καλύτερη μου φίλη, στο τελευταίο μου βιβλίο. Την καλλιέργησα αυτή την έμφαση και δεν ήταν απλό. Η γλώσσα σε καθορίζει από την στιγμή της γέννησης σου, πολύ πριν αποφασίσεις εσύ να αναμετρηθείς μαζί της. Πολύ συχνά χρειάζεται, ας πούμε, να την προδώσεις, να στραφείς στον ήχο τον λέξεων και όχι στο νόημα τους ή να επιτρέψεις στο χέρι σου να γράψει, παρά στο μυαλό σου. Ναι, ήθελα αυτά τα ποιήματα να φωτίζουν αυτήν την τρυφερότητα που αναφέρεις, να σε ξαναβάζουν στη ζωή με τον τρόπο που οι λέξεις μπορούν να φωτίσουν τα πράγματα, έξω από στερεότυπα³ και ιδέες. Ήθελα έναν ρυθμό και μια απλότητα, όχι με την έννοια της ευκολίας, αλλά με την έννοια της αναπνοής, του τραγουδιού, της ποίησης. Μαζί με άλλα ποιήματα, όπως το ποίημα για τα γενέθλιά μου, καθώς και με άλλα διαφορετικών θεματικών ποιήματα του ίδιου βιβλίου, προσπάθησα να εκπληρώσω τους στόχους που είχα θέσει γι' αυτό το βιβλίο, για τους οποίους μίλησα λίγο στην αρχή. Είμαι χαρούμενη, γιατί έχω επηρεαστεί κυρίως από γυναίκες ποιήτριες, οπότε υπάρχουν γέφυρες στο παρελθόν και στο παρόν. Και τα λογοτεχνικά ρίσκα που βλέπει κανείς ότι παίρνουν είναι μεγάλα, η γλώσσα καλλιεργείται και μέσα από αυτό το στοιχείο.

¹ πατριαρχία: (από τα [Αρχαία Ελληνικά](#): πατήρ και αρχή, δηλαδή εξουσία) ονομάζεται το κοινωνικό σύστημα στο οποίο οι άντρες κρατούν, κατά κύριο λόγο, την εξουσία και κυριαρχούν στην πολιτική, αποτελούν ηθικές και ιδεολογικές αυθεντίες και διαθέτουν κοινωνικά προνόμια, ενώ συνήθως διαθέτουν τον έλεγχο της περιουσίας.

² στερεοτυποποιούνται: γίνονται στερεότυπα, καθιερώνονται.

³ τα στερεότυπα είναι οι υπεργενικευμένες πεποιθήσεις σχετικά με μια κατηγορία ανθρώπων.

16231

Οι γυναίκες παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στη δική μου ζωή από διάφορες οπτικές και σχέσεις. Ζούμε σε μια κοινωνία που είναι ανταγωνιστική η ίδια, οι μηχανισμοί που σου παρέχει για να επιβιώσεις είναι ανταγωνιστικοί, αυτό περνάει και από το φίλτρο του φύλου. Ενδεχομένως πολλές γυναίκες να συμμετέχουν σε ανταγωνιστικές διαδικασίες που έχουν συχνά ως έπαθλο την αποδοχή. Υπάρχουν, όμως, δίκτυα αγάπης και αλληλεγγύης. Προσωπικά, ήμουν τυχερή με τις φίλιες μου. Αυτά τα ποιήματα, όπως το ποίημα για την καλύτερή μου φίλη, δεν έχουν ειδικό χαρακτήρα, μπορεί να το πάρει ένα κορίτσι και να το διαβάσει για τη δική της καλύτερη φίλη. Εγώ είχα ένα συγκεκριμένο πρόσωπο στο μυαλό μου που έχουμε κάνει πολλά πράγματα μαζί, είναι ένα αρχέτυπο όμως, είναι αυτή και πολλές άλλες. Ήθελα έτσι να τονίσω ότι οι γυναίκες έχουν το δικαίωμα στο συναίσθημα, μπορούν να αγαπήσουν και να το εκφράσουν. Και ήθελα να το καλλιεργήσω αυτό και λογοτεχνικά, να το ζυμώσω δηλαδή μαζί με τη γλώσσα μου.

Κείμενο 2

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΑΥΤΟ

ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ (απόσπασμα γ)

Πρόκειται για απόσπασμα που επελέγη από τον συγκεντρωτικό τόμο **ΠΟΙΗΣΗ 1963-2011** της Κατερίνας Αγγελάκη-Ρουκ (1939-2020). Στον τόμο συμπεριλαμβάνεται και η ποιητική συλλογή **ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΑΕΡΑΣ (1990)**, Αθήνα: Καστανιώτης, 2014, σ.σ. 304-305

γ.

«Το φεγγάρι, το φεγγάρι!»

Σταματήσαμε να μιλάμε

για τα παλιά –ολόδροσες φιλενάδες

τότε πάνω στα γυαλιστερά ποδήλατά μας

ατίθασες, να παρασέρνουμε στις ρόδες

τις φωνές των μανάδων μας–

και παραμερίσαμε τα κλαριά για να το δούμε ολόκληρο

το φεγγάρι, που 'μοιαζε με κίτρινο καπάκι

σε διάφανο αγγείο.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

16231

Ποια βιωματικά στοιχεία αναφέρει η Δανάη Σιώζου σχετικά με τη γλώσσα και το γυναικείο φύλο στο Κείμενο 1; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

«Οι γυναίκες παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο ... Και ήθελα να το καλλιεργήσω αυτό και λογοτεχνικά, να το ζυμώσω δηλαδή μαζί με τη γλώσσα μου»: Να εντοπίσεις σε αυτό το τμήμα της απάντησης της συνεντευξιαζομένης, στο Κείμενο 1, μία επανάληψη λέξης και έναν σύνδεσμο που βοηθούν στη συνοχή του λόγου και να εξηγήσεις, με συντομία, πώς το πετυχαίνουν.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

να την προδώσεις

να φωτίζουν αυτήν την τρυφερότητα

να το ζυμώσω

Να μετασηματίσεις τις υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1, ώστε η λειτουργία της γλώσσας σε αυτές από μεταφορική να γίνει κυριολεκτική, χωρίς να διαφοροποιηθεί η σημασία τους στο γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο η καθεμία ανήκει.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την παρουσία του φεγγαριού στο Κείμενο 2 και να εκφράσεις τα συναισθήματα και τις ιδέες που σου προκάλεσε η ανάγνωση του ποιήματος. Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

16231-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο/Η μαθητής/-τρια θα πρέπει να απαντήσει ότι η συγγραφέας και ποιήτρια, η Δ. Σιώζου, αναφέρεται κατά κύριο λόγο- στη γλώσσα και το γυναικείο φύλο και να συμπεριλάβει στην απάντησή του/της **μερικά** από τα παρακάτω στοιχεία. Εκείνα δηλ. τα οποία θεωρεί ως πλέον σημαντικά.

A. τη γλώσσα

-τη φεμινιστική γραφή (η γυναικεία γραφή μπορεί να φέρει στο φως τις σχέσεις μεταξύ γυναικών, ώστε αυτές να διερευνηθούν περισσότερο και να αποφεύγονται διάφορες σχετικές παρερμηνείες.

Με άλλα λόγια, «να τις αποκαταστήσει» (τις γυναικείες σχέσεις)

-τον ποιητικό λόγο και τη συγγραφή ενός βιβλίου που μπορεί να σχετίζονται και με τη γυναικεία ύπαρξη (π.χ. *παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στη δική μου ζωή από διάφορες οπτικές και σχέσεις.*)

-τη γλωσσική ανάπτυξη του ανθρώπου, η οποία ξεκινά από πολύ μικρή ηλικία (*Η γλώσσα [...] εσύ να αναμετρηθείς μαζί της.*)

-την (προσωπική της) αναμέτρηση με τις δυνατότητες της γλωσσικής έκφρασης και τη χρήση των λέξεων (π.χ. *όταν δίνει κάποιος βαρύτητα [...] χωρίς να καθοδηγείται πάντα από το μυαλό*)

-την ποιητική έκφραση που χαρακτηρίζεται από τρυφερότητα, ρυθμό και απλότητα, καθώς μπορεί να περιγράφει με φυσικό τρόπο την πορεία μιας ζωής, με καθημερινά βιώματα και προσωπικές εμπειρίες, να σέβεται την ιδιαιτερότητα και τις ιδέες του άλλου κ.ά. (π.χ. *Μαζί με άλλα ποιήματα, [...]όπως όταν κάποιος αναπνέει ή τραγουδά*)

-τη λογοτεχνία και τη συμβολή ενός λογοτεχνικού έργου στην ανάπτυξη/καλλιέργεια της γλωσσικής ποιότητας (π.χ. *Και τα λογοτεχνικά ρίσκα που βλέπει [...] από αυτό το στοιχείο*)

B. Το γυναικείο φύλο

-τον ανταγωνισμό μεταξύ των γυναικών ως απόρροια της πατριαρχίας

-την αντιμετώπιση στερεοτυπικών αντιλήψεων

16231-Λύση

- τη στρεβλή εικόνα για τις γυναικείες σχέσεις και την απόκρυψη ότι υπάρχει μεταξύ τους και τρυφερότητα (*υπάρχουν και σχέσεις τρυφερότητας που δεν φωτίζονται ιδιαίτερα*)
- την επίδραση του γυναικείου, εν γένει, φύλου στις διάφορες εκφάνσεις της ζωής (π.χ. *παιζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στη δική μου ζωή από διάφορες οπτικές και σχέσεις.*)
- την ειδική, πολύ σημαντική και πολύμορφη, σχέση που έχει η ποιήτρια με τις γυναικείες ποιητικές φωνές (*Είμαι χαρούμενη, γιατί έχω επηρεαστεί κυρίως από γυναίκες ποιήτριες*)
- τη διαχρονικότητα και τα οφέλη που ανακύπτουν από τη σχέση ποίησης - γυναίκας (*οπότε υπάρχουν γέφυρες στο παρελθόν και στο παρόν*)
- την προσπάθεια κατανόησης/αιτιολόγησης των λόγων που δημιουργούνται και προβάλλονται κάποιες γυναικείες ανταγωνιστικές σχέσεις (*μπορεί να είναι αναμενόμενες, [...] για να γίνει αποδεκτή η γυναικεία ύπαρξη*), ενώ υπάρχουν και δεν αξιοποιούνται τα παρατηρούμενα μεταξύ τους δίκτυα αγάπης και αλληλεγγύης
- τη φιλία και τους φίλους που θεωρεί μεγάλη τύχη να υπάρχουν (*Διάβαζα το ποίημα για την «καλύτερη μου φίλη», Προσωπικά, ήμουν τυχερή [...] καλύτερη φίλη*)
- τις αναγνώστριες μακρινές και κοντινές, οι οποίες επικοινωνούν μέσα από ένα ποίημα τόσο μεταξύ τους όσο και με την ποιήτρια (*Αυτά τα ποιήματα, [...]έχουμε κάνει πολλά πράγματα μαζί*)
- την έκφραση συναισθημάτων που μπορεί το γυναικείο φύλο να εξωτερικεύσει (*οι γυναίκες έχουν το δικαίωμα στο συναίσθημα, μπορούν να αγαπήσουν και να το εκφράσουν*)
- την εμβάθυνση στον τρόπο που καλλιεργείται από κοινού ο λόγος λογοτεχνικά και γλωσσικά (*να το καλλιεργήσω αυτό και λογοτεχνικά, να το ζυμώσω δηλαδή μαζί με τη γλώσσα μου*) κλπ.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο/η μαθητής/-τρια εντοπίζει στο κείμενο την επαναλαμβανόμενη λέξη **γυναίκες** (4 συνολικά φορές). Επίσης, τον αποτελεσματικό/συμπερασματικό σύνδεσμο **λοιπόν** (*Ηθελα, λοιπόν, έτσι να τονίσω [...]*), ο οποίος συμβάλλει στη συνοχή του κειμένου με μορφική σύνδεση (εξωτερική) μεταξύ των προτάσεων/λέξεων (γλωσσικών στοιχείων) της συγκεκριμένης παραγράφου και, συγχρόνως, καθιστά τις λογικές σχέσεις του κειμένου πιο σαφείς σε μια ενιαία θεματική ενότητα. Έτσι, ό,τι αναφέρεται για το γυναικείο φύλο στη συγκεκριμένη παράγραφο έχει άμεση συνάρτηση με την εξαγωγή του λογικού συμπεράσματος ότι οι γυναίκες παίζουν σημαντικό ρόλο στη ζωή τόσο του κοινωνικού συνόλου όσο και στο έργο της συνεντευξιαζόμενης ποιήτριας-συγγραφέως. Τέλος, το τροπικό επίρρημα **έτσι** τονίζει ακόμη περισσότερο τον ρόλο του συμπερασματικού συνδέσμου (λοιπόν) και ενδυναμώνει τα όσα προαναφέρθηκαν και σχετίζονται με τον τίτλο της συνέντευξης.

16231-Λύση

Στην περίπτωση που ο/η μαθητής/-ήτρια επιλέξει π.χ. το επίθετο ανταγωνιστική (-οί/-ές) ή το ουσιαστικό φίλη (φιλίες), που επαναλαμβάνονται στο κείμενο από 3 φορές η καθεμία, θα πρέπει να αιτιολογήσει την επιλογή του/της, αναφέροντας και τον κατάλληλο συνεκτικό σύνδεσμο.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

να την προδώσεις = να την αλλοιώσεις, να αθετήσεις την υπόσχεσή σου ως προς τη χρήση της, να αλλάξεις ακούσια τις γλωσσικές σου επιλογές κ.ά.

να φωτίζουν αυτήν την τρυφερότητα = να δείχνουν, να αποκαλύπτουν, να γνωστοποιούν αυτήν την τρυφερότητα κ.ά.

να το ζυμώσω = να το συνδέσω, να το συγχωνεύσω, να το φέρω σε επαφή, να το εκφράσω κ.ά.

Επισημάνση: Δεν απαιτείται και γι' αυτό δεν αξιολογείται αρνητικά ο/η μαθητής/-τρια στην περίπτωση που θα σχολιάσει τη χρήση του κυριολεκτικού-μεταφορικού λόγου.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η παρουσία του φεγγαριού παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στο ποίημα, καθώς για παράδειγμα:

-γίνεται η αφορμή, για να θυμηθεί η ποιήτρια τις νεαρές φιλενάδες τη και τις σχέσεις τους

-συνδέει το παρελθόν με αναμνήσεις και σκηνές από την καθημερινή ζωή με τη μητέρα της/τους
(*ατίθασες, να παρασέρνουμε στις ρόδες τις φωνές των μανάδων μας*)

-ενθαρρύνει τις ηλικιωμένες-πλέον- γυναίκες να παραμερίσουν τα εμπόδια (*παραμερίσαμε τα κλαριά*) που τους έκρυβαν το φεγγάρι, άρα και την πραγματικότητα (*σταματήσαμε να μιλάμε για τα παλιά*), έτσι ώστε να δουν την εικόνα του ολόφωτου φεγγαριού (*ολόκληρο το φεγγάρι*) με τη μυστηριακή/μαγνητική έλξη (π.χ. *κίτρινο καπάκι, διάφανο αγγείο*) και τους συνειρμούς που γεννά (π.χ. *το φεγγάρι που 'μοιαζε με κίτρινο καπάκι*) κ.ά. Έτσι, οι ηλικιωμένες συνεχίζουν να έχουν πνευματικές ανησυχίες που αφορούν το μέλλον τους, καθώς και την προσωπική τους αλήθεια

-ενεργοποιεί τη φαντασία, οπτικοποιεί τα γεγονότα, προσδίδει πλούτο και ζωντάνια στην ποιητική έκφραση, προωθεί-διευκολύνει εν γένει την αναγνωστική πρόσληψη κλπ.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία και τη δημιουργία μίας ατμόσφαιρας, η οποία κατευθύνει τον/την αναγνώστη/-τρια σε μια ενδιαφέρουσα συνομιλία τόσο με το ποίημα όσο και με τον εαυτό του/της, θα εκφραστούν από τον/τη μαθητή/-τρια συναισθήματα, θα διατυπωθούν απόψεις σε ένα καλά οργανωμένο, νοηματικά/γλωσσικά κλπ. κείμενο π.χ. με τη σύνδεση επικοινωνιακού πλαισίου-συγκειμένου-περικειμένου-ύφους κ.ά.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Το πλαίσιο μιας σχέσης

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου του Δημήτρη Μπούκουρα, αναρτημένο στην Ιστοσελίδα www.dimitrismpoukouras.gr/themata-psychologias/... (Διασκευή)

Πολλοί από τους ψυχολόγους πιστεύουν ότι η ερωτική υπόθεση ή ο δεσμός του ζευγαριού, αν θέλετε, ήταν αφορμή για τη δημιουργία της θεμελιώδους μονάδας για τον άνθρωπο στην προσπάθειά του για εξέλιξη. Η μελέτη της ανθρώπινης Ιστορίας και οι ανθρωπολογικές έρευνες φανερώνουν ότι η «ένωση» του άντρα και της γυναίκας ικανοποιεί βαθιά ριζωμένες ψυχολογικές ανάγκες του ανθρώπου, όπως η ανάγκη για στοργή, οικειότητα, αναγνώριση και εμπιστοσύνη, έτσι ώστε η σχέση αυτή να συστήνει την γερή μονάδα ή πυρήνα της ομάδας που λέγεται κοινωνία.

Ωστόσο, η ανάγκη για έναν δεσμό, για μια συνένωση ενδεχομένως, κρύβει μιαν άλλη βαθύτερη ανάγκη, που αποκαλύπτεται μόνον όταν, γνωρίζοντας τον σύντροφο στις σημαντικές και αληθινές διαστάσεις του, μπορούν οι άνθρωποι να νιώσουν το συναίσθημα της αγάπης, να εξερευνήσουν τις δυνατότητες του εαυτού τους και του άλλου και να δώσουν τη μάχη κατά της αποξένωσης και της αλλοτρίωσης που σημαδεύει την εποχή μας. Μόνο μέσα από την τελική δέσμευση του εαυτού τους σε μια σχέση τα άτομα μπορούν πραγματικά να γυμνάσουν τον εαυτό τους και την ικανότητά τους να αναπτυχθούν και να ωριμάσουν.

Βεβαίως, μια σχέση ερωτική – συναισθηματική δεν εξελίσσεται πάντα ομαλά. Δεν μπορούμε να παραβλέψουμε πως σε μια σχέση ουσιαστικά προσπαθούν να «συμβιώσουν» δυο διαφορετικές προσωπικότητες, πράγμα που σημαίνει ότι, κάποια στιγμή ή κάποιες στιγμές, οι διαφορές τους θα βγουν στην επιφάνεια και η σύγκρουση μπορεί να είναι το πιθανότερο ενδεχόμενο. Τα προσωπικά βιώματα, ο χώρος και ο τόπος ανάπτυξης του καθενός, το μορφωτικό του επίπεδο, είναι μερικά από τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον τρόπο συμπεριφοράς του κάθε συντρόφου. Η αλληλεπίδραση, όμως, των δύο προσωπικοτήτων στον δεσμό τους μπορεί είτε να οδηγήσει σε μια τελική ωρίμανση και να εγκαταστήσει ένα στέρεο status σχέσης είτε να οδηγήσει στην τελική απομάκρυνση και συνεπώς να προκαλέσει τη διάλυση της σχέσης αυτής.

Τέλος, πρέπει να επισημάνουμε πως κάθε ανταλλαγή επικοινωνίας διαδραματίζεται μέσα σ' ένα δίχτυ περιστάσεων που προσδιορίζει τη σημασία αυτού που κάθε φορά λέγεται π.χ. ένα σχόλιο μέσα σε διαφορετικά πλαίσια μπορεί στη μια περίπτωση να φανεί σκληρό και στην άλλη να πάρει τη μορφή αστείου. Ένα μεγάλο μέρος της ζωής και της σχέσης του ζευγαριού απαρτίζεται από μικροπράγματα ή κοινά μικροζητήματα. Αν σ' αυτό το επίπεδο των ζητημάτων ρουτίνας δεν τα

16232

βγάζουμε πέρα με τον σύντροφό μας, τότε η σχέση προχωράει σε δύσκολες καταστάσεις. Πολλές διαφωνίες ή παρεξηγήσεις μπορούν να παραμεριστούν αν προσέξει κάποιος/κάποια το πλαίσιο επικοινωνίας και ευαισθητοποιηθεί στις συνθήκες κάτω από τις οποίες προσπαθεί να επικοινωνήσει.

Μερικές φορές το πλαίσιο είναι φανερό, ενώ άλλες φορές το πραγματικό πλαίσιο μπορεί να γίνει φανερό μόνο αν διαβάσει κάποιος μη λεκτικά σήματα. Τα περισσότερα άτομα αγνοούν τελείως το επικοινωνιακό πλαίσιο, όταν μιλάνε σε ανθρώπους και ιδιαίτερα στον σύντροφό τους. Έτσι, διορθώνοντας ή εγκαταλείποντας αυτή τη συνήθεια, ανοίγουμε σίγουρα τον δρόμο για μια ουσιαστική επικοινωνία που βοηθάει απόλυτα τη σχέση δύο συντρόφων.

Κείμενο 2

Υπόγειο Τρένο

Το ποίημα ανήκει στον ποιητή Τίτο Πατρίκιο από το έργο «Παρίσι, Μάης 1960, ΘΑΛΑΣΣΑ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΣ», Δεύτερη έκδοση, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο, 1985, σ. 23

Κι έπειτα τα χρόνια θα περάσουν
όγκοι βουνών και πέτρες θα παρεμβληθούν
θα ξεχαστούνε όλα
όπως ξεχνιέται το καθημερινό φαΐ
που μας κρατάει ορθούς.
Όλα, έξω από κείνη τη στιγμή
που μέσα στο συνωστισμό του υπόγειου τρένου
κρατήθηκες στο μπράτσο μου.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να αποδώσεις τους λόγους για τους οποίους, σύμφωνα με τον συντάκτη του κειμένου 1, οι άνθρωποι επιθυμούν να συνυπάρχουν.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

16232

Να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο στο Κείμενο 1 γίνεται, γλωσσικά και νοηματικά, η μετάβαση από την πρώτη στη δεύτερη παράγραφο.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 να βρεις τις ρηματικές διατυπώσεις, οι οποίες σε τρία σημεία δηλώνουν βεβαιότητα και σε δύο σημεία δηλώνουν πιθανότητα. Να εντοπίσεις και να καταγράψεις τις διατυπώσεις αυτές (μονάδες 10) και να δικαιολογήσεις την επιλογή τους με κριτήριο το νόημα των προτάσεων ή περιόδων λόγου στις οποίες βρίσκονται (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια σκηνή φαίνεται ότι έχει εντυπωθεί ανεξίτηλα στην ψυχή και τη μνήμη του ποιητικού υποκειμένου στο Κείμενο 2 και γιατί (μονάδες 10); Πιστεύεις ότι στη ζωή τέτοιες στιγμές πρέπει να μένουν στη μνήμη μας και για ποιους λόγους (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

16232-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με το κείμενο, οι μαθητές/-τριες μπορούν να εντοπίσουν τους εξής λόγους που δικαιολογούν την επιθυμία των ανθρώπων να συνυπάρχουν:

- δημιουργείται μία θεμελιώδης μονάδα που συμβάλλει στην ανθρώπινη εξέλιξη
- ικανοποιείται η ανάγκη ψυχικής πλήρωσης για στοργή, οικειότητα, αναγνώριση, εμπιστοσύνη
- δημιουργείται η βάση, ο πυρήνας, μιας ευρύτερης κοινωνικής ομάδας
- επιτυγχάνεται η γνωριμία-αναγνώριση των πραγματικών αναγκών και των δύο συντρόφων
- απομακρύνεται, μέσω της αγάπης, η των ημερών μας αποξένωση και αλλοτρίωση
- εξουδετερώνεται ο εγωισμός, παρόλο που μια σχέση μπορεί να θεωρείται δέσμευση του “εαυτού”
- βελτιώνεται και ωριμάζει η σωματική και πνευματική ανάπτυξη κάθε συντρόφου, καθώς και του ζευγαριού, ανεξαρτήτως του πώς θα καταλήξει η σχέση τους
- καλλιεργείται η δεξιότητα κατανόησης του επικοινωνιακού πλαισίου/γλωσσικού κώδικα, ώστε να παραμερίζονται οι παρεξηγήσεις που δημιουργούνται μεταξύ δύο συνομιλητών/συντρόφων κ.ά.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Για τη γλωσσική και νοηματική μετάβαση από την πρώτη στη δεύτερη παράγραφο, ο συγγραφέας επέλεξε τη λέξη **ωστόσο** (μια λέξη, ένας σύνδεσμος, που εκφράζει αντίθεση-εναντίωση). Με τον τρόπο αυτό, επιτυγχάνεται η συνοχή δηλ. η μορφική (λεκτική) σύνδεση μεταξύ των δύο παραγράφων του κειμένου, ενώ αναδεικνύεται το είδος της νοηματικής σχέσης που υπάρχει ανάμεσα στις δύο παραγράφους (συνεκτικότητα). Με την επιλογή της λέξης αυτής αναιρείται με κατάλληλη επιχειρηματολογία στη 2^η παράγραφο ότι η σχέση δύο συντρόφων είναι αποτέλεσμα ενός μόνον παράγοντα.

Έτσι, η μετάβαση γίνεται μέσω της άρσης της πεποίθησης ότι οι άνθρωποι γίνονται ζευγάρια, για να καλύψουν μόνον ψυχοκοινωνικές ανάγκες. Αντιθέτως, υπάρχουν και άλλοι εξίσου σοβαροί λόγοι.

16232-Λύση

Η συνεκτικότητα του κειμένου δηλ. η νοηματική συνάφεια/σύνδεση στο περιεχόμενο μεταξύ των παραγράφων του κειμένου επιτυγχάνεται με την επανάληψη της λέξης σχέση (ή και των λέξεων *δεσμός, συνένωση, δέσμευση*).

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αναφερθεί και στην αλληλουχία (χωρίς να απαιτείται) του κειμένου π.χ. στην ομαλή ακολουθία των χρόνων στα ρήματα των δύο παραγράφων, στη χρήση ενιαίου και σταθερού ύφους σε όλη την έκταση του συγκεκριμένου κειμενικού είδους κ.ά.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο/η μαθητής/-τρια εντοπίζει στην τρίτη παράγραφο του κειμένου (*Βεβαίως, μια σχέση ερωτική [...]* τη διάλυση της σχέσης αυτής) τις παρακάτω ρηματικές διατυπώσεις, οι οποίες δηλώνουν:

Βεβαιότητα:

-*(Βεβαίως) δεν εξελίσσεται πάντα ομαλά.*

-*Δεν μπορούμε να παραβλέψουμε...[...] πράγμα που σημαίνει*

-*σίγουρα χαρακτηρίζουν τον τρόπο συμπεριφοράς του κάθε συντρόφου.*

Πιθανότητα:

-*κάποια στιγμή ή κάποιες στιγμές [...] η σύγκρουση μπορεί να είναι το πιθανότερο ενδεχόμενο.*

-*μπορεί είτε να οδηγήσει σε μια τελική ωρίμανση και να εγκαταστήσει ένα στέρεο status σχέσης είτε να οδηγήσει στην τελική απομάκρυνση (μονάδες 10).*

A. Η επιλογή της βεβαιότητας έγινε με κριτήριο το νόημα των προτάσεων ή περιόδων λόγου στις οποίες βρίσκονται και, συμπερασματικά, σχετίζονται με τον *μεγάλο βαθμό βεβαιότητας* του συντάκτη του κειμένου ότι οι ανθρώπινες σχέσεις είναι αναγκαίες παρόλο που, επειδή ακριβώς είναι περίπλοκες, είναι δύσκολο να γνωρίζεις την κατάληξή τους.

B. Η επιλογή της πιθανότητας έγινε για να εκφραστεί η αναγκαιότητα, επιθυμία κλπ. του γράφοντος, ώστε να υπάρχει σύμπνοια στις σχέσεις του ζευγαριού. Αναφέρονται αιτίες-αφορμές μιας συγκρουσιακής σχέσης ανάμεσα σε ένα ζευγάρι. Υπάρχει πιθανότητα, εάν γνωρίζεις τις αιτίες, να προβλέψεις και να καταπολεμήσεις πιο εύκολα τα δυσάρεστα αποτελέσματά τους. Επιπλέον, μπορείς πιο εύκολα να παίρνεις και να δίνεις ό,τι ωφελεί και τους δύο συντρόφους (μονάδες 5).

Επισήμανση: Ο/η μαθητής δεν υποχρεούται να αναφερθεί στην τροπικότητα.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η σκηνή που έχει εντυπωθεί ανεξίτηλα στην ψυχή και τη μνήμη του ποιητικού υποκειμένου εντοπίζεται στους τρεις τελευταίους στίχους «*μέσα στο συνωστισμό του υπόγειου τρένου κρατήθηκες στο μπράτσο μου*», η οποία υποβοηθά/συμβάλλει στο εξαγωγή του τελικού νοήματος

16232-Λύση

του ποιήματος και χρωματίζει το υφολογικό αποτέλεσμά του. Επιπλέον, το σκηνικό που εξελίσσεται συνδέεται και με τον τίτλο του έργου «Το υπόγειο τρένο».

Στον πρώτο στίχο (*Κι έπειτα τα χρόνια θα περάσουν*), καθώς και στους επόμενους στίχους, ο ποιητής μας προϊδεάζει ότι ο «πανδαμάτωρ» χρόνος θα παρασύρει και θα σβήσει τα πάντα. Ακόμη και το βασικό θέμα στο περικλειστο σύμπαν του ποιητή, το φαγητό, χάνει τις ουσιαστικές και κοινωνικές προεκτάσεις του. Κι όμως τα πράγματα, οι καταστάσεις, τα συναισθήματα κινούνται σε μία πορεία που, στο τέλος και εντελώς ξαφνικά, αλλάζει και σε μία στιγμή το ποίημα πλημμυρίζει από τη δύναμη μιας αλησμόνητης αγάπης, η οποία εκφράζεται χωρίς έντονο λυρισμό, αλλά με έναν ιδιότυπο και ρεαλιστικό τρόπο. Άρα, οι όγκοι βουνών και πέτρες που θα παρεμβληθούν, περνώντας τα χρόνια της ζωής του ποιητικού υποκειμένου συνειδητά-ασυνείδητα/εκούσια-ακούσια, δεν θα μπορέσουν να διαγράψουν ή να μειώσουν τη δύναμη της μοναδικής αυτής σχέσης.

Γιατί και πώς γίνεται αυτό; Διαφαίνεται ότι:

- υπήρχε αμοιβαία εμπιστοσύνη και αγάπη μεταξύ των δύο αυτών προσώπων/συντρόφων
- ήταν αρκετή μια στιγμή κι ένα απλό άγγιγμα για να μετασχηματιστεί ο κόσμος και να αλλάξει η κατάσταση των πραγμάτων και των ανθρώπινων σχέσεων. Ο κόσμος απέκτησε μια νέα διάσταση
- αναγνωρίστηκε η ανάγκη δημιουργίας κλίματος συντροφικότητας, έστω και φευγαλέας
- αναδύθηκε με τόνο εξομολογητικό και με ελεγχόμενη συγκίνηση ό,τι αξίζει να θυμάται το ποιητικό υποκείμενο, βλέποντας τον κόσμο με τη φρεσκάδα ενός νέου ανθρώπου
- σημασιοδότησε με άλλον τρόπο την έννοια του καθημερινού τρόπου μετακίνησης και του ταξιδιού μέσα σε ένα υπόγειο τρένο (Στο επίπεδο του πραγματικού, κυρίαρχο στοιχείο θα ήταν η δυσφορία από τον συνωστισμό. Στο δημιουργικό επίπεδο της ποίησης, το υποκείμενο αισθάνθηκε πληρότητα) (μονάδες 10).

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να μετατραπεί σε αυτόπτη μάρτυρα και να κάνει το δικό του ταξίδι στο «υπόγειο» τρένο. Μπορεί, επίσης, να ταξιδέψει με φαντασία και δημιουργικότητα κάτω από την επιφάνεια των πραγμάτων και των γεγονότων, όπως κυλά το υπόγειο τρένο κάτω από την επιφάνεια της γης. Αξίζει να εντοπίσει ανάμεσα στους οικείους ή και σε αυτούς που θα ήθελε να επισκεφτεί χώρους, πρόσωπα της καθημερινότητας και «στιγμιότυπα» που ασκούν μια ξεχωριστή έλξη επάνω του και, κυρίως, που θα ξέρει γιατί πρέπει να τα εκτιμήσει στο παρόν και δεν πρέπει να τα λησμονήσει στο μέλλον (μονάδες 5). Το κείμενο θα πρέπει να είναι καλά οργανωμένο, νοηματικά/γλωσσικά με απόδοση του χαρακτήρα του κειμενικού είδους που θα επιλεγεί από τον/την έφηβο/-η, με κατάλληλη σύνδεση επικοινωνιακού πλαισίου-συγκεκριμένου-περικειμένου-ύφους κλπ.

Κείμενο 1**Παράγοντες που επηρεάζουν την νεανική συμπεριφορά**

Το κείμενο έχει αντληθεί από μεταπτυχιακή εργασία που εκπονήθηκε το 2013 με τίτλο: «Νεανική παραβατικότητα στον Νομό Ηρακλείου Κρήτης. Μελέτη περίπτωσης», Ελευθέριος Κωστένης, Φλώρινα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγικό τμήμα Νηπιαγωγών.

Οι νέοι που μεγαλώνουν σε ασταθές οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον θεωρείται ότι παρουσιάζουν αυξημένες πιθανότητες επικινδυνότητας ανάπτυξης αποκλίνουσας συμπεριφοράς, αφού εκτίθενται σε αρνητικές επιρροές. Ανάλογα με το είδος και τον βαθμό ισχύος αυτών των επιρροών, τα ασταθή περιβάλλοντα μπορεί να ευνοήσουν την ανάπτυξη αντικοινωνικής συμπεριφοράς στα παιδιά, γεγονός που συχνά οδηγεί σε ποινική και αποκλίνουσα συμπεριφορά στη μετέπειτα ζωή τους. Η νεανική παραβατική συμπεριφορά επηρεάζεται από μια σειρά ποικίλων παραγόντων μεταξύ των οποίων είναι η οικογένεια, η κοινωνικοοικονομική τάξη και οι εκπαιδευτικές εμπειρίες.

Το οικογενειακό περιβάλλον διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο στην ψυχοσωματική ανάπτυξη των ανηλίκων. Η οικογένεια μεταλαμπαδεύει στους νέους κανόνες, αξίες και πρότυπα συμπεριφοράς, τα οποία αποτελούν καταλυτικούς παράγοντες για τη δημιουργία της εσωτερικής δομής της προσωπικότητας, καθώς και για τις μετέπειτα πεποιθήσεις και τα πρότυπα που ενστερνίζονται οι νέοι. Μέσα από την οικογενειακή μονάδα τα παιδιά μαθαίνουν το μεγαλύτερο μέρος των κανόνων που σχετίζονται με την αλληλεπίδρασή τους με τα υπόλοιπα μέλη του κοινωνικού συνόλου, αναπτύσσοντας διαπροσωπικές και λειτουργικές σχέσεις. Οι οικογένειες οι οποίες χαρακτηρίζονται από εσωτερική ισορροπία και συμβιώνουν σε ένα υγιές και αρμονικό περιβάλλον καθοδηγούν τα μέλη τους σχετικά με το πώς να αλληλεπιδρούν με τους γύρω τους σύμφωνα με λειτουργικά πρότυπα συμπεριφοράς. Αντίθετα, ένα αντικοινωνικό και νοσηρό οικογενειακό περιβάλλον διαπαιδαγωγεί τα μέλη του σύμφωνα με δυσλειτουργικούς κανόνες συμπεριφοράς. Έτσι, συμπεραίνουμε πως η οικογένεια δημιουργεί τις προδιαγραφές για την ανάπτυξη συμπεριφοράς σύμφωνης ή μη με τους κανόνες του κοινωνικού συνόλου.

Στο παρελθόν υπήρχε η παραδοχή ότι τα παιδιά που προέρχονταν από φτωχικό και εργατικής τάξης υπόβαθρο κατατάσσονταν σε μια «τάξη υψηλού κινδύνου» και ότι είναι πολύ πιθανό να αναπτύξουν παραβατική συμπεριφορά. Η αντίληψη αυτή συνεχίστηκε μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 1960 όπου οι ειδικοί ερευνητές υποστήριζαν ότι το ταξικό υπόβαθρο ήταν μια

16236

σημαντική επεξηγηματική μεταβλητή για την παραβατική τάση. Το τεκμήριο αυτό έκτοτε έχει αμφισβητηθεί έντονα, διότι τα στατιστικά στοιχεία άρχισαν να δείχνουν κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960 ότι η εγκληματικότητα αποτελεί επίσης συχνό φαινόμενο μεταξύ των νέων της μεσαίας τάξης.

Κείμενο 2

[Ο κυρ – Γιώργος]

Το λογοτεχνικό έργο με τίτλο «Το πρώτο βήμα» ανήκει στον πεζογράφο Γιάννη Λεγκάκη και δημοσιεύτηκε στο Περιοδικό «Διαγώνιος», τεύχος 14, Μάιος-Αύγουστος 1976, σελ. 165-179, (Προσαρμογή στις ανάγκες της εξέτασης).

Στη γειτονιά μου, τρεις πόρτες πιο κάτω, έμενε μια γιαγιά, η θεια-Κατερίνη, γνωστή σ' όλο το χωριό για την καλοσύνη της και τα γιατροσόφια της. Εμένα, μ' αγαπούσε ιδιαίτερα, γιατί της έκανα όλα τα θελήματα¹. Μ' έστελνε στην αγορά, στη βρύση, στην εκκλησιά, να πάω καμιά λειτουργιά, κι όχι μόνο έτρεχα πάντα πρόθυμα, αλλά καθόμουν ώρες ολόκληρες μαζί της ακούγοντάς την να μου διηγείται τις περιπέτειες της ζωής της, που σε μένα φαίνονταν φανταστικές σαν παραμύθια. Άρχιζε απ' την παιδική της ηλικία [...] κι ύστερα πάλι θυμόταν με παράπονο τον άτυχο άντρα της, που τον έχασε πρόωρα, μένοντας χήρα με τέσσερα ορφανά, και κατέληγε στα παιδιά της, με τόσους κόπους και θυσίες τ' ανάστησε, για να γίνουν σήμερα όλοι τους νοικοκυραίοι. Ο μεγάλος της καημός όμως ήταν ο δεύτερος γιος της, ο κυρ-Γιώργος, που έμεινε ανύπαντρος, γεροντοπαλίκαρα. Ο κυρ-Γιώργος είχε πατζατζήτικο¹ στη Θεσσαλονίκη κι έβγαζε λεφτά με ουρά. Όσο όμως κι αν τον παρακαλούσε η γρια μάνα του, όσο κι αν τον πίεζαν οι συγγενείς του, δεν έλεγε να παντρευτεί. Σ' αυτόν κοντά ήθελε να με στείλει η θεια-Κατερίνη, για να μη παιδεύουμαι στα χωράφια.

[...] Τον κυρ-Γιώργο τον γνώριζα από μικρός. Έρχονταν ταχτικά στο χωριό, κυρίως το χειμώνα, κι έβγαινε για κυνήγι. Ήταν δεινός κυνηγός. Ποτέ δεν γύριζε μ' άδεια χέρια. Ήταν ψηλός και γεμάτος, με επιβλητικό παράστημα και αρχοντική περπατησιά. Είχε μεγάλο πρόσωπο, λίγο παχουλό και καλοσυνάτο. Ομορφάντρας. Τα πλούσια μαλλιά του, χτενισμένα πίσω ολόγισα μ' ένα ελαφρό γκρι στους κροτάφους, του έδιναν ύφος μεγαλοεπιχειρηματία. Γενικά ήταν άνθρωπος που ενέπνεε συμπάθεια κι εμπιστοσύνη.

ΘΕΜΑΤΑ

---

¹ εστιατόριο που σερβίρει ένα είδος σούπας, πιάτου που παρασκευάζεται από διαφόρων ειδών κρέατα (στομάχι, πόδια του ζώου) πολύ θρεπτική.

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)**1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)**

Πώς το οικογενειακό περιβάλλον, σύμφωνα με το Κείμενο 1, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του εφήβου και κατ' επέκταση στην εκδήλωση ή μη παραβατικής συμπεριφοράς; (50 - 60 λέξεις)

Μονάδες 10**2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)**

Η 3^η παράγραφος του Κειμένου 1 οργανώνεται δομικά με την τεχνική της σύγκρισης – αντίθεσης. Ποια είναι τα σκέλη της (μονάδες 4) και τι θέλει να πετύχει με αυτήν ο συγγραφέας (μονάδες 6);

Μονάδες 10**3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)**

α. Η νεανική παραβατική συμπεριφορά επηρεάζεται από μια σειρά ποικίλων παραγόντων... (1^η παράγραφος)

β. Αντίθετα, ένα αντικοινωνικό και νοσηρό οικογενειακό περιβάλλον διαπαιδαγωγεί τα μέλη του σύμφωνα με δυσλειτουργικούς κανόνες συμπεριφοράς. (2^η παράγραφος)

γ. Το τεκμήριο αυτό έκτοτε έχει αμφισβητηθεί έντονα... (3^η παράγραφος)

Ποιο είναι το είδος της σύνταξης (ενεργητική ή παθητική) που χρησιμοποιείται στα παραπάνω χωρία του Κειμένου 1 (μονάδες 6); Να μετατρέψεις τη σύνταξη στην αντίθετη από αυτήν που σε κάθε χωρίο αναγνώρισες (μονάδες 3)

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)**

Πώς ερμηνεύεις την αντίδραση της μητέρας στην άρνηση του γιου της να παντρευτεί με βάση τα στερεότυπα της εποχής εκείνης για τον άνδρα και τον θεσμό του γάμου; (μονάδες 5). Συμφωνείς ή διαφωνείς μαζί της, λαμβάνοντας υπόψη και τα σημερινά δεδομένα; (μονάδες 10). Η απάντησή σου να τεκμηριώνεται με αναφορές στο Κείμενο 2 και να εκτείνεται σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

16236-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με το Κείμενο 1, όταν η κατάσταση στην οικογένεια είναι ασταθής, είναι πιθανότερο τα παιδιά να αναπτύξουν παραβατική συμπεριφορά. Η οικογένεια έχει καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση του νεανικού ήθους με τις αξίες και τα πρότυπα συμπεριφοράς που προσφέρει και επηρεάζουν την κοινωνική αλληλεπίδραση του νέου. Όταν στην οικογένεια δεν υπάρχει ισορροπία και υγιές περιβάλλον, τότε γίνεται προβληματική η κοινωνική συμπεριφορά του νέου.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η σύγκριση - αντίθεση στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 1 έχει ως σκέλη:

α. Η αντίληψη που ίσχυε στο παρελθόν, ως τις αρχές της δεκαετίας του 60, ότι τα παιδιά που προέρχονταν από φτωχικό και εργατικής τάξης υπόβαθρο κατατάσσονταν σε μια «τάξη υψηλού κινδύνου»

β. Η αμφισβήτηση αυτής της αντίληψης από τη δεκαετία του 60 και έπειτα, καθώς οι ειδικοί πλέον τάσσονται με την άποψη ότι η εγκληματικότητα αποτελεί, επίσης, συχνό φαινόμενο μεταξύ των νέων της μεσαίας τάξης.

Με τη σύγκριση – αντίθεση, η οποία έχει ως βάση της τα αποτελέσματα σχετικών ερευνών, ο συγγραφέας επιδιώκει να αποδείξει ότι δεν είναι η κοινωνική θέση του ατόμου κύρια αιτία για την εκδήλωση της νεανικής παραβατικότητας, αλλά το οικογενειακό περιβάλλον, όπως ανέπτυξε στην προηγούμενη παράγραφο.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Αναγνώριση είδους σύνταξης:

16236-Λύση

α. Παθητική σύνταξη.

β. Ενεργητική σύνταξη

γ. Παθητική σύνταξη

Μετατροπή:

α. Μια σειρά ποικίλων παραγόντων επηρεάζουν τη νεανική παραβατική συμπεριφορά.

β. Αντίθετα, από ένα αντικοινωνικό και νοσηρό οικογενειακό περιβάλλον διαπαιδαγωγούνται τα μέλη του σύμφωνα με δυσλειτουργικούς κανόνες συμπεριφοράς.

γ. (Οι ειδικοί) έχουν αμφισβητήσει έντονα έκτοτε αυτό το τεκμήριο.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο/η μαθητής/μαθήτρια, με αφόρμηση το Κείμενο 2, αναμένεται να:

- σχολιάσει και ερμηνεύσει τη στάση και την επιμονή της μητέρας και των συγγενών, προκειμένου ο κυρ-Γιώργης να αλλάξει άποψη (και να παντρευτεί)
- αναπτύξει την αναγνωστική του ανταπόκριση, συνδέοντας την άρνηση του γιου να υποταχθεί στις επιθυμίες και τις αντιδράσεις του κοινωνικού συνόλου και να παντρευτεί σε σχέση με το σήμερα
- αναφερθεί στη γονεϊκή προσπάθεια, εδώ της μητέρας - ή και εν γένει των συγγενικών προσώπων - να επηρεάζουν τους νέους στη λήψη σοβαρών αποφάσεων που αφορούν τη ζωή τους και το μέλλον τους
- αναδείξει τις προσπάθειες της μητέρας να ανταποκριθεί μόνη της (λόγω του θανάτου του «άτυχου» άντρα της) στις ανάγκες της οικογένειάς της και την προστασία των παιδιών της από αντικοινωνικές συμπεριφορές (για να γίνουν σήμερα όλοι τους νοικοκυραίοι)
- τηρήσει για την ερμηνευτική του/της προσέγγιση το όριο των 100-150 λέξεων.

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται στο β' σκέλος αυτού του θέματος θεωρείται αποδεκτή,

εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/τεκμηριωθεί με στοιχεία/χωρία του κειμένου και χωρίς να

δίνεται με τρόπο αυθαίρετο ή να μην αξιολογεί τον χωροχρόνο που εξελίσσονται τα γεγονότα.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Πολεμώντας τη μοναξιά της τρίτης ηλικίας

Το κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο του Νίκου Ευσταθίου και δημοσιεύθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2019 στην εφημερίδα Καθημερινή.

«Για αναρίθμητους ανθρώπους του πλανήτη, η μοναξιά έχει εξελιχθεί σε θλιβερή πραγματικότητα της σύγχρονης ζωής». Τάδε έφη¹, ακριβώς ένα χρόνο πριν, η 42χρονη Τρέισι Κράουτς, η πρώτη υπουργός Μοναξιάς του Ηνωμένου Βασιλείου, όταν ανέλαβε το καινούργιο πόστο της, με στόχο να καταπολεμήσει την αποξένωση που προκαλούν οι σύγχρονοι ρυθμοί ζωής στην τρίτη ηλικία. Πράγματι, καθώς η επικοινωνία μπαίνει ολοκληρωτικά στο πλαίσιο της ψηφιακής εποχής και ενώ τα χάσματα των γενεών αυξάνονται σημαντικά, οι ηλικιωμένοι του πλανήτη αντιμετωπίζουν ανησυχητικά περισσότερη μοναξιά. Στην Ιαπωνία, το φαινόμενο των μοναχικών θανάτων των ηλικιωμένων είναι τόσο σύνηθες, που απέκτησε πλέον το ξεχωριστό όνομα Kodokushi, ενώ, σύμφωνα με έρευνα του 2010, πάνω από το ένα τρίτο των Αμερικανών πολιτών άνω των 60 αισθάνεται μοναξιά. Τέτοια είναι η έκταση της πρόκλησης, την οποία αντιμετωπίζει η τρίτη ηλικία, που ο πρώην γενικός χειρουργός των ΗΠΑ Βίβεκ Μούρθι χαρακτήρισε τη μοναξιά ως επιδημία και ανέφερε ότι η κοινωνική απομόνωση «σχετίζεται με μείωση της διάρκειας ζωής συγκρίσιμη με εκείνη που προκαλείται από το κάπνισμα 15 τσιγάρων την ημέρα».

Ωστόσο, ανά τον κόσμο, δεκάδες συγκινητικές πρωτοβουλίες απαντούν στην αποξένωση της τρίτης ηλικίας δημιουργώντας νέες συνθήκες για κοινωνική ένταξη και αλληλεπίδραση. Μία από αυτές βρίσκεται στην κεντρική εκθεσιακή αίθουσα του Museo Civico, στη γραφική Βιτσέντζα της Ιταλίας, όπου δύο φορές την εβδομάδα συναντά κανείς μια εντυπωσιακή ξύλινη σκηνή. Επάνω της φιλοξενείται ένα πρωτόγνωρο θέαμα: τα απογεύματα δεκάδες άτομα χορεύουν με τον δικό τους ρυθμό. Οι περισσότεροι είναι ηλικιωμένοι ασθενείς που πάσχουν από τη νόσο του Πάρκινσον, ωστόσο πλαισιώνονται από εφήβους, τουρίστες, μετανάστες και ανθρώπους όλων των κοινωνικών στρωμάτων. Καλούνται όλοι μαζί να αντλήσουν έμπνευση από τους μοντέρνους πίνακες με τα έντονα γεωμετρικά σχέδια που κοσμούν την αίθουσα και να μεταφέρουν με την κίνησή τους τη ροή της ενέργειας και της ζωτικότητας που κρύβουν μέσα τους.

Οι ερασιτέχνες χορευτές είναι κομμάτι της πρωτοβουλίας σύγχρονου χορού που ονομάζεται «Dance Well» και βασίζεται στον χορό ως θεραπεία και τεχνική κοινωνικής ενσωμάτωσης για

¹ Τάδε έφη: αυτά είπε.

άτομα που πάσχουν από τη γνωστή νόσο. Κάθε Δευτέρα και Παρασκευή, περίπου 70 άτομα περιφέρονται στις αίθουσες του μικρού μουσείου, ενώ ένας δάσκαλος και χορογράφος τούς καλεί να κινηθούν κατά μήκος των διαδρόμων και να ανταποκριθούν στα καλλιτεχνικά ερεθίσματα με την κίνησή τους. Μερικοί χαράσσουν τα δικά τους χορευτικά μονοπάτια, ενώ κάποιοι δημιουργούν τροχιές που αλληλεπιδρούν με άλλους χορευτές, με αποτέλεσμα τη θεραπευτική φυσική επαφή με άλλους ανθρώπους που σπάνια βιώνουν οι πάσχοντες ηλικιωμένοι.

«Όλα ξεκίνησαν από την ιδέα –την οποία αργότερα επιβεβαίωσε και η επιστήμη– πως ο σύγχρονος χορός μπορεί να βοηθήσει τους ανθρώπους που πάσχουν από Πάρκινσον να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους», αναφέρει ο Ντανιέλε Βόλπε, διευθυντής θεραπευτικού κέντρου στο Ινστιτούτο Πάρκινσον της Ιταλίας. «Πρέπει να βρούμε νέα μοντέλα θεραπείας και αποκατάστασης πέρα από τις συμβατικές μεθόδους», προσθέτει, ενώ προειδοποιεί πως οι 6,9 εκατομμύρια ασθενείς που πάσχουν από τη νόσο κινδυνεύουν να διπλασιαστούν μέχρι το 2040.

Κείμενο 2

Η ψυχές των γερόντων

Το ποίημα του Κωνσταντίνου Π. Καβάφη, στο οποίο διατηρήθηκε η ιδιότυπη καθαφική ορθογραφία, περιλαμβάνεται στην έκδοση «Τα Ποιήματα», Τ. Α 1897 - 1918, Ίκαρος 1963, την οποία επιμελήθηκε ο Γ. Π. Σαββίδης.

Μες στα παληά τα σώματά των τα φθαρμένα
 κάθονται των γερόντων η ψυχές.
 Τι θλιβερές που είναι η πτωχές
 και πώς βαρύνονται την ζωή την άθλια που τραβούνε.
 Πώς τρέμουν μην την χάσουνε και πώς την αγαπούνε
 η σαστισμένες κι αντιφατικές
 ψυχές, που κάθονται —κωμικοτραγικές—
 μες στα παληά των τα πετσιά τ' αφανισμένα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο φύλλο σου δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος.

- α. Η μοναξιά πλήττει κυρίως τους ηλικιωμένους ανθρώπους.
- β. Δε γίνεται καμία προσπάθεια για την αποφυγή της κοινωνικής απομόνωσης των ηλικιωμένων.
- γ. Ο χορός μπορεί να αξιοποιηθεί ως μέσο κοινωνικοποίησης.
- δ. Οι ηλικιωμένοι άνθρωποι δεν έχουν πολλές ευκαιρίες φυσικής επαφής με άλλους ανθρώπους.
- ε. Η θεραπεία μέσω του χορού είναι μια συμβατική μέθοδος θεραπείας.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1, ο λόγος οργανώνεται με περιγραφή ή με αφήγηση; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με συντομία.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις πέντε ουσιαστικά ή επίθετα που περιγράφουν μια αρνητική κατάσταση στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 και πέντε αντίστοιχες λέξεις (και γραμματικούς τύπους) στην παράγραφο 2 που περιγράφουν μια θετική και αισιόδοξη κατάσταση (μονάδες 10). Να δικαιολογήσεις την παρουσία τους σε σχέση με την πρόθεση του συντάκτη σε αυτό το τμήμα του κειμένου.(μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιον προβληματισμό θέτει, κατά τη γνώμη σου, το ποιητικό υποκείμενο; Συμφωνείς με την άποψή του; Να αναπτύξεις τις σκέψεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

16397-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- α. Λ
- β. Λ
- γ. Σ
- δ. Σ
- ε. Λ

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο λόγος οργανώνεται με περιγραφή, καθώς περιγράφεται μια συγκινητική πρωτοβουλία χορο-θεραπείας για την ενσωμάτωση των ηλικιωμένων, η οποία λαμβάνει χώρα στη Βιντσέτσα της Ιταλίας.

Ως στοιχεία για τεκμηρίωση της απάντησης μπορούν να αξιοποιηθούν ενδεικτικά κάποια από τα παρακάτω:

- Στο απόσπασμα απαντούν πολλά επίθετα, χαρακτηριστικό στοιχείο της γλώσσας της περιγραφής, καθώς τα επίθετα αποδίδουν με ακρίβεια τις ιδιότητες των περιγραφόμενων αντικειμένων (κεντρική εκθεσιακή, εντυπωσιακή ξύλινη, πρωτόγνωρο, δεκάδες, μοντέρνους, έντονα γεωμετρικά, μικρού, θεραπευτική φυσική κ.ά.)
- Όλα τα ρήματα στο συγκεκριμένο απόσπασμα βρίσκονται στον ενεστώτα. Απαντούν αρκετά συνδεδετικά ρήματα για παράθεση χαρακτηριστικών (π.χ. είναι ηλικιωμένοι ασθενείς, οι ερασιτέχνες χορευτές είναι κομμάτι) και κυρίως ρήματα δράσης για περιγραφή συμπεριφορών (χορεύουν, περιφέρονται, χαράσσουν, αλληλεπιδρούν, δημιουργούν κ.ά.).
- Απαντούν, επίσης, αρκετοί προσδιορισμοί που δηλώνουν την οργάνωση του λόγου με άξονα τον χώρο (στην κεντρική εκθεσιακή αίθουσα, επάνω, στις αίθουσες του μικρού μουσείου κατά μήκος κ.ά.)

16397-Λύση

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ουσιαστικά ή επίθετα που περιγράφουν μια αρνητική κατάσταση στην παράγραφο 1:

θλιβερή,

υπουργός Μοναξιάς,

αποξένωση,

χάσματα των γενεών,

μοναχικών θανάτων,

επιδημία,

κοινωνική απομόνωση,

μείωση της διάρκειας ζωής,

έκταση της πρόκλησης.

Ουσιαστικά ή επίθετα που περιγράφουν μια θετική και αισιόδοξη κατάσταση στην παράγραφο 2:

δεκάδες συγκινητικές πρωτοβουλίες,

νέες συνθήκες,

κοινωνική ένταξη,

αλληλεπίδραση,

πρωτόγνωρο θέαμα,

ροή ενέργειας,

ζωτικότητα.

Πρόθεση του συντάκτη είναι η ευαισθητοποίηση των αναγνωστών για τη μοναξιά που βιώνουν οι άνθρωποι τρίτης ηλικίας. Στην πρώτη παράγραφο, εκτίθενται το μέγεθος και η σοβαρότητα του προβλήματος της μοναξιάς των ηλικιωμένων ανθρώπων και, στη συνέχεια, ακολουθεί η παρουσίαση μιας συγκινητικής πρωτοβουλίας κοινωνικής ενσωμάτωσης των ηλικιωμένων μέσα από τη χορο-θεραπεία, η οποία αναδεικνύεται ως μια καλή πρακτική αντιμετώπισης του προβλήματος.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να αναδείξει μέσα από την απάντησή του/της τον προβληματισμό του ποιητικού υποκειμένου γύρω από:

- τη φθορά που προκαλεί ο χρόνος στο ανθρώπινο σώμα (*Μες στα παληά τα σώματά των τα φθαρμένα, μες στα παληά των τα πετσιά τ' αφανισμένα*)

16397-Λύση

- την αντιφατική στάση των ηλικιωμένων ανθρώπων απέναντι στη ζωή (και πώς βαρύνονται την ζωή την άθλια που τραβούνε / Πώς τρέμουν μην την χάσουνε και πώς την αγαπούνε / η σασισμένες κι αντιφατικές / ψυχές, που κάθονται — κωμικοτραγικές)
- τη στάση των άλλων απέναντι στους ηλικιωμένους (Τι θλιβερές που είναι η πτωχές / την ζωή την άθλια που τραβούνε).

Κείμενο 1

Η ανατομία της αγάπης και το παράδοξο του έρωτα

Το κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο της Χριστίνας Πετρέλλη και δημοσιεύθηκε στις 9 Σεπτεμβρίου 2019 στον ιστότοπο <https://www.psychology.gr>

Στην πραγματικότητα, λίγοι άνθρωποι στην σύγχρονη εποχή έχουν απαλλαγεί από τις αγωνίες των ερωτικών σχέσεων. Αυτές οι αγωνίες έρχονται σε πολλές μορφές: φιλώντας πάρα πολλούς βατράχους στον δρόμο προς τον γοητευτικό πρίγκιπα ή την όμορφη πριγκίπισσα, προσηλωμένη αναζήτηση στο διαδίκτυο, μοναχική επιστροφή από μπαρ, πάρτι ή ραντεβού στα τυφλά.

Ακόμα, κι όταν οι σχέσεις σχηματιστούν, οι αγωνίες δεν σβήνουν, καθώς μπορεί να βαριέσαι, να είσαι ανήσυχος ή θυμωμένος μέσα σε αυτές, να ανταλλάσσεις οδυνηρές κουβέντες και να έχεις επώδυνες συγκρούσεις ή τελικά να βρεθείς σε σύγχυση, αμφιβολίες και την κατάθλιψη του χωρισμού ή του διαζυγίου. Αυτοί είναι μόνο μερικοί από τους τρόπους με τους οποίους η αναζήτηση της αγάπης είναι μια συγκλονιστικά δύσκολη εμπειρία από την οποία λίγοι άντρες και γυναίκες έχουν γλιτώσει. Αν μπορούσαμε να ακούσουμε τους ήχους των ανδρών και των γυναικών που αναζητούν αγάπη, θα ακούγαμε μια μακρά και δυνατή λιτανεία από στεναγμούς, λυγμούς, δάκρυα και σπαραγμούς.

Η ευτυχία μου είμαι εγώ, όχι εσύ. Όχι μόνο γιατί εσύ μπορεί να είσαι περαστικός, αλλά κι επειδή εσύ θέλεις να είμαι αυτό που δεν είμαι. Υπάρχει μια θαυμάσια φράση του Γκαίτε ¹ που περιέχει όλη την ειρωνεία αυτού του αλληλεπιδρώντος μηχανισμού. «Εγώ σ' αγαπώ. Αυτό όμως δεν έχει καμιά σχέση με σένα».

Οι γυναίκες παραπονιούνται ότι δεν ξέρουν τι περιμένουν οι άντρες και οι άντρες λένε ότι δεν καταλαβαίνουν τι θέλουν οι γυναίκες. Όπως είπε ο Λακάν ² με έναν στεναγμό: «οι ερωτευμένοι άνθρωποι είναι καταδικασμένοι να συνεχίζουν να μαθαίνουν την γλώσσα του άλλου επ' αόριστον,

---

¹ παγκοσμίως γνωστός Γερμανός ποιητής, μυθιστοριογράφος, δραματουργός, θεωρητικός της Τέχνης, φυσιοδίφης και φιλέλληνας (1749-1832).

² Γάλλος ψυχαναλυτής και ψυχίατρος (1901-1981). Οι ιδέες του άσκησαν σημαντική επίδραση στην κριτική θεωρία, τη λογοτεχνική θεωρία, τη γαλλική φιλοσοφία του 20ού αιώνα, την κοινωνιολογία, τη φεμινιστική θεωρία, τη θεωρία κινηματογράφου και την κλινική ψυχανάλυση.

16398

ψηλαφώντας, αναζητώντας τα κλειδιά, κλειδιά που είναι πάντα ανακλήσιμα³». Ο έρωτας είναι πάντα ένας λαβύρινθος από παρεξηγήσεις όπου η έξοδος δεν υπάρχει.

Κείμενο 2

Κόρη ευπειθής

Το απόσπασμα από το διήγημα με αυτόν τον τίτλο έχει αντληθεί από το βιβλίο της Αλεξάνδρας Παπαδοπούλου «Κόρη ευπειθής και άλλα διηγήματα», 1993, Αθήνα: Εκδ. Νεφέλη, σ.σ. 7-10.

Η κυρία Παρθενιάδου, επαινούσα την πρωτότοκόν της Αμαλίαν, λέγει αυτά σταυροκοπουμένη.

- Όχι να το καυχηθώ, έδωκα στα παιδιά ανατροφή. Με σέβονται και έξω από τα λόγια μου δε βγαίνουνε. Θεοσεβούμενα, ποτές τους νηστεία δε χαλνούνε. Εκείνη η Αμαλία μου (όχι να το παινεθώ), όλοι την λένε κορώνα των κοριτσιών. Άλλη να ήτανε τον κυρ Ιορδάνη άντρα της τον έπαιρνε; Ποτές δεν το 'κανε, μα η Αμαλία μου το χρυσό μου το κορίτσι τον πήρε, για να μην πη όχι σε μένα.

Καλά έκαμα και δεν τα 'μαθα πολλά γράμματα τα παιδιά μου, να πάρη ο νους τους αέρα και να θέλουνε να σηκώσουνε κεφάλι.

Τι έχει ο κυρ Ιορδάνης; νοικοκύρης άνθρωπος που έχει δέκα κλειδιά στην τσέπη του, από σπίτια και από μαγαζιά. Θα ζήσει σαν βασίλισσα και ύστερα αυτός με τα βουνά ίσια ίσια δε θα ζήσει, παίρνει έναν άντρα όπως τον θέλει. Πηγαίνω στο σπίτι της και την καμαρώνω⁴ του πουλιού το γάλα της φέρνει, αυτοί οι Ανατολίτηδες αγαπούν τη γυναίκα. Ας έχει την ευχή του Χριστού και της Παναγίας, που μ' άκουσε και τον πήρε.

Αν έπαιρνε κανένα παληκαράκι και ζούσε άσχημη ζωή, καλά ήτανε; Αμ' αυτά κι αυτά κάμνουν οι κοπέλλες και κακοπέφτουνε ή γένουνται γεροντοκόριτσα.

Αυτά λέγει η κ. Παρθενιάδου μονολογούσα (και εν ομηγύρει) χωρίς να πάρη αναπνοήν.

Η Αμαλία έγεινε κυρία Ιορδάνου και κατ' αρχάς την εμέθυσε ο πλούτος του γέροντος.

Έγεινε η κομψότερα γυνή του πολυθορύβου Πέραν, και αι ενδυμασίαι της εκίνουν την ζηλοτυπίαν όλων.

Δι' αυτό η κ. Παρθενιάδου έχαιρε τόσω πολύ δια την πρακτικήν ιδέαν και δια την επιτυχή εφαρμογήν της ιδέας ταύτης.

---

³ μπορούν να ανακληθούν, να τα πάρει κάποιος πίσω.

16398

Καμμιά δεν ετόλμησε να αποκαλέση «θύμα» την Αμαλία, τα θύματα δεν φαίνονται τόσω αστραπηβόλα και τόσω ευτυχή.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο φύλλο σου δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος.

- α. Οι περισσότεροι άνθρωποι στη σημερινή εποχή δεν αγωνιούν για τις ερωτικές σχέσεις.
- β. Η αγωνία για τις ερωτικές σχέσεις εκφράζεται με διαφορετικούς τρόπους.
- γ. Η αναζήτηση της αγάπης είναι μια επώδυνη εμπειρία.
- δ. Ο έρωτας ταλαιπωρεί περισσότερο τους άνδρες από τις γυναίκες.
- ε. Οι ερωτευμένοι άνθρωποι βρίσκονται σε μια διαρκή προσπάθεια κατανόησης του άλλου.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια του Κειμένου 1 επικαλείται συχνά τα λόγια καταξιωμένων στον χώρο τους προσώπων. Να εντοπίσεις δύο παραδείγματα στο κείμενο (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι θέλει να πετύχει με αυτήν την επιλογή της (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 πέντε περιπτώσεις στις οποίες χρησιμοποιείται η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 10) και να αιτιολογήσεις συνολικά την επιλογή της συντάκτριας με κριτήριο την πρόθεσή της (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Με σχετικές κειμενικές αναφορές να ερμηνεύσεις την οπτική με την οποία στο Κείμενο 2 η κυρία Παρθενιάδου αντιμετωπίζει τον γάμο της κόρης της. Είναι, κατά τη γνώμη σου, «θύμα» η Αμαλία ή όχι; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

16398-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- α. Λ
- β. Σ
- γ. Σ
- δ. Λ
- ε. Σ

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Παραδείγματα επίκλησης στην αυθεντία:

- Υπάρχει μια θαυμάσια φράση του Γκαίτε που περιέχει όλη την ειρωνεία αυτού του αλληλεπιδρώντος μηχανισμού. «Εγώ σ' αγαπώ. Αυτό όμως δεν έχει καμιά σχέση με σένα».
- Όπως είπε ο Λακάν με έναν στεναγμό: «οι ερωτευμένοι άνθρωποι είναι καταδικασμένοι να συνεχίζουν να μαθαίνουν την γλώσσα του άλλου επ' αόριστον, ψηλαφώντας, αναζητώντας τα κλειδιά, κλειδιά που είναι πάντα ανακλήσιμα».

Η συντάκτρια επικαλείται λόγια καταξιωμένων προσώπων, όπως του Γκαίτε και του Λακάν, προκειμένου να ενισχύσει την πειστικότητα των λόγων της με το κύρος της αυθεντίας, αλλά και να δηλώσει την ευρυμάθειά της.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ενδεικτικές περιπτώσεις στις οποίες χρησιμοποιείται η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας:

Η ανατομία της αγάπης και το παράδοξο του έρωτα / φιλώντας πάρα πολλούς βατράχους στον δρόμο προς τον γοητευτικό πρίγκιπα / προσηλωμένη αναζήτηση στο διαδίκτυο/ ραντε-βού στα τυφλά / οι αγωνίες δεν σβήνουν / οδυνηρές κουβέντες / επώδυνες συγκρούσεις / λιτανεία από στεναγμούς, λυγμούς, δάκρυα και σπαραγμούς / οι ερωτευμένοι άνθρωποι

16398-Λύση

είναι καταδικασμένοι / ψηλαφώντας, αναζητώντας τα κλειδιά / ένας λαβύρινθος από παρεξηγήσεις

Πρόθεση συντάκτριας: η συντάκτρια χρησιμοποιεί σε αρκετά σημεία τη μεταφορική λειτουργία της γλώσσας, αποσκοπώντας στην αισθητική συγκίνηση, στην πρόκληση των συναισθημάτων του αναγνώστη και ειδικότερα στην ευαισθητοποίησή του γύρω από τις δυσκολίες του έρωτα. Παράλληλα, η συγκεκριμένη λειτουργία της γλώσσας δημιουργεί ερέθισμα για προβληματισμό, καθώς το μήνυμα μεταφέρεται με έμμεσο τρόπο, ώστε ο δέκτης να μπει στη διαδικασία να σκεφτεί με ερέθισμα τις εικόνες που συχνά σχηματίζονται.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Η κυρία Παρθεσιάδου πρωταγωνιστεί στο απόσπασμα. Η αντίληψή της για το γάμο είναι σύμφωνη με τις αντιλήψεις των ανθρώπων σε παλαιότερες εποχές, οι οποίοι με πρακτικά και χρησιμοθηρικά κριτήρια επέλεγαν τους/τις συζύγους για τα παιδιά τους (Δί' αυτό η κ. Παρθεσιάδου έχαιρε τόσω πολύ δια την πρακτικήν ιδέαν και δια την επιτυχή εφαρμογήν της ιδέας ταύτης). Επιλέγει και στην ουσία επιβάλλει στην κόρη της τον κύριο Ιορδάνη, αν και η διαφορά ηλικίας είναι εμφανής (την εμέθυσεν ο πλούτος του γέροντος). Είναι καθαρά επιλογή δική της και τη δικαιολογεί ως δείγμα καλής ανατροφής (Όχι να το καυχηθώ, έδωκα στα παιδιά ανατροφή. Με σέβονται και έξω από τα λόγια μου δε βγαίνουνε.) και σεβασμού (μα η Αμαλία μου το χρυσό μου το κορίτσι τον πήρε, για να μην πη όχι σε μένα). Εντύπωση δημιουργεί και η άποψή της για τη μόρφωση των παιδιών (Καλά έκαμα και δεν τα 'μαθα πολλά γράμματα τα παιδιά μου, να πάρη ο νους τους αέρα και να θέλουνε να σηκώσουνε κεφάλι.), η οποία συνιστά στερεότυπη αντίληψη, ειδικά για τα κορίτσια σε παλαιότερες εποχές. Τέλος, ενδιαφέρουσα είναι η άποψη που εκφράζει συγκριτικά για την κατάληξη που θα είχε η Αμαλία σε διαφορετική περίπτωση (Αν έπαιρνε κανένα παληκαράκι και ζούσε άσχημη ζωή, καλά ήτανε; Αμ' αυτά κι αυτά κάμνουν οι κοπέλλες και κακοπέφτουνε ή γένονται γεροντοκόριτσα.) που η Αμαλία δεν είχε ακολουθήσει τις υποδείξεις της και δε ζούσε «σα βασίλισσα» (του πουλιού το γάλα της φέρνει) κοντά στον κύριο Ιορδάνη με «τα δέκα κλειδιά» (δείγμα της περιουσίας του).

Ο/Η μαθητής/-τρια ανάλογα με την αναγνωστική ανταπόκριση και κατανόηση του κειμένου, αλλά και τις αντιλήψεις του για τη ζωή και την επιλογή συντρόφου καλείται να πάρει θέση στο δεύτερο ερώτημα αναφορικά με το αν κρίνει «θύμα» την Αμαλία.

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Γιατί δεν γελάμε λοιπόν;

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί διασκευή άρθρου που δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο <http://www.elixi-psychotherapy.gr>

Το γέλιο είναι μια κατεξοχήν συλλογική εμπειρία. Σπανίως γελάμε μόνοι μας. Ωστόσο, μολονότι ο ρόλος του γέλιου έχει μελετηθεί ήδη από την αρχαιότητα, μόλις τις τελευταίες δεκαετίες οι κοινωνικοί επιστήμονες έχουν αρχίσει να αξιολογούν πραγματικά την «θεραπευτική επίδραση» που μπορεί να έχει το γέλιο όχι μόνο στην ψυχο-διανοητική υγεία του ατόμου αλλά και στις διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις.

Το γέλιο δεν είναι μόνο ένας μηχανισμός εκτόνωσης και θεραπείας της ψυχοσωματικής έντασης είναι και μηχανισμός ενίσχυσης και σύσφιξης των διαπροσωπικών σχέσεων και των κοινωνικών δεσμών. Σύμφωνα με τους ανθρωπολόγους, μολονότι όταν γελάμε σε βάρος κάποιου, το γέλιο μπορεί να γίνει μέσο επίδειξης εξουσίας και επιβολής, όταν γελάμε μαζί με κάποιον άλλο άνθρωπο, το γέλιο γίνεται μέσο να μοιραστούμε μια κοινή εμπειρία ανακούφισης που συνήθως σχετίζεται με την απομάκρυνση από κάποιον (πραγματικό ή φανταστικό) κίνδυνο. Το γέλιο μας κάνει να νιώθουμε καλά, γιατί εξουδετερώνει επώδυνα συναισθήματα όπως φόβο, θυμό, ανία, απελευθερώνοντάς τα. Αυτή η απελευθέρωση μπορεί να παρεμποδίσει ή και να σταματήσει τις αψιμαχίες, να εξομαλύνει τις εντάσεις και να μας βοηθήσει να δούμε και να κατανοήσουμε την οπτική γωνία των άλλων ανθρώπων. Σε πολλές κοινωνίες, μάλιστα, υπάρχουν στην παράδοση τους ειδικές τελετουργίες γέλιου με στόχο την διαχείριση προβλημάτων στις σχέσεις και την σύσφιξη των ομαδικών και κοινωνικών δεσμών.

Γιατί δεν γελάμε λοιπόν; Γιατί οι περισσότεροι άνθρωποι όσο μεγαλώνουν γελούν όλο και λιγότερο και αντιμετωπίζουν με αμηχανία, επιφύλαξη ακόμα και οργή τυχόν προτροπές να αξιοποιήσουν τις «θεραπευτικές ιδιότητες του γέλιου» ή με άλλα λόγια να «αφήσουν έστω και για λίγο» την σοβαρή αντιμετώπιση των προβλημάτων τους; Η απάντηση είναι ότι όποιος γελάει πολύ και εύκολα μπορεί να θεωρηθεί «μη-σοβαρός». Ένα από τα πρώτα πράγματα που «κόβονται» στο σχολείο είναι τα γέλια. Μεγαλώνουμε κυνηγημένοι από την απειλή ότι θα φανούμε γελοίοι και ελαφρόμυαλοι. Ενηλικιωνόμαστε και μας έχει γίνει κυριολεκτικά πλύση εγκεφάλου ότι

16399

για να μας πάρουν οι άλλοι σοβαρά πρέπει να δείχνουμε σοβαροί. Για να παραμείνουμε σοβαροί πρέπει «να έχουμε τον έλεγχο» των συναισθηματικών εκδηλώσεων και της συμπεριφοράς μας.

Αυτή η προσπάθεια διατήρησης του ελέγχου ενισχύει τον ανταγωνισμό και την καχυποψία και τελικά μας οδηγεί σταδιακά στην αποξένωση από τον εαυτό μας και τους άλλους. Είναι πολύ σημαντικό να μπορούμε να διακρίνουμε το σημαντικό από το ασήμαντο χωρίς να χάσουμε την ικανότητά μας να παίρνουμε τα πράγματα και με παιχιδιάρικο τρόπο. Το να είμαστε πάντα «σοβαροί» σε σχέση με σημαντικά πράγματα μπορεί να μας εγκλωβίσει μέσα στον πόνο. Μπορεί το γέλιο να μην είναι πανάκεια, να μην λύνει όλα τα προβλήματα, να μην αλλάζει και να μην εξαφανίζει τα δύσκολα πραγματικά γεγονότα που συναντάμε στη ζωή. Όμως αν επιτρέπουμε στον εαυτό μας να μην χάνει την παιγνιώδη διάθεση - ακόμα και μπροστά σε πραγματικά μεγάλες δυσκολίες και απώλειες - στην πραγματικότητα του επιτρέπουμε να μένει συνδεδεμένος με την χαρά και το νόημα της ζωής.

Κείμενο 2

Το γέλιο σου

Το παρακάτω απόσπασμα ανήκει στην ποιητική συλλογή «Οι στίχοι του καπετάνιου» (μετάφραση Β. Λαλιώτης, εκδ. Τύρφη, Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 28-31) του Χιλιανού ποιητή Pablo Neruda.

Πάρε μου το ψωμί, αν θέλεις,
πάρε μου τον αέρα, αλλά
μη μου παίρνεις το γέλιο σου.

Μη μου παίρνεις το ρόδο,
τη βρύση που σταλάζει,
το νερό που άξαφνα
σκάει μες στη χαρά σου,
το ασημένιο κύμα
το ξαφνικό που σε γεννάει.

Η πάλη μου είναι σκληρή και γυρίζω
με τα μάτια κουρασμένα
έχοντας δει φορές

τη γη που δεν αλλάζει,
μα μπαίνοντας το γέλιο σου
στον ουρανό ανεβαίνει ψάχνοντάς με
κι όλες ανοίγει για μένα
τις πόρτες της ζωής σου.

Αγάπη μου, την ώρα
την πιο σκοτεινή ανθίζει
το γέλιο σου, κι αν ξαφνικά
βλέπεις πως το αίμα μου λεκιάζει
τις πέτρες του δρόμου,
γέλα, γιατί το γέλιο σου
θα είναι για τα χέρια μου
σαν δροσερό σπαθί.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι η κοινωνική επίδραση του γέλιου, σύμφωνα με το κείμενο 1 (50-60 λέξεις);

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εξηγήσεις με συντομία πώς συμβάλλει η χρήση ερωτημάτων στην οργάνωση της τρίτης παραγράφου του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Όμως αν επιτρέπουμε στον εαυτό μας να μην χάνει την παιγνιώδη διάθεση - ακόμα και μπροστά σε πραγματικά μεγάλες δυσκολίες και απώλειες - στην πραγματικότητα του επιτρέπουμε να μένει συνδεδεμένος με την χαρά και το νόημα της ζωής.»

Να αλλάξεις το πρόσωπο από πρώτο πληθυντικό σε δεύτερο ενικό στην τελευταία περίοδο λόγου του κειμένου, προβαίνοντας και σε όσες άλλες αλλαγές είναι απαραίτητες (μονάδες 5). Πώς επηρεάζουν οι παραπάνω επιλογές το υφολογικό αποτέλεσμα (μονάδες 10);

Μονάδες 15

16399

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις τις ιδιότητες που αποδίδει το ποιητικό υποκείμενο στο γέλιο της αγαπημένης του (μονάδες 10); Ποια συναισθήματα σού δημιούργησε η ανάγνωση του ποιήματος και γιατί (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

16399-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το γέλιο:

- συνιστά κυρίως συλλογική εμπειρία,
- αποτελεί μηχανισμό ενίσχυσης και σύσφιξης των διαπροσωπικών σχέσεων και των κοινωνικών δεσμών,
- μπορεί να παρεμποδίσει ή και να σταματήσει τις αψιμαχίες, να εξομαλύνει τις εντάσεις και να μας βοηθήσει να δούμε και να κατανοήσουμε την οπτική γωνία των άλλων ανθρώπων.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι ερωτήσεις:

- λειτουργούν συνεκτικά, συνδέοντας νοηματικά τη δεύτερη με την τρίτη παράγραφο (στη δεύτερη παράγραφο επισημαίνεται η θετική επίδραση του γέλιου και στην τρίτη εξηγείται ο λόγος για τον οποίο οι άνθρωποι δε γελούν συχνά μεγαλώνοντας),
- εισάγουν τον/την αναγνώστη /-τρια στο θέμα της τρίτης παραγράφου,
- δίνουν αμεσότητα και ζωντάνια στον λόγο,
- καθιστούν την οργάνωση του κειμένου πιο εύληπτη και το νόημα πιο κατανοητό για τον αναγνώστη,
- διατηρούν αμείωτο το ενδιαφέρον του/ της αναγνώστη / -τριας.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Όμως αν επιτρέπεις στον εαυτό σου να μην χάνει την παιγνιώδη διάθεση - ακόμα και μπροστά σε πραγματικά μεγάλες δυσκολίες και απώλειες - στην πραγματικότητα του επιτρέπεις να μένει συνδεδεμένος με την χαρά και το νόημα της ζωής.»

Η χρήση του α΄ πληθυντικού προσώπου προσδίδει στο κείμενο την αίσθηση της καθολικής, συλλογικής εμπειρίας, ενισχύοντας την οικειότητα και την ταύτιση του συντάκτη και των αναγνωστών / -τριών.

16399-Λύση

Με τη χρήση του β' ενικού προσώπου (είτε πρόκειται για αποστροφή στον /στην αναγνώστη /-τρια είτε για «νόθο» β' ενικό) το ύφος γίνεται πιο παραινετικό, συμβουλευτικό, διδακτικό.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να αναδείξει μέσα από την απάντησή του/της κάποια από τις παρακάτω ιδιότητες που αποδίδονται από το ποιητικό υποκείμενο στο γέλιο της αγαπημένης του:

- το γέλιο της αγαπημένης του είναι ζωτικής σημασίας για το ποιητικό υποκείμενο, απαραίτητο για την επιβίωσή του, σημαντικότερο και από την τροφή και τον αέρα (*Πάρε μου το ψωμί, αν θέλεις, /πάρε μου τον αέρα, /αλλά μη μου παίρνεις το γέλιο σου.*),
- ομορφαίνει απρόσμενα την κάθε στιγμή (*το ρόδο/άξαφνα σκάει / το ασημένιο κύμα το ξαφνικό*),
- δίνει στο ποιητικό υποκείμενο τη δύναμη να αγωνιστεί και να αντεπεξέλθει στις δυσκολίες της ζωής, χαρίζει νόημα στη ζωή του (*Η πάλη μου είναι σκληρή και γυρίζω με τα μάτια κουρασμένα /κι αν ξαφνικά βλέπεις πως το αίμα μου λεκιάζει τις πέτρες του δρόμου, γέλα, γιατί το γέλιο σου θα είναι για τα χέρια μου σαν δροσερό σπαθί κ.ά.*).

Ανάλογα με τον βαθμό πρόσληψης του ποιήματος, ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να εκφράσει την προσωπική του/της τοποθέτηση σε επίπεδο συναισθημάτων που δημιουργήθηκαν από την ανάγνωση.

Κείμενο1

Έρωτας, ο πιο δυνατός εθισμός

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου της Λίας Φαφούτη, το οποίο δημοσιεύθηκε στις 13 Φεβρουαρίου του 2016 στο Βήμα Science.

Φτερουγίσματα στο στήθος, τρελά καρδιοχτύπια, βέλη που τρυπάνε κατάκαρδα: στη συλλογική φαντασία του μεγαλύτερου μέρους της ανθρωπότητας, ο έρωτας, ακόμη και όταν δεν διαθέτει φτερά και τόξο, «χτυπάει» στην καρδιά. **Παρ' όλα αυτά**, ό,τι και αν μας λένε τα τραγούδια και τα ποιήματα ή ακόμη και αυτές οι ίδιες οι αισθήσεις μας, στην πραγματικότητα ο φτερωτός θεός κατοικοεδρεύει στο... κεφάλι μας. **Για την ακρίβεια**, όπως έχει δείξει τα τελευταία χρόνια ο τομογράφος, κρύβεται ριζωμένος βαθιά σε μερικά από τα βασικότερα συστήματα του εγκεφάλου μας και είναι έτοιμος ανά πάσα στιγμή να αναλάβει τα ηνία. Αρκεί να δεχθεί το κατάλληλο ερέθισμα. Από εκεί και πέρα – και εδώ η λαϊκή ρήση επιβεβαιώνεται – όλα είναι ζήτημα χημείας!

«Είμαστε προγραμματισμένοι να ερωτευόμαστε, αυτό είναι ένα σύστημα του εγκεφάλου που εξελίχθηκε πριν από εκατομμύρια χρόνια» λέει στο «Βήμα» η Ελεν Φίσερ, βιολογική ανθρωπολόγος από το Πανεπιστήμιο Ράτζερς στο Νιου Τζέρσι των Ηνωμένων Πολιτειών και διεθνώς αναγνωρισμένη ως η «πρύτανης της επιστήμης του έρωτα». «Όπως τα συστήματα του φόβου, της χαράς ή της αηδίας, το βασικό σύστημα του έρωτα είναι σαν μια γάτα που κοιμάται και μπορεί να ξυπνήσει ανά πάσα στιγμή». Η χαρά ακούγεται σαν κάτι ταιριαστό, αν όμως η συσχέτιση με τόσο «ποταπά» αισθήματα όπως ο φόβος ή η αηδία σας ξενίζει, η ανθρωπολόγος έχει έτοιμη την απάντηση. Παρά το γεγονός ότι δεν εξασφαλίζει την επιβίωσή μας όπως ο φόβος ή η αηδία, ο έρωτας συγκαταλέγεται στα βασικά, πρωτόγονα συστήματα του εγκεφάλου μας γιατί αποτελεί ένα βασικό «όπλο» για την επίτευξη του εξελικτικού σκοπού μας: τη διαίωνηση του είδους μας.

«Έχουμε εξετάσει πλέον πάρα πολλούς ανθρώπους στον εγκεφαλικό τομογράφο και έχουμε μελετήσει αρκετά τα κυκλώματα του εγκεφάλου που σχετίζονται με τον έρωτα» δηλώνει. «Όπως αποδεικνύεται, το σύστημα αυτό συνδέεται με μερικά από τα πιο πρωτόγονα τμήματα του εγκεφάλου, αποτελεί μέρος του συστήματος ανταμοιβής – του συστήματος που μας κάνει να θέλουμε, να λαχταράμε κάτι, να εστιάζουμε σε αυτό, να αφιερώνουμε ενέργεια, να κινητοποιούμαστε. Και στη συγκεκριμένη περίπτωση

16514

κινητοποιούμαστε, για να κερδίσουμε το μεγαλύτερο βραβείο της ζωής, ένα ταίρι για ζευγάρωμα. Γι' αυτό και το συγκεκριμένο σύστημα του εγκεφάλου μπορεί να ενεργοποιηθεί ανά πάσα στιγμή».

Όσο λοιπόν και αν θέλουμε να θεωρούμε τον έρωτα ευγενές συναίσθημα, αυτός, σύμφωνα με τους επιστήμονες, δεν είναι παρά μια ορμή. «Τα τμήματα του εγκεφάλου που ενεργοποιούνται όταν κάποιος είναι τρελά ερωτευμένος είναι περιοχές που συνδέονται με τις ορμές. Ο έρωτας έχει πολλά από τα χαρακτηριστικά των ορμών. Ένα από αυτά είναι ότι δεν συνδέεται με κάποια συγκεκριμένη έκφραση του προσώπου» επισημαίνει η ερευνήτρια. «Ξέρετε, όταν κοιτάζετε κάποιον μπορείτε να καταλάβετε αν είναι χαρούμενος, αν είναι λυπημένος, αν είναι έκπληκτος. Δεν μπορείτε όμως κοιτάζοντας κάποιον να καταλάβετε αν πεινάει ή διψάει και κατά τον ίδιο τρόπο δεν μπορείτε κοιτάζοντας κάποιον να καταλάβετε αν είναι τρελά ερωτευμένος. Ο έρωτας είναι ορμή και μάλιστα, νομίζω, είναι μια ορμή ισχυρότερη από τη σεξουαλική ορμή».

Κείμενο 2

Αύγουστος

Ο Νίκος Παπάζογλου (1948-2011), μουσικοσυνθέτης, στιχουργός και ερμηνευτής, άρχισε να ξεδιπλώνει το ταλέντο του στα μέσα της δεκαετίας του '70 στη Θεσσαλονίκη, ανοίγοντας τον δρόμο για μια ολόκληρη γενιά νέων τραγουδοποιών. «Ο **Αύγουστος**» κυκλοφόρησε στον δίσκο **Χαράτσι** το 1984.

Μα γιατί το τραγούδι να 'ναι λυπητερό
με μιας θαρρείς κι απ' την καρδιά μου ξέκοψε
Κι αυτή τη στιγμή που πλημμυρίζω χαρά
ανέβηκε ως τα χείλη μου και μ' έπνιξε
Φυλάξου για το τέλος θα μου πεις...

Σ' αγαπάω μα δεν έχω μιλιά να στο πω
κι αυτό είναι ένας καημός αβάσταχτος
Λιώνω στον πόνο γιατί νιώθω κι εγώ
Ο δρόμος που τραβάμε είναι αδιάβατος
Κουράγιο θα περάσει θα μου πεις...

Πώς μπορώ να ξεχάσω τα λυτά της μαλλιά
την άμμο που σαν καταρράχτης έλουζε

16514

καθώς έσκυβε πάνω μου χιλιάδες φιλιά
διαμάντια που απλόχερα μου χάριζε
Θα πάω κι ας μου βγει και σε κακό...

Σε ποιαν έκσταση απάνω, σε χορό μαγικό
μπορεί ένα τέτοιο πλάσμα να γεννήθηκε...
Από ποιο μακρινό αστέρι είναι το φως
που μες τα δυο της μάτια πήγε κρύφτηκε...
Κι εγώ ο τυχερός που το 'χει δει...

Μες στο βλέμμα της ένας τόσο δα ουρανός
αστράφτει, συννεφιάζει, αναδιπλώνεται
Μα σαν πέφτει η νύχτα πλημμυρίζει με φως
φεγγάρι αυγουσιτιάτικο υψώνεται
και φέγγει από μέσα η φυλακή...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ1 (μονάδες35)

1ο υποερώτημα (μονάδες10)

Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο φύλλο σου δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος:

- α. Οι περισσότεροι άνθρωποι συνδέουν τον έρωτα με την καρδιά.
- β. Ο έρωτας αποτελεί ένα από τα βασικά συστήματα του εγκεφάλου, γιατί εξυπηρετεί τη διαίωνιση του ανθρώπινου είδους.
- γ. Το σύστημα ανταμοιβής στον εγκέφαλο μας κάνει να ενεργοποιούμαστε.
- δ. Το χαρακτηριστικό γνώρισμα των ορμών είναι ότι συνδέονται με συγκεκριμένες εκφράσεις του προσώπου.
- ε. Ο έρωτας είναι ένα ευγενές συναίσθημα.

Μονάδες10

2ο υποερώτημα (μονάδες10)

16514

Παρ' όλα αυτά, για την ακρίβεια: Να εξηγήσεις με συντομία με ποιον τρόπο οι παραπάνω φράσεις συμβάλλουν στη συνοχή του λόγου στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες10

3ο υποερώτημα(μονάδες15)

«χτυπάει» στην καρδιά (παράγραφος 1),

«Είμαστε προγραμματισμένοι να ερωτευόμαστε, αυτό είναι ένα σύστημα του εγκεφάλου που εξελίχθηκε πριν από εκατομμύρια χρόνια» (παράγραφος 2),

«Βήμα» (παράγραφος 2).

Να εξηγήσεις τη λειτουργία των εισαγωγικών στις παραπάνω φράσεις του Κειμένου1.

Μονάδες15

ΘΕΜΑ4 (μονάδες15)

Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου στο Κείμενο 2 και γιατί (μονάδες 10); Ποια συναισθήματα σού δημιούργησε η ανάγνωση του κειμένου (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150λέξεις.

Μονάδες15

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

16514-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- α. Σ
- β. Σ
- γ. Σ
- δ. Λ
- ε. Λ

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

παρόλα αυτά: ρόλος στη συνοχή του νοήματος (μονάδες 2) → εξωτερική σύνδεση – διαρθρωτική φράση

νοηματική σχέση (μονάδες 3) → αντίθεση, εναντίωση

για την ακρίβεια: ρόλος στη συνοχή του νοήματος (μονάδες 2) → εξωτερική σύνδεση – διαρθρωτική φράση

νοηματική σχέση (μονάδες 3) → επεξήγηση

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«χτυπάει» στην καρδιά (παράγραφος 1): μεταφορική χρήση της λέξης που τίθεται σε εισαγωγικά

«Είμαστε προγραμματισμένοι να ερωτευόμαστε, αυτό είναι ένα σύστημα του εγκεφάλου που εξελίχθηκε πριν από εκατομμύρια χρόνια» (παράγραφος 2): αυτούσια παράθεση των λόγων της ανθρωπολόγου Έλεν Φίσερ

«Βήμα» (παράγραφος 2): τίτλος εφημερίδας

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

16514-Λύση

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να αναδείξει μέσα από την απάντησή του/της τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της σε σχέση με:

- την αντιφατικότητα των συναισθημάτων που βιώνει το ποιητικό υποκείμενο (λύπη-χαρά, έρωτας - οδύνη, πάθος - λογική)
- την ένταση των συναισθημάτων του ποιητικού υποκειμένου («πλημμυρίζω χαρά», «καημός αβάσταχτος», «λιώνω στον πόνο» κ.α.)
- το αδιέξοδο στο οποίο φαίνεται να οδηγεί η εσωτερική σύγκρουση που βιώνει το ποιητικό υποκείμενο («ο δρόμος που τραβάμε είναι αδιάβατος», «πώς μπορώ να ξεχάσω», «θα πάω κι ας μου βγει και σε κακό», «κι εγώ ο τυχερός που το 'χει δει», «και φέγγει από μέσα η φυλακή» κ.α.)